

בטאון פנימי היו"ל ע"י
איגוד בוגרי ישיבת "כסא רחמים"
ספרדית תכב"ץ ומוסדותיה
תמוז - אב - אלול
התשע"ב

6

כתר מליוכה

29

מין ראש הישיבה
שליט"א: אם יגויסו
בני הישיבות אין
שום סיבה לחיות
בארץ ישראל

30

מורנו הרה"ג צמח מאזוז שליט"א:
מה יעשה הבן?

42

אביב בתל

שיעור בעיון הש"ס ולימוד
'מקצועות חול' על ספסל אחד
היתכן!?

אבני הכתר

- 3 ----- דבר המערכת
- 6 ----- בוגרים כותבים
- 8 ----- מלכם בראשם
- 10----- מלכות הרחמים
- 11----- מאיר עיני חכמים
- 12 ----- הדרת מלך
- 16----- מקראי קודש
- 22 ----- דתי המלך
- 26 ----- נקודת אור
- 29----- סכנת הגיוס
- 30----- מוסר מלכים
- 36----- יוסף מוקיר שבת
- 42----- אביב בתל
- 46----- הוגה באותיותיו
- 54 ----- חדשות אני מגיד
- 78 ----- שהשמחה במעוננו

א. בית המלכות
ב. חצר המלכות
ג. חדש באוצר

הבטאון יוצא לע"נ החכם השלם שייף עייל שייף
נפיק ועסיק באורייתא תדירא, הרה"ג שנזדכך
ביסורים רבים ר' **ינון חדאד** זצוק"ל ת.נ.צ.ב.ה.א.

עורך אחראי: הרב אביתר כהן

כותבים ומשתתפים: הרב מצליח עמוס
מאזוז, הרב אדיר כהן, הרב עובדיה חן,
הרב חנוך כהן, הרב מאיר ציון אליאס,

ביקורת: הרב רפאל מאזוז

הגהה: הרב שלמה מאזוז, הרב אלעד עשוש

ניהול הפקה: הרב עובדיה מאזוז

מזכירת המערכת: נ. ורדי

גרפיקה ועימוד: שוהם
050-4109178

המען למכתבים:

ת.ד. 2750 מיקוד: 51127
לציין עבור כתר מלכה
טל': 0504158562
פקס: 03-6774060
דוא"ל: keter.meloca@gmail.com

צבר פתיונות

מאז הונחה אבן הפינה לאיגוד, ועוד כשנוצקו יסודותיו של הכתר, היה החזון, לא להסתפק בשופר שישמיע ברמה את הקול הנשמע בין כותלי הישיבה ומוסדותיה בלבד, אלא בפעילות שרק תלך ותגדל אי"ה לטובת בוגרי הישיבה בכל אתר ואתר ובכל תחום אפשרי, לתועלתם ולתועלת כלל ישראל.

ותודות לאל, הנה כיום לראשונה קיבל האיגוד "כתר מלוכה" מימד נוסף, גם אם נסתפק אם לומר 'תלת מימד', אך מה שברור הוא שכבר יצא האיגוד מחוץ לדפי הבטאון.

בצעד מיוחד, ובשיתוף פעולה פורה בין איגוד הבוגרים ל"קופת האברכים-בני מלכים" שע"י ישיבתנו הקדושה, נרקמה תוכנית חשובה, לעזור ולתמוך גם בבוגרי הישיבה שברחבי הארץ. זאת על ידי הרחבת פעילותה של קופת האברכים שהיתה עד כה מתמקדת בפעילות לאברכי הישיבה בלבד, לכלל הבוגרים ברחבי הארץ, בפרט בערים בהם קיים ציבור גדול של בוגרי הישיבה.

כך למשל "קופת האברכים" קיימה במסגרת פעילותה מכירות מעת לעת בבני ברק של ביגוד לחורף ולקיץ, וכן של ציוד לתלמודי התורה ובתי הספר במחירים מוזלים מאוד ממחירי השוק, שהקלו מאוד על המשפחות ברוכות ילדים. ומאמצנו הם לארגן את המכירות גם בערים נוספות לסייע לבוגרי הישיבה שיהנו ממחירים מוזלים, וכשיתאפשר נחלק אף שוברי הנחה או מענקים לרכישה במכירה.

כאמור כבר בגליון זה אנו זוכים לפרסם על מכירה ראשונה בעיר נתיבות, של ציוד לבית הספר בהיקף גדול ובמחירים מיוחדים ומוזלים, ובנוסף על חלוקת שוברי הנחה של עשרה אחוז מסך הרכישה לבוגרי הישיבה בעיר. אנו תקווה כי הפעילות תלך ותתרחב למקומות נוספים לתועלת בוגרי הישיבה.

ראינו לנכון מעל במה זו לקרוא לקוראי הכתר - בוגרי הישיבה לחדש משוב פורה בין המערכת אליכם, הגיבו על הדברים המתפרסמים בגליון, האירו על נושא שראוי לעלות על שלחן המלכים, עוררו על נקודות חשובות הקשורות לאיגוד ולישיבה ואולי אף שאינם קשורות. וכמו כן לתועלת מוסדות הישיבה הביעו את דעתכם על המוסדות, העירו על הדרוש תיקון, וציינו את הראוי לשבח, בכך לודאי תרבה אחדות הנפש והדעת בין כלל בוגרי הישיבה.

זכינו והנה באמצע אסיפת מערכת שגרתית לשקול איזה מדורים לעלות ואיזה להוריד, מה ראוי לתקן לשנות, קיבלנו להפתעתנו מכתב ממוען מאת מרן ראש הישיבה שליט"א, בו גילינו כי מרן שליט"א מפנה מזמנו לקרא את 'הכתר', ואף טרח לכתב אגרת הארות והערות להאיר לנו את הדרך והמסלה. ובגליון זה הגדיל חסדו והקדיש מזמנו היקר לעבור על חלק נכבד וגדול מהחוברת והוסיף ותיקן והעיר בכדי שתצא החוברת מוגהת ומתוקנת.

אנו תפלה כי יחזקו ה' בבריאיות איתנא ונהורא מעליא וימשיך להעמיד תלמידים הגונים ויזכה להקביל פני משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן.

בְּסִימָן טוֹב וּבְמִזֵּל טוֹב

בעלוץ צדיקים רבה תפארת

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול
אומרים הודו את ה' ברגשי גילה ורננה, נביע
ברכותינו לכבוד מורנו ורבנו הצדיק, משובב
נתיבותינו בדרכי החכמה והמוסר, הנושא בעול
הישיבה הגשמי והרוחני, במסירות ואהבה אין
קץ. הלא זה ה'וד

מוה"ר הגאון החסיד

רבי צמח מאזוז שליט"א

לרגל נשואי בתו, בת הזקונים הכלה הכלולה ת"מ

עם הבחור היקר

החתן המפואר, חמד בחורים, שמו מפארים, מבחירי

הישיבה, רב אהב'ה ורב חביב'א, הבחור היקר והנעלה, לשם

טוב ולתהלה

ר' שושן עשוש הי"ו

יה"ר שיהא ביתם בנוי על אדני התורה והיראה, ותשרה
בו השכינה, ויזכו לבנים ובנות, נטיעות דומות לאילנות.

ששון ושמחה ימצאו, אהבה ואחוה שלום ורעות שם יהו,
ויזכו הוריהם לרוות מהם רוב נחת ושלוה, מתוך בריאות

איתנה ונהורא מעליא. אמן.

המערכת רבני הישיבה מנהלי הסניפים

הבחורים האברכים והבוגרים

בוגרים כותבים

מכתבים למזכרת

ד"ר ע'ף המרים

לכבוד בני המלכים, העורכים והקושרים את הכתרים.
תחילה, רצייתי להודות לכם על הגליון הנפלא, כולו רצוף דברי חכמה, מוסר ותבונה.
קיפצתי בין עלי הגליון, ומלבי פרחו פליאה ותימהון.
ומעשה שהיה כך היה:
לפני כארבע שנים, בימי ניסן המלבלבים,
עלה השמימה אחד מבני החבורה,
והוא גברא רבא.
אשר צלל כעופרת במים אדירים- המים הזידונים,
במי הכינרת הזכים,
והנה איננו כי לקח אותו אלקים.
וכעת הגיע מועד האזכרה,
ודמותו בגליוננו לא הוזכרה.
ההוא גברא שישב בלילות, רכון על גמרות,
בין ספריות, ועסק בתורת האבות.
א"כ מדוע נשכח המת מלב,
ולבנו עוד דואב...
ואני אשא תפלתי לפני בורא העולמים, שנזכה ללמוד מהמנוח את השמחה ומאור הפנים,
השקידה והחידושים, והשאיפה לגדולים.
ונעמיד לו שם וזכרון לדורות, למען יהיו שפתותיו בקבר דובבות, ונזכה במהרה לראות את פניו המאירות. בבוא לציון
גואל במהרה, ומחה ה' אלקים דמעה.

בברכה /הזכרה
ע"ה מאיר גבאי ס"ט

תגובת המזכרת:

כמובן, אין באפשרותנו להעלות על נס בכל חוברת את כל מה ששייך לחודשים אלו, ועוד חזון למועד.

לכבוד מצרכת הרבצון המשלוח והמפואר אשר כלשונו כן הוא "כתר מלוכה"!

באתי בשורות אלו, להביע את הערכתי הרבה ושמחתי העצומה, בכל פעם אשר מגיעה לידי החוברת החדשה, עמוסה וגדושה בדברי תורה ומוסר, מבית היוצר של ישיבתנו הקדושה. דבר דבור על אופניו מפרי פי איש וסגנוניו, המטעמים את הקוראים - תלמידי "המלך" ובניו, בטעם של פעם - ימי הבחורות בצל סנסיניו. והנה כשנולד הרעיון, באמרי פה והגיון, סברו השומעים למודי הנסיון כי הרצון מבורך אך מעל כל דמיון, וכי דבר זה רחוק עבורנו רחוק ועליון, כמרחק בין חרבן ירושלים לבנין ציון, ומי יתן ותחזינה עינינו עלון או גליון, אבל יתירה מכך אף לא תִּבְעֵיין.

אולם אשתקד בפרוס חג הפסח עלינו, באה עמו החוברת הראשונה אל גבולנו ושמחה ועונג רב הסבה היא לנו, מערבים שמחה בשמחה כאן שנו, "בני מלכים" תרתי משמע היתה תחושתנו. ואחת היתה תקות לבבנו, יוסף ה' לנו עוד אחרת - כתפלת רחל אמנו.

תוחלתנו זו לא נכזבה, והיתה השנית לנו כטל וכרובה, בבחינת "טובים השנים מן האחד" ברבות הטובה, אך חזקה וברורה ומוסכמת לא היתה בה.

והבאתם את השלישית באש המצרפת ומחזקת, וכשחוט המשולש משוך על האגודה לא במהרה היא מתנתקת. וחדיון וקליון הם מימיה, מוליכה ומקדמת באושר ויושר את "יבנה וחכמיה".

וארבע הידות לכם תהיה הודאה, על הרביעית אשר נפוצה בארבע כנפות הארץ ומלואה, מושלמת וכלילה היא בתפארה, כתואר תרשיש שוהם וישפה הוא תוארה.

והחמישית מוספת עליה, איכות וכמות נדירים בכל גיל מגוויליה, יופי והדר ניבטים מכל שביליה, תורה ויראה מקנה היא לכל לומדיה ועמליה.

כולן כאחת כלולות ברוב פאר והדר, בחומרים משובחים ונפלאים "ובכן מה נהדר" והסגנון מרתק ומושך בדקדוק ודיוק מואר, עליהן נאמר "תורה מפוארה בכלי מפואר", טעמה וניחוחה של הישיבה אופף כל מדור ומדור, ונותן תחושה לקורא שבקרבה ממשיך הוא לדור.

ואני הצעיר מעיד על עצמי, שמזמן שמגיעה החוברת לידי, כל רגע פנוי ושאינו פנוי לא משה היא מתוך ידי, וכמעט כל דבר שנכתב בכל אחת מהן קראתיו, וקורת רוח והנאה מרובה היו מנת חלקי.

ואם כה אוקר אני, אע"פ שעדיין נמצא אני בישיבה זעיר פה וזעיר שם, ודאי כהנה וכהנה יאמרו רבים וטובים אשר נדדו למערב ולמזרח, אך לבם משתוקק לחוש תחושת ה"מזרח" של יהדות המזרח וכפי אשר כבר שמעתי מכמה תלמידי חכמים ישנים גם חדשים שרעיון זה והוצאתו לפועל הוא דבר מבורך מאד, ונהנים הם מכך במאד מאד.

לא נצרכה אלא לברכה, לכל החברים העוסקים במלאכה, הוגי הדעות העורכים והכותבים ב"כתר מלוכה". יהי רצון, שחפץ ה' בידכם יצלח, להפיץ את תורת רבותינו נוחי עדן, ואשר המה חיים עדנה, בכל קצות הארץ ותבל, ולחבר וְלִאֶחָד את כל בוגרי הישיבה תחת כנפיה, ולשמור אצל כולם את הגחלת שנוצרה מאש התורה והקדושה היוקדת תמיד בישיבה, למען ימשיכו בגאון בדרך שהודרכו בה, היא הדרך אשר קבלנו מרבותינו איש מפי איש זה מאות בשנים, ויפיצו אותה לילדיהם ולתלמידיהם ותלמידי תלמידיהם. כך תשוב עטרה ליושנה, בתוספת מרובה על העיקר בכל שנה ושנה, וכך תהיה דרך ביאתו של משיח צדקנו סלולה ומוכנה, קודם "בעתה" בעודה אחישנה. אמן כן יהי רצן.

בברכת התורה לכה לברה

הכאת אמת לכבוד אוקרה

צ"ה דתל כהן ס"ט

דבק טוב! אם יורשה להציע הצעה חשובה לענ"ד שיהיה מדור קבוע לבאר ולסדר את פסקיו הוראותיו והנחיותיו של מר חמי מרן ראש הישיבה שליט"א, אשר הם פזורים על פני ירחונים עלונים וקלטות וכיו"ב, וכל הרוצה לטעום מעץ הדעת טוב, לא ידע אנה יפנה, וכל שכן שפעמים הדברים קצרים ונסמכים על ידיעות ומקומות אחרים וכאשר יהיו ערוכים ומסודרים, טובה רבה תצמח לכולם וכמו כן יוכלו הקוראים לשלוח שאלות לבירור טעמו של מרן שליט"א בכל דבר וענין, וכך תורתו תהיה מופצת תחת כל עץ רענן ובכל בנין.

מלכם בראשם

פנינים ממושנתו של
מרן מייסד הישיבה זצוק"ל

ביאורים ערבים ונפלאים על פרקי אבות המתובלים בהגיגי מוסר, שנאמרו מפ"ק של מרן מייסד הישיבה זצוק"ל, רעיונות אלו נאמרו בשיעורים שמסר בין מנחה ללערבית בימי העומר, ונכתבו על ידו בראשי פרקים, והורחבו ע"י נכדו הי"ו, עפ"י המקורות שציין להם.

פעם אחת הייתי מהלך בדרך - מה שפתח ריו"ס בן קיסמא דבריו במלים "פעם אחת", כוונתו לומר שכל ימיו היה בבתי כנסיות ובתי מדרשות ולא יצא רק פעם אחת, ואולי אף אותה הפעם היתה לדבר מצוה, ואעפ"כ מיד **ופגע בי אדם אחד** - ולא אמר "ופגעת", להודיענו מה שאמרו חז"ל שאם בא אדם לקדש עצמו מלמטה, מסייעין לו מלמעלה. ואם להפך ב"מ להפך. ולפיכך תיכף באותו הפעם שנתעורר לצאת, כאלו היה מוכן אדם שהיה מבקש אותו, **ופגע בו** לפתותו, לצאת מעירו - עיר התורה, וכמו שיתבאר.

ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום. הכוונה שהיה מהראוי שריו"ס בן קיסמא יקדים לו שלום, כמ"ש התנא: "הוי מקדים בשלום כל אדם". ולזה אמר: "ופגע בי אדם אחד ונתן לי שלום" - כלומר שהוא ראה אותי תחילה. ולכן הוא הקדים

לי שלום. ויתכן עוד שריו"ס לא הכיר באותו אדם אם הוא יהודי או נכרי, והיה סובר ריו"ס דדוקא ליהודי צריך להקדים שלום, אבל לנכרי אין להקדים רק אם נתן שלום יש להשיב משום איבה. ולזה אמר: "ופגע בי אדם אחד" - שלא ידעתי אי מזה עם הוא ולכן חכיתי עד שהוא התחיל ונתן לי שלום ואז החזרתי לו שלום. ובזה יובן מאמר ר' מתיא בן חרש (פ"ד מ"כ) "הוי מקדים בשלום כל אדם, והוי זנב לאריות אל תהי ראש לשועלים". דלכאורה יפלא מה הקשר בין הקדמת שלום ל"הוי זנב לאריות"? אלא שר' מתיא שחי אחר ר' יוסי בן קיסמא (שהרי רבי יוסי בן קיסמא חי בזמן החרבן והארץ ימים אח"כ, ואלו רבי מתיא היה תלמיד רבי עקיבא ור' ישמעאל) התבונן במעשה הזה ואמר: "הוי מקדים בשלום כל אדם" ואפילו נכרי, לאפוקי מדריו"ס בן קיסמא. אך "הוי זנב לאריות, ואל תהי ראש לשועלים" וכריו"ס בחדא, שרצה לישאר בעיר גדולה של סופרים ושל חכמים להיות זנב לאריות.

אמר לי: רבי, מאיזה מקום אתה? לא שאל: "מי אתה", כי אולי לא יכירונו, רק אמר לו: "מאיזה מקום" - שאם אנשי המקום כולם חכמים, גם הוא כאחד מהם. וריו"ס הבין כוונתו והשיב לו: **מעיר גדולה של חכמים ושל סופרים** "אני", ופירוש "אני", שגם אני מאחד מהם.

אמר לי רבי רצונך שתדור עמנו במקומנו. ולכאורה יש כאן כפל שהרי "עמנו" פירושו "במקומנו" ומדוע כפל? אלא "עמנו" הכוונה לזכות אותנו כי מזכה לחיבא שכרו גדול. וזאת שנית, "במקומנו" - שאנחנו שקטים שם, ללא גזרות וצרות מהגוים, כאלו המקום שלנו.

ואני אתן לך אלף אלפים דינרי זהב - הדגיש לומר מלת "ואני" - לומר לו, שלא תחשוב ששכר הנגבה מכל בני העיר צריך אתה לגבותו מעט מעט מכל אחד ואחד, וזה טורח גדול שלא כדאי להתעסק בו, אלא אני הוא המטפל לך בו, "ואני אתן לך" - שאני אגבה ואביא לך מושלם לידך. (עי"כ ע"פ מדרש שמואל)

וישנו פרוש אחר שמה שאמר לו: **"עמנו במקומנו"** התכוון לרמוז שבמקומך שהיא עיר גדולה של חכמים וסופרים אינך נחשב כל כך, אבל במקומנו תהיה לקצין וממילא יתנו לך אלף אלפים דינרי זהב. (כנסת ישראל גולדמן) אות שע"ד, בשם הרב דברי שאול.

אמרתי לו אם אתה נותן לי כל כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות שבעולם איני דר אלא במקום תורה. בפרשת בלק אמר בלעם: "אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב", ופירש"י: מכאן שעיניו של אותו רשע רחבה. ע"ש. וא"כ היאך יאמר אותו צדיק - ריו"ס בן קיסמא, לשון כזו: "כל כסף וזהב שבעולם", ולא חשש שיחדוהו בנפש רחבה

כבלעם חלילה? אולם הדבר יבואר ע"פ מה שהקשה הראב"ע בענין לאו "דלא תחמוד", שהיאך יתכן לצוות על האדם ציווי כזה המסור ללב, הלא עין רואה ולב חומד ברגע אחד, ואיך ישמר האדם שלא לחמוד? ותירץ הראב"ע שהחשק והחמדה מתחילים ממחשבת האדם שיוכל להשיג אותו הדבר, אך דבר שברור לאדם שלא יזכה בו, לא יחמדנו אפילו בלבו כמו שלא תעלה מחשבה בלב אדם כפרי לזכות בבת המלך, ואין מקום לחמדתו כי הדבר רחוק ממנו בתכלית הריחוק. באותה הדרך מצוה התורה שהרצון להשיג חפצי חברך יהיו בתכלית הריחוק ממך, עד שלא יעלה בלבך מחשבת חמדה. ע"ש. מדברי הראב"ע אנו למדים שדבר שהוא נמנע להשגה אין שייך בו חמדה כלל, וא"כ הדבר מבואר, בלעם הרשע ביקש "מלא ביתו כסף וזהב" סכום עצום, אך בר השגה, וזו ראייה שנפשו רחבה, ומתאוה וחומד גם מה שאין לו. ברם רבי יוסי בן קיסמא אמר: "כל כסף וזהב שבעולם" שהוא דבר הנמנע לגמרי, שהרי מי יוכל לתת לו כל ההון שבעולם ואפילו מה שאיננו שלו, אם כן הדבר ברור שאין רצונו לקבל אף פרוטה, ולא אמר כן אלא דרך הפלגה וגוזמא. (כנסת ישראל הנ"ל אות ש"פ, בשם ס' פרי הענין לר' יהודה מוהר"ן).

וכן כתוב בס' תהלים ע"י דוד מלך ישראל "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף. ויש להבין מדוע הוצרך להביא ראייה מהתהלים ומפני מה הדגיש שנאמר ע"י דוד מלך ישראל? אך ע"פ מה שפירש הרב מדרש שמואל שאותו אדם אמר לו שילך עמו, והוא יתן לו אוצרות זהב וכסף שיוכל לקיים בהם מצות צדקה לעניים ופדיון שבויים, ויש קונה עולמו בשעה א' בממונו. ולזה השיב לו: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב שבעולם" - ויהיו כל העולם עניים ואני מפרנס את כולם ואין צדקה גדולה מזו, אפילו הכי איני דר אלא במקום תורה. ע"ש. והנה המשנה לעיל (פ"ד מכ"ט) אמרה: "ברוך הוא שאין לפניו לא עולה ולא שכחה ולא משוא פנים ולא מקח שוחד שהכל שלו", ופירש הרמב"ם (שם) שלא שייך לומר שוחד כפשוטו כי איך יתכן לתת לו שוחד, וגם איזה שוחד אפשר לתת להשי"ת? אלא הכוונה שאינו לוקח שוחד מצוה נגד עבירה, דהיינו אדם שעשה אלף מצוות ועברה אחת, לא תמְחֵל לו העברה בגלל רובי מצוותיו. ע"ש. והקשו דאם כן מאי יהיב התנא טעמא דאינו לוקח שוחד משום "שהכל שלו", הרי טעם זה לא שייך לגבי מצוות? ופירש הרב כתב סופר (בפרשת בהר על פסוק "ושבתה הארץ") שיש בוטחים על חילם שמפזרים ממונם לצדקה, ומחזיקים עניים בהונם, אך אינם נוהרים בעברות שבין אדם למקום, ואומרים: "וחטאך בצדקה פרוק" (דניאל ד' כ"ד), והצדקה תחפה על העבירות, וחושבים שה' ימחל להם בזכות הצדקה. וזו טעות! שהרי בגמ' (ברכות דף ל"ה ע"ב) רמי, כתיב: "ולקחת דגני בעתו" (הושע ב', י"א), וכתב: "ואספת דגנך" (דברים י"א, י"ד)? ותרצה הגמ' בעושים רצונו של מקום דגנך דהיינו: אז הדגן הוא של האדם. אך כשאינו עושים רצונו של מקום, השי"ת אומר הדגן הוא שלי ואינו שלכם. ע"ש בגמרא. א"כ כשאינם עושים רצונו של מקום הכל של הקב"ה, ואין האדם עושה צדקה משלו, ואין מצוה מכבה עבירה, וזוהי כוונת המשנה: "שאינו לפניו... מקח שוחד" - דהיינו מצוות צדקה לעניים, יען שכאשר הנותנים עושים עבירות, הוי - "שהכל שלו". עכ"ד הכת"ס. ולזה אמר ריו"ס בן קסמא: "אם אתה נותן לי כל כסף וזהב שבעולם" - ויהיו כל העולם עניים ואעשה בו צדקה רבה, אפ"ה "איני דר אלא במקום תורה" - דת"ת כנגד כולם, ואם אעזוב את התורה הצדקה אינה חשובה כי הממון נקרא של השי"ת. ועל זה הביא ראייה מדוד המלך ע"ה דוקא, שאמר: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", מכיון שדוד המלך היה עשיר גדול והשתמש בכספו בעיקר לצדקה כמו שנאמר: "ויהי דוד עושה משפט וצדקה". ואף על פי כן אמר: טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף - שאני נותן לעניים! הא למדת שהתורה חשובה יותר מהצדקה. ובזה יתבאר מה שאמר עוד "ואומר: לי הכסף ולי הזהב, נאם ה' צבאות" - דכיון שרצון ה' שאשאר במקום תורה אם אעזוב למקום אחר, אז כל הצדקה של הקב"ה כאמור. (כנסת ישראל אות שע"ד, בשם ילקוט הגרשוני).

מלכות הרחמים

פרקי הדרכה
בשיטת הלימוד המיוחדת
של מורן אבי הישיבה

היכן הפתח?

עם כל חשיבותה של שיטת ה"פלפול", הזהיר והרגיל רבינו את תלמידיו שלא לפלפל בפלפולים של הבל, שמכניסים פיל בחור של מחט, אלא ללמוד לעיין את פשט הדברים בצורה טובה, ורק אחר כך אפשר להוסיף ולפלפל פלפול של אמת. אבל לא לאבד זמן רב בזה רק דרך לימודו. אך אלה שקופצים ישר לפלפול בטרם הבינו את הפשט, אין זה אלא פלפולי הבל.

ועל אותם המבלים זמנן בפלפולי סרק, אשר נתרבו בדורות האחרונים שלא כבדורות הקודמים, נשא רבינו משל נוקב:

מעשה באדם שהיה עיור לא אליכם, כל יום ויום היה מגיע לביתו ידיד מסור, שהיה מוציא אותו מהבית אל החצר לשאוף מעט אויר צח.

יום אחד העוזר לא הגיע. אך העיור החליט שלא יוותר על

היציאה מהבית בשום אופן.

אך היכן הפתח? את זה לא ידע. מה עשה?

החליט למשש את קירות הבית עד שימצא את החלל שהוא הפתח. וכך החל למשש את הקיר עד שהגיע לאיזה חלל, אמר בלבו אולי זה הפתח, החל למששו שוב ושוב, אך הנה חלל זה אינו פתוח אלא עד חצי הקיר והרי הדלת פתוחה עד לרצפה, גמר בלבו שאין זה אלא חלון. וכך המשיך למשש והנה חלל נוסף, אמר בלבו אולי זה הפתח, החל למששו שוב ושוב גמר בלבו שאין זה הפתח אלא מדף, כי הפתח הוא חלל לגמרי וכאן זה רק שקע בקיר. וכך המשיך בחיפושיו ממקום למקום והרבה פעמים נדמה לו שכאן הוא הפתח, ושוב אחר המישוש הנוסף הבין שאין זה הפתח מכמה טעמים....

אבל מי שהוא ברוך ה' רואה בעיניו, מיד הולך הוא אל הפתח בלי חיפושים שונים ומשונים.

והנמשל הוא: הראשונים היה שכלם ישר ולא הרגישו בעקמימות, ולכן לא הרבו לפלפל בפלפולים. לא כן בדורות אחרונים שאין השכל ישר כל כך, והוא מסתבך באיזה דברים, ועל ידי

ברכות לראש משביר

ברכותינו שלוחות לכבוד

ידידינו הדגולים

הרה"ג ר' יהונתן אפרתי שליט"א

הרה"ג ר' משה הכהן שליט"א

ר"מ שיעור ב' יש"ק

הרה"ג ר' אושרי חדאד שליט"א

לרגל קבלת תעודת רב עיר

יה"ר שיזכו להפיץ תורה והלכה

בישראל ולא תצא תקלה מתחת

ידם. אמן

המערכת

רבני הישיבה

1. ספר מנחת כהן חלק ג' (מערכת ל' אות ג') משם הגרי"ש נאטאנון בס' דברי שאול (קהלת דף ק"ג ע"ד).

מאיר עיני חכמים

הארות והערות, פסקי הלכה, קריאות קודש, מאת מאיר עינינו מרן ראש הישיבה שליט"א

א. התורה אמרה "ונשמרתם מאד לנפשותיכם". אדם צריך לשמור את עצמו מכל מיני דברים הגורמים סכנה, במיוחד המחלה הידועה רח"ל. אמנם כתוב: "כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך", אבל המחלה הזאת לא היתה במצרים. מדענים בדקו את הגופות של החנוטים במצרים במשך אלפיים שנה. באלף הראשון לא מצאו זכר למחלת הסרטן בגופות החנוטים. המחלה מגיעה מהתעשיות של ימינו, ואדם צריך להזהר מארבעה דברים שנרמזים בהפטרת תשעה באב "אסף אֶסְפֶּם", אסף ר"ת א- אנטנות (ישנו כפר ערבי בא"י שאין שם אנטנות, ואין להם המחלה). ס- סיגריות. פ- פלאפונים (לא להניח פלאפון צמוד לגוף, ולדבר רק עם אוזניות). מ- מיקרוגל. בכל אלו צריך למעט וליזהר! וכמובן תפלה וצדקה עוזרים תמיד. (מתוך שיעור בין מנחה לערבית).

ב. שנאת חנם. אם הגאון "חפץ חיים" זצ"ל היה חי בדורנו, לא היה מחבר את ספרו ח"ח ושמירת הלשון על הלכות לשוה"ר, אלא קודם לכן היה כותב ספר בהלכות שנאת חנם, שזה הגורם הראשון לדבור לשוה"ר, כשאדם נוהר משנאת חנם יכול להזהר מלשה"ר.

ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל

צרוז ברכות ואיחולים נשגב לכבוד חתנא
דבי נשיאה

הגאון הגדול רבי יגאל הכהן שליט"א

ראש ישיבת קדושת משה ירושלים
לרגל נשואי בתו הכלה הכלולה מב"ת
עם החתן המפואר הבחור היקר

ר' חנוך הכהן הי"ו

יה"ר שיהא במזל טוב וסימן טוב והצלחה,
ויהא ביתם מושתת על אדני התורה
והיראה, ששון ושמחה ימצא בה, וישרור
ביניהם אהבה ואחוה שלום ורעות. אכ"ר.

המערכת רבני הישיבה

ג. מה שלא גזרו חכמי התלמוד והגאונים על שעון אלקטרוני לפי שלא היה בימיהם, ואילו היה בימיהם יתכן מאד שהיו גוזרים על זה. הכי נאמר שמותר להחזיק בימינו טלוויזיה ומחשב ואינטרנט (או אייפון) בבית, לפי שלא גזרו עליהם חכמי התלמוד והגאונים? ומי שמחזיק אותם בבית, הבית טמ"א הוא (ר"ת טלוויזיה מחשב אינטרנט). ואם יוסיף עליהם פלאפון לא כשר (שכל התועבות שבעולם אפשר לראות ולשמוע בו) יהיה ר"ת פטמא, שהבן יתחבר עם פטמא רח"ל. (אור תורה תמוז תשע"ב).

הדרת מלך

שיחות ודרשות

ממרן ראש הישיבה שליט"א

שנאמרו ברב עם הדרת מלך

עם ישראל חי בזכות התורה !!!

יחד עם בר כוכבא, אמרו: כבר עברו ששים שנה מאז החורבן, הנה הגיע הזמן עוד פעם לבנות את בית המקדש. בית ראשון היה אחריו שבעים שנה של הגלות, עכשיו עבר כבר ששים שבעים, זהו. ויש אומרים שבאמת בר כוכבא בנה את המקדש מחדש. כך מביא הרש"ש בפסחים פרק כיצד צולין (דף ע"ד ע"א) בשם סופרי אומות העולם, אבל אומר: בספרי חז"ל לא נמצא הדבר הזה. למה כתב את זה? כי אמרו במשנה: "מעשה ברבן גמליאל שאמר לטבי עבדו צא וצלה לנו את הפסח על האסכלא" - רבן גמליאל שאמר לטבי, זה רבן גמליאל השני דיבנה, הוא היה אחר החורבן, איזה קרבן פסח יש? ולכן הביא כנ"ל בשם סופרי אומות

שיחתו של מרן ראש הישיבה שליט"א בליל ל"ג לעומר השתא, במעמד סיום הש"ס שחולק בין תלמידי ישיבה קטנה, על היאוש שצמח בלב אבותינו בימי חורבן הבית, ועל התקוה אותה הפיח רבי עקיבא וחמשת תלמידיו האחרונים בתורתו ובמשנתו, וזה הזמן בימים אלו לאחוז בעץ החיים ולזכות לגאולה השלימה.

השנים הראשונות שאחר חורבן בית שני היו כל כך קשות, כל כך נוראות, עם ישראל גלה, התפזר והתפורר, עד שחשבו כי אין עוד ח"ו תקוה. רבי עקיבא ע"ה ראה את המצב ורצה לעשות משהו

עם ישראל חי - קשור לעבר

היה בדורנו פילוסוף איטלקי אחד, פרופסור להיסטוריה, קראו לו: "טוינבי". הוא טען שעם ישראל חס וחלילה עבר מן העולם, נכון שיש יהודים, אבל הם חנוטים, מתים. התווכח איתו רבי **יעקב דוד הרצוג**, [הבן של הרב הראשי לישראל הרב **יצחק הרצוג** שהיה גאון גדול, מחבר שו"ת היכל יצחק, הוא היו לו שני בנים, אחד חיים הרצוג שהיה נשיא המדינה, והשני יעקב דוד שהיה תלמיד חכם, למד אצל הגאון ר' איסר זלמן מלצר, ומזכיר אותו בספרו בראשי תיבות: "ידידי הרי"ד", "הרי"ד" זה לא תוספות רי"ד, זה: "רבי יעקב דוד". הוא היה יד ימינה של ראש הממשלה גולדה מאיר, כל דבר היתה מתיעצת אתו, היה לו מח מיוחד במינו]. אז הוא אמר לפילוסוף הזה, טוינבי: בא אראה לך שעם ישראל חי, אתם מתים, ואנחנו חיים! מה אתה אומר? - אמר הפילוסוף, אמר לו ר' יעקב: אתם היה לכם פעם איזה מלך - פרידריך ברברוסה, מישהו שמע על השם שלו? "פרידריך ברברוסה", ברברוסה - פירושה זקן אדום, היה לו זקן אדום, פרידריך בעל הזקן האדום, והיה מלך מפורסם בתקופת מסעי הצלב בימי רש"י ורבנו תם להבדיל. פרידריך ברברוסה הזה אם יקום היום לתחייה, יש לכם מה לדבר איתו? לשאול אותו משהו? מה אכלתם? מה שתיתם? איך הייתם עושים מלחמה? מעניין אתכם משהו? אמר לו: "שום דבר לא מעניין, כי העולם התקדם". אמר לו: "אנחנו, אם רק רבי עקיבא יקום עכשיו, נלך אליו, נשאל אותו הרבה שאלות בהלכה, כמה ספקות שאין לנו פתרון, שיבאר לנו כמה דברים סתומים, כן, גם יוסיף לנו כמה פרטים על מלחמת בר כוכבא, מדוע נכשלה המלחמה? האם באמת היית נושא כליו כדברי הרמב"ם? האם התלמידים שלך נפלו במלחמה, או מתו באסכרה? יש כל מיני שאלות שמעניינות אותנו, עד היום הזה". אנחנו חיים! אומות העולם מתים! מתים בחייהם, "רשעים בחייהם קרויים

העולם, ואחר כך פירש שזה לא פסח, וקרא לו פסח. ע"ש. ואני אמרתי רעיון פשוט, יכול להיות שבר כוכבא בנה רק מזבח במקום המדויק שלו, בלי לבנות את ביהמ"ק, והקריבו עליו פסח, כמו שהיה רעיון לפני מאתיים שנה שנקריב פסח אפילו בטומאה, כי אין ציבור נדחים לפסח שני, אלא שלא הספיק בר כוכבא לגמור לבנות את בית המקדש עד שהיה מה שהיה. לכן מה שאמרו סופרי אומות העולם שהוא בנה בית המקדש, זה מפני שראו שהקריבו קרבן פסח, והם אמרו: כן, הנה בנה, והם לא ידעו שעוד לא נגמר, התחיל ועוד לא גמר. ולפ"ז המשנה כפשוטה, קרבן פסח כפשוטו, בלי שום שאלה.

גדולתו של רבי עקיבא - לא להתיאש

כאשר כל המעשה של בר כוכבא נכשל, היה יאוש גמור, מה זה יאוש? עשרים וארבעה אלף תלמידים הלכו, רחמנא ליצלן! יש שואלים, איך היה רבי עקיבא יכול להחזיק מעמד? אדם שהלכו לו התלמידים שלו הוא משתגע! איך יכול לעבור דבר כזה? רבי עקיבא לא התיאש, מצא פסוק בקהלת ("א ו'): "בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך", היו לו לאדם תלמידים בלדותו, יעמיד תלמידים בזקנותו (יבמות דף ס"ב ע"ב). העמיד הכל מחדש! במקום עשרים וארבעה אלף, יש לו רק חמשה תלמידים, והחמשה האלה בנו את עם ישראל מחדש. לא רק מילאו את הארץ תורה, כמו שכתוב במדרש: "עמדו ומילאו את כל הארץ תורה" (בראשית רבה פרשה ס"א אות ג'), אלא גם **בנו את עם ישראל מחדש!**

אמרו להם: אפשר לחיות גם בלי קרבנות - "כי חסד חפצתי ולא זבח!"

אפשר לחיות גם עם הגזירות של הרומאים!
אפשר ללמוד תורה!

כל מקום שיש תורה - עם ישראל חי, מקום שאין תורה - עם ישראל לא חי!

רבי שמעון בר יוחאי - היה בתחילה תקיף, לא כל אשה יכולה לבוא! הגמ' במסכת נדרים (דף ס"ז ע"ב) מספרת: אשה אחת הביאה אוכל 'לא אליכם כל עוברי דרך', לא טעים, לא שוה כלום, בעלה כעס עליה אמר לה: "בשבועה, לא תכנסי לבית עד שתלכי ותטעימי את האוכל שלך לרבי יהודה ורבי שמעון". היו יושבים שמה בבית המדרש לומדים, מסכנת, הלכה עם דמענות: "כבוד הרבנים, בעלי כעס עלי, גירש אותי מהבית בקונם, בשבועה, בנדר", רבי יהודה אמר אני אוכל, בסדר. רבי שמעון אמר: אני לא אוכל, שלא יעשו משחק בתלמידי חכמים, "ימותו כל בני אלמנה ואל יזו שמעון ממקומו", שהאשה תתאלמן, שהילדים שלה ימותו רח"ל, ואני לא אזוז! מחר יבוא בעל אחר, יאמר לאשתו: לא תיכנסי הביתה, עד שתלכי לתנאים, תגידי להם שירקדו. ... נו באמת? ילכו לרקוד?! ומחר - "תגידי להם שיניחו הראש למטה והרגלים למעלה", מה השיגעון הזה? אין דבר כזה!

תקיף היה רבי שמעון - בירושלמי מובא שראה אחד אוכל ספיחי כרוב בשביעית שחכמים אסרו אך הוא עצמו היה מתיר, קילל אותו - פורץ גדר ישכנו נחש! התוספות בפסחים (דף נ"א ע"ב ד"ה אני) אומרים: הוא - היה אוכל, כי הוא סומך על עצמו, אבל שההוא יסמוך על דעת היחיד? לא. [ולכן כיוונו מן השמים שהילולת ר"מ ביום פסח שני כ"ט לעומר שהוא חסד שבהוד, והילולא דרשב"י ביום ל"ג לעומר הוד שבהוד, כי ר"מ היה בחינת חסד ורשב"י בחינת גבורה, כי ההוד הוא ענף הגבורה כנודע. אולם לאחר שיצא רשב"י מן המערה הפך גם הוא מדתו למדת החסד, והיה מלמד זכות על ישראל כמ"ש יכול אני לפטור כל העולם כלו מן הדין וכו', ואמר לבנו דיו לעולם אני ואתה. ובזה מובן טעם הספרדים שאינם מסתפרים ביום ל"ג רק ביום ל"ד לעומר כמ"ש מרן, כי יום ל"ג עדיין הוא גבורות, ורק למחר מתגלה היסוד שבהוד שהוא חסדים. ואכמ"ל].

הענווה של רבי מאיר

אותם חמשה תלמידים: רבי מאיר, רבי שמעון, רבי יהודה, רבי נחמיה ורבי אלעזר בן שמוע. רבי מאיר - לקרוא את הסיפורים שלו בסוף ספר הילולא דרבי מאיר, איזו ענווה, איזו צדקות, איזה חסד, נותן שליש מהכנסתו לתלמידי חכמים. [מכאן ראייה למה שכתוב בשיטה מקובצת (כתובות דף נ'), שאע"פ שאמרו: "אל יבזז אדם יותר מחומש", לתלמוד תורה - מותר לתת יותר מחומש. אבל אני לא מפרסם את זה, למה? יבואו אנשים קצת לא נורמלים, ויתנו כל ממונם, אחר כך יבואו בטענות: "אמרת לנו שנרויח פי עשרה", פי עשרה מאפס? זה יש מאין! לא יכול להיות! רק חומש, אל תעברו את החומש!] רבי מאיר היה נותן שליש ואיך הצדקות שלו עם אותה אשה שבעלה אמר לה תלכי לירוק על פניו של רבי מאיר, אחר כך תכנסי הביתה. רבי מאיר ידע זה ברוח הקודש, אמר: העינים שלי כואבות, אוי, מי יכול ללחוש על העין, דחפו אותה חברותיה: לכי, לכי ללחוש, ר"מ אמר להם: אם יש איזו אשה שיודעת ללחוש, שתבוא - רק הנשים יודעות ללחוש ולכשף ולרפא, ככה היה מקובל אז, "מכשפה לא תחיה". - אמרו לה: לכי, אמרה לו: רבי, אני לא יודעת ללחוש, אמר לה: תגידי את הנוסח, אמרה: לא יודעת שום נוסח, אמר לה: רק תירקי שבע פעמים, זה כבר יתרפא, ירקה שבע פעמים, הכל בסדר, איזו עין בריאה, "שש שש" פלא פלאים, תגידי לבעלך אתה אמרת לי לירוק פעם אחת, שבע פעמים ירקתי, שבע פעמים! אז הבינו למפרע שאין שום דבר, לא כאבים, ולא בטיך, הכל דברים בטלים. אמרו לו תלמידיו: הרב, ככה אתה מבזה את התורה?! אמר להם: בשביל לעשות שלום בין איש לאשתו... סיפור מיוחד!

תקיפותו של רשב"י

אחרי כן נכנס למערה. הרומאים היו שולטים בצורה איומה, שולחים מרגלי חרש, כל מי שאומר מלה נגד השלטון, נגד רומא, נגד "מלכות החסד" - כמו שאמרו ברוסיה - סכנה! רבי שמעון לא מפחד, "כל מה שעשו - לטובתם עשו" עשו שווקים? בשביל להושיב בהם רשעיות! עשו גשרים? בשביל לגבות מסים! כל מה שעשו, הכל לטובתם. רשעים ארורים! הלך אחד, יהודה בן גרים, הלך וסיפר, דנו את רשב"י למוות, רבי שמעון היה שלש עשרה שנה במערה, והחזיק מעמד! אחרי שלש עשרה שנה הקיסר מת, ולא רק הקיסר מת, אלא רומא כולה מתה...

המה כרעו ונפלו - ועם ישראל חי וקיים

כל אלה שעינו את עם ישראל, בדור שלנו הולכים ומתדלדלים, יוון - כמעט הפילה את כל היורו, היורו הזה, "יורו משפטיך ליעקב", בזמנו, כשעלה היורו, בצרפת אמרו כבר יעלה על הדולר, והיו כאלה מתחרטים, חבל שלא קנינו "יורויים", היום אני לא מחזיק יורויים, לא מחזיק אותם, לא סובל אותם, למה? הולכים ויורדים ויורדים. אבל השקל שלנו? ברוך השם, הולך ועולה, שווה הרבה, כי השקל כתוב בתורה: "מחצית השקל בשקל הקודש". יוון - ירדה, ספרד - ירדה, [עֲנֵתָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּאִינְקוּיִזְיָצִיָּה, ב'אוטו דה פה', 1914 שנה חיו היהודים בספרד - מחורבן בית ראשון, ככה חישובו את זה, ואחר כך גירשה אותם כמו...]

רומא - ירדה, מה נשאר מרומא? אתם יודעים מה נשאר מרומא? נשארה מדינה הכי קטנה בעולם, שמה 'וטיקן', איפה כתובה מדינה כזאת? כתוב בנביא: "הנה קטון נתתיך בגוים, בזוי אתה מאוד" (עובדיה א' ב'), קטון, אם נכתוב אותה בוי"ו זה וטקון. "קטון" - זו המדינה הכי קטנה. "בזוי אתה מאוד" - בשנת 'בזוי אתה מאוד' - 476 למספר הנוצרים - רומא נפלה, האימפריה הרומאית נפלה!

ועם ישראל חי וקיים על חורבותיהם של הרומאים, על חורבותיה של מדינת ספרד, על חורבותיהם של היוונים, על חורבותיה של רוסיה, על חורבותיו של היטלר, ימח שמו וזכרו!

אנחנו חיים וקיימים, מי הפיח את רוח החיים הזה בעם ישראל? רבי שמעון בר יוחאי! "כל ישראל בני מלכים הם", לוקחים אותם לעינויים, לעינויי תופת, תולים אותם, שורפים אותם, למה אתה הולך להיצלב? כי בירכתי על הלולב. למה אתה הולך להיסקל? כי עשיתי מילה לבן שלי. ככה כתוב במדרש, ובכל זאת ישראל חיים וקיימים!

יהי רצון שנזכה לביאת המשיח, ללמוד תורה באהבה, בשמחה, רבי שמעון בר יוחאי היה אוהב ללמוד, 'שמרה נפשי עדותיך ואוהבם מאוד' ראשי תיבות שמיעון. תגמרו את הזוהר, תגמרו את המשנה, תגמרו את הגמרא, ותהיו תלמידי חכמים! יה"ר שבעזרת השם תאירו עיני ישראל!

כמה אנשים לא יודעים ללמוד, מפלפלים פלפולי הבל, מבלים חיים בשטויות והבלים, חכם אחד פותח להם את העינים - זה הפשט! חבל לכם להישאר בפלפולי הבל, איך הרמב"ם כותב: 'והבלבולים שהוא מבלבל, הכל בפירוש המשנה שכתבתי בילדותי', מה זה ה'בלבולים'? הכוונה 'פלפולים', הרמב"ם הוא הראשון שלימד אותנו ש'פלפולים' זה 'בלבולים', תלמדו פשט! אבל תלמדו גם את הפלפול, למה לומדים אותו? 'לא תלמד לעשות, אבל תלמד להבין ולהורות', כי אם תאמר לאיזה חכם: "אדוני, כל הפלפולים שאמרת, הכל פורח באויר, הפשט - כך וכך!" הוא יאמר לך: "תראה, אבל אתה לא יודע פלפול, מה זה שוה? אתה לא למדת השיטה שלנו!" תלמדו פלפולים, תלמדו 'גברא וחפצא', תלמדו הכל! אבל, אחר הכל, תלמדו להבין ולהכיר את הפשט הנכון, את העיון האמיתי. יהי רצון שתעלו מעלה מעלה, וכמותכם ירבו בישראל.

שונאי ישראל, אבל עתה כשרואה קברו של משה חוזר, ועם ישראל קיים לעד.

(זמרת יה על תהלים לר' מנחם מאזוז ז"ל מזמור ע"ד פסוק א')

תלפיות

בית המקדש נקרא תלפיות תלשכל פיות פונים בו כמו שדרשו רז"ל (ברכות דף ל' ע"ב). והטעם שנקרא כן, משום שהעולם נברא מן הקצוות, ונתמתח מכל הצדדים עד שנתקבץ במקום ביהמ"ק, שהוא טבורו של עולם. וידוע שארבע רוחות העולם ומעלה ומטה, נבראו בששת האותיות: **אבגדה"ו** במלויהם כזה: אל"ף ב"ת גמ"ל דל"ת ה"י וי"ו. כל צד נברא באות אחת. והשתא, הצד שנברא באות אל"ף במלואו - התחיל במבטא א', והשלים במקום המקדש במבטא ה'. והצד שנברא בבי"ת - השלים במקום המקדש במבטא ת'. והצד שנברא בגמ"ל - השלים במקום המקדש במבטא ל'. והצד שנברא בדל"ת - השלים במקום המקדש במבטא ו'. והצד שנברא בה"י - השלים במקום המקדש בוי"ו - השלים במקום המקדש במבטא ו'. הרי שהשלמת אותיות **אבגדה"ו**, במקום המקדש - הם אותיות **תלפיות**. נמצא שבת המקדש בנוי לתלפיו"ת ממש. הגאון מהר"א מווילנא זלה"ה.

(לחם לפי הטף מערכת ב"ת אות י"א)

הרב מצליח עמוס מאזוז

בין המצרים

בית המקדש

כתב הרב מעטה תהלה ז"ל, שאחד מחכמי עיר תונס פירש הפסוק בתהלים (ע"ד א') "למה אלקים זנחת לנצח וגו'" ע"פ הידוע כי אם משה רבנו היה נכנס לארץ, היה הוא בונה את בית המקדש, וכשיגבר עון ישראל, ישפוך חמתו ב"מ עליהם כי מעשה ידי של מרע"ה קדושים ולא מתבטלים כמ"ש ז"ל, ולכן לא נכנס. וזהו שנאמר: "למה אלוקים זנחת לנצח" - שהוא משה הרמוז בנצח, שלא יכנס לארץ? ויהי כמשיב: "יעשן אפך בצאן מרעיתך" - שאם היה נכנס, היה בונה בית המקדש ואז חרון אף ה' יהיה בצאן מרעיתו - אלו עם ישראל ח"ו. ע"כ. ואפשר לפרש על דרך הנזכר ובאופן אחר על פי מה שכתב הרב זרע ברך (ח"ב סדר ואתחנן, דף ט' ע"ב) שמרע"ה הוצרך למות במדבר כדי להקבר מול בית פעור, דבשעה שיוצא שר פעור הנקרא "אף וחימה" לכלות שונאיהם של ישראל, הוא רואה קברו של משה, וחוזר, כדאיתא בפרקי דרבי אליעזר. ע"ש. וזהו שנאמר: "למה אלוקים זנחת לנצח" - זה משה, שלא להכנס לארץ? ויהי כמשיב: משום שאם נכנס ונקבר בא"י, אז "יעשן אפך" - רמז לאף שר פעור כנזכר, "בצאן מרעיתך" - לכלות

בית המקדש

פריך בירושלמי (פ"ג דע"ז ה"ה) איך נבנה על גבי הר, והלא כל מקום שאתה מוצא הר גבוה, בידוע שיש שם ע"ז? ומשני, על ידי נביא. והביאו התוס' שם (מסכת ע"ז דף מ"ה ע"א בד"ה כל) והרב כמהר"א [ר' אהרן] רוזניס זלה"ה [אחיו של המש"ל, והו"ד באורך בראש דוד פ' ויצא] תירץ, דמצא מדרש רז"ל שכביכול הקב"ה התפלל [בעת בריאת העולם] על אבן השתיה: "יהי רצון שיכבשו רחמי את כעסי, ויגולו רחמי על ישראל וכו'". ואמרו בזהר הקדוש, דכל מקום ששרתה קדושה, אין עוד כח לסט"א לשרות. ומאחר שהקב"ה בעת הבריאה התפלל שם, שוב אין רשות להסט"א לבא שם. זהו תורף דבריו ז"ל.

(מדבר קדמות מערכת ב' אות כ"א)

חרבן בית המקדש

צריך להיות לזכרון בין עינינו, כדכתיב: "אם אשכחך ירושלים וגו'" (תהלים קל"ז, ה'), ובפרט לעת האוכל, זכור יזכור ותשוּח עליו נפשו, על כי שלחנו מלא דשן, ושלחן אבינו שבשמים ריקם, זה כמה מאות שנים בעוונותינו הרבים. וכן בלילה לראש אשמורות, יאמר סדר תקון חצות, בקול בכיה, תאניה ואניה, יותר ממי שמתו מוטל לפניו. כי כן ראוי למי שיש לו לב ועינים לראות, אלא שבעוונותינו הרבים חשכו עינינו מראות ברע אשר גרמנו למעלה, וכל אדם אשר בכוחו לעשות יעשה, וכמו שכתבתי בערך "אבלות" על חרבן בית המקדש. עיין שם.

(פלא יועץ מערכת חרבן ביהמ"ק)

על מה קיים העולם אחר החרבן?

תנן באבות (פ"א מ"ח): רשב"ג אומר, על ג' דברים העולם קיים: על הדין, על האמת ועל השלום. ולפנ"כ במשנה ב' שנינו: שמעון הצדיק וכו' אומר, על ג' דברים העולם עומד: על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. וקשה במאי פליגי? ואי לא פליגי, למה

נכפל? והחס"ד ז"ל פירש ששמעון הצדיק דיבר כפי זמנו, שהיה בית המקדש קיים, ורשב"ג דיבר כפי זמנו אחר החורבן, שאין אנו יכולים לקיים שלשת הדברים שהזכיר שמעון הצדיק, והיה ראוי שיחרב העולם ח"ו, לכן אמר לנו, שהעולם קיים על שלשת הדברים האחרים שהזכיר. עכת"ד. וזהו שנאמר בתהלים (ע"ה): "כי אקח מועד אני מישרים אשפוט" - לדון דין אמת וישר כדברי רשב"ג. והיינו אחר החרבן [הנרמז במלים: "אקח מועד" דהיינו כשאקח ואחריב את ביהמ"ק הנקרא "מועד", כמ"ש בתהלים ע"ד ד'], שאי אפשר לקיים שלשת הדברים: תורה, עבודה וגמ"ח, ויש חשש שיהיה "נמוגים ארץ וכל יושביה" - כשאין אותם ג' דברים של שמעון הצדיק, אז: "אנכי תכנתי עמודיה סלה" - להעמיד העולם על הדין האמת והשלום. ויש לרמוז כי האותיות השניות של "נמוגים ארץ וכל יושביה" - גימטריא החרבן עם כולל אחד, לרמוז להאמור. [נרמז באותיות שניות, לרמוז שאלו עמודים משניים וחילופיים, ולא הראשונים המקוריים. יש"ם].

(זמרת יה על תהלים לר' מנחם מאזוז ז"ל מזמור ע"ה פסוק ג')

אורך וסבל הגלות

נאמר באיכה (ג', א'-ג'): "אני הגבר ראה עוני בשבט עברתנו. אותי ניהג ויולך חושך ולא אור. אך בי ישוב יהפוך ידו כל היום" ואיתא בזוהר (שמות דף א') כשירדו ישראל למצרים לא היה צערם גדול כל כך, מכיון שהיו רגילים בגלות מאבות העולם, שתמיד התנוודדו ממקום למקום, ולכן צערם היה מועט יחסית. משא"כ כשעם ישראל יצאו לגלות בבל, אחר כשמונה מאות וחמשים שנה של שלום ומלכות בלי נדודים ונפלו לבירא עמיקתא - גלות בבל, צערם היה עצום ונורא. עש"ב. ובזה פירשו המפרשים את הפסוק "אני הגבר" - שהייתי גבר בגוברין, מלך שלו ושאנן, בגלל זה - "ראה עוני בשבט עברתנו" - ראיתי והרגשתי את צער ועינוי

תלמידי ישי"ג באמירת תיקון חצות

בגלות.

(זמרת יה על תהלים לר' מנחם מאזוז ז"ל מזמור ע"ט פסוק ט')

הגאולה תלויה בנו!

אמרו בגמ': כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה. ומי האיש אשר ישמע דברים אלו, ולא ישוב בתשובה, כדי להציל שכירת עוזנו כביכול מהגלות המר הזוה, גלות הגוף וגלות הנפש, כאשר הדבר תלוי בידינו! וכמו שאמרו במסכת סנהדרין: רבי יהושע בן לוי פגש את המשיח אמר לו: מתי אתי מר? אמר לו: היום! למחר לא בא, ושאל לאליהו: היאך אמר לי המשיח היום? אמר לו הכוונה: "היום" - אם בקולו תשמעו". והכוונה ברורה, שהגאולה תלויה כאשר ישראל יתעוררו לתשובה שלימה, ואז בו ביום יבוא המשיח ויגאל ישראל. ובזה פירש הרב "שש אנכי" הפסוק: "וידעת היום והשבות אל לבבך" (דברים ד' ל"ט), שעל ידי שתזכור ותדע שהמשיח יכול לבוא אפילו היום, אם ישראל יעשו תשובה, אז תתעורר - "והשבות אל לבבך" - לשוב בתשובה שלימה. יהי רצון שהקב"ה יחיש לגאלנו במהרה בימינו אכי"ר אמן.

(מוסר מלכים לר' מנחם מאזוז זצ"ל מערכת גאולה אות ב')

הכותל המערבי

"והאר פניך על מקדשך השמים" (דניאל ט').
השמים גימטריא שכינה, וזה שאמרה המשנה

הגלות, יותר מיורדי מצרים. עכ"ד המפרשים. ועל דרך זו יתבארו הפסוקים שאחרי כן כמין חוֹפֵר: "אותי ניהג וגו', אך בי וגו'" דלכאורה קשה מדוע הפסוק הדגיש "אותי", ועוד קשה מהו: "אך בי וגו'" דמשמע שעד עכשיו היה הכל טוב בעיניו "אך" הגרוע הוא ש"בי יהפוך ידו כל היום" והרי אין זה נכון שהרי לפני"כ אמר שראה עוני וכו'. אולם ע"פ ההקדמות הנ"ל יובן, דכוונת הפסוק שאפילו "אותי" - אני שהורגלתי בתפנוקים ומעדנים, ומן הראוי היה שלא אוכל לסבול את הגלות המרה הזאת,

אמנם לרוב אורכה גם אותי "ניהג" - והרגיל במנהג הגלות והצער - "ויולך חשך ולא אור", ולא הרגשתי כבר כ"כ צער גדול. ברם שואל הפסוק אם כבר הורגלנו בגלות, ההרגל אמור להפחית את עוצמת הצער, ומה מקום להתלונן ולקונן כה רבות אחר שכבר הורגלתי? והיה כמשיב "אך" מדוע אני מקונן? משום, ש"בי יהפוך ידו כל היום" - וכל יום קללתו מרובה מחברו, ועד שהתרגלו לגזרה מסוימת, תכף מתהפך המצב, וגזרה חדשה בפתח, וכך לעולם איננו במנוחה, וזה צער גדול.

(חיי עולם למהר"ם בולה דרוש א' לפרשת שמות ספור יצ"מ בד"ה ובוזה)

הגאולה למען השכינה

אמרו חז"ל שגם אם הדור אינו זכאי, בכל זאת זוכה לגאולה בזכות השכינה, שהיא איתנו בגלות, והשי"ת יעשה למען שמו המחולל בין הגוים, ולמען שכינתו שהיא בצער הגלות. עוד ידוע מה שכתבו רז"ל, שצריך להתעורר בתשובה, לאקמא שכינתא מעפרא. וזהו שנאמר בתהלים (ע"ט ט'): "עזרנו אלהי ישענו" - לחזור בתשובה ולעשות רצונך, "על דבר כבוד שמך" - זו השכינה, כדי לאקמא שכינתא מעפרא, "והצילנו" - בגאולתה תציל גם אותנו מהגלות, "וכפר על חטאתינו" - העונות הגורמים עיכות הגאולה, שלא חזרנו עליהם בתשובה, "למען שמך" - היא השכינה, שהיא משתתפת בצערנו

צדקה" עשיה, הוה ליה למימר: "עשו משפט וצדקה", כדכתיב בקרא אחר־נא: "עשות צדקה ומשפט" (משל כ"א, ג'). ועוד, דמפסוק זה נראה, דשניהם צריכין אל הגאולה, ואילו חז"ל למדו ממנו על הצדקה לחוד, שאמרו: "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה, שנאמר שמרו משפט ועשו צדקה". (בבא בתרא י' ע"א). אולם כבר כתב הרב חיי עולם דבזמן חורבן בית ראשון היה ביניהם צדקה כמבואר במדרש איכה (פרשה ה' פיסקא י"ד), והיה ראוי שתגן עליהם כמ"ש במדרש (פתיחה דרות רבה): "לעתיד לבוא כשבא הקב"ה, לכלה את האומות מן העולם, באים כל השרים של מעלה וכו', ואומרים: מה נשתנו אלו מאלו? הללו שופכי דמים וכו', הרי דמצות צדקה מגינה ומצלת מעונש שלש עבירות אלו, כמו שהשיב להם הקב"ה: "אני מדבר בצדקה וכו'" (ישעיה ס"ג, א'). ואם כן כל שכן הוא שלא יחרב? והשיב הוא, דכיון שבטלו המשפט, כמו שנאמר: "יתום לא ישפוטו" (ישעיה א', כ"ג), שוב לא תועיל סגולת הצדקה. ע"ש. ועל פי דבריו מיושב דעיקר אזהרת הפסוק על הצדקה שהיא מקרבת את הגאולה, אלא כדי שלא יעזבו ויבטלו את המשפט, ואז לא תועיל סגולת הצדקה וכמו

מרן ראש הישיבה בתיקון חצות

שאידיע בזמן החורבן, לכן אמר: "שמרו משפט" -

במגילה (דף כ"ח ע"א): "והשמותי את מקדשכם" - קדושתן [=השראת השכינה] אע"פ שהם שוממין". ואיאתא במדרש (תנחומא שמות י"ד) "מעולם לא זזה שכינה מכותל המערבי". ע"ש.

(ר' אברהם הררי רפול הו"ד בס' יחי יוסף (שרגא) עמ' רס"ב)

שבת נחמו

"נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם" (ישעיה מ'). "נחמו נחמו" - גימטריא **פינחס**. "עמי" גמטריא **אליהו הנביא**, למ"ד פנחס הוא אליהו. "יאמר אלהיכם" עם הכולל - גימטריא **משיח** שיבוא עם אליהו ויבשרנו על הגאולה בב"א.

(ר' אברהם הררי רפול הו"ד בס' יחי יוסף (שרגא) עמ' רנ"ט, ר"ס)

שופרו של משיח

"אז ימלא שחוק פיננו ולשונונו רינה" (תהלים קכ"ו). "שחוק פיננו ולשונונו רינה" - ר"ת **שופר**. רמז על הגאולה שאליהו הנביא יתקע **בשופר** גדול לחרותנו, ואז תגדל השמחה, והתוקע יהיה אליהו - "הגדיל ה' לעשות עמנו", **הגדיל** גימטריא **אליהו**.

(ר' אברהם הררי רפול הו"ד בס' יחי יוסף (שרגא) עמ' ר"ס)

קבוץ גלויות

"כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'" (ירמיה ל"א, י"ד-ט"ו) **מנעי** - ר"ת: **מקבץ נדחי עמו** ישראל. וס"ת של: **מקבץ נדחי עמו** ישראל, **גימטריא: קול**, וגם **גימטריא צום**, וגם **גימטריא ממון**, כמ"ש: "ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה".

(ר' אברהם הררי רפול הו"ד בס' יחי יוסף (שרגא) עמ' ר"ס)

צדקה ומשפט.

נאמר בישיעה (נ"ו, א'): "שמרו משפט, ועשו צדקה, כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות". ולכאורה יש להקשות, אמאי פלגינהו בתרתיה? ומדוע נאמר ב"משפט" לשון שמירה, וב"

שלא לעזוב אותו ולבטלו, ואח"כ: "ועשו צדקה" - דהיינו שתעשו צדקה שמועילה לקרב את הגאולה. ושור"ר להרב הנזכר שפירש כן וששתי. (אמרי קדוש לר' יצחק אברהמי זצ"ל דרוש ד' דף נ"ב ע"א)

משיח בן יוסף

משיח בר אפרים [המזוהר בתרגום שה"ש ד' ה'], נלע"ד שנרמז בתורה (פרשת שלח לך): "למטה יששכר יגאל בן יוסף" וסמ"ך ליה: "למטה אפרים וגו'", **יששכר** רמז לעסק התורה, שבזכות עסק התורה יבוא **יגאל בן יוסף** הוא משיח בן יוסף **למטה אפרים**. (מרוך ראש הישיבה שליט"א בהערות והארות לתרגום שה"ש ד' ה')

אלול

מוסר

אמרו קדמונינו: שעיקר הלימוד לצרף למה שלומד - מוסר הבנוי על פי התורה, ועל ידי זה לומד תורה בהרהור תשובה ונכנע. וזה הלימוד מבטל יצר הרע, כי ההכנעה מבטלת ליצר הרע, כמו שאמרו בזוהר הקדוש. והמגיד הזהיר למרוך ז"ל שילמד מוסר, וכן כתב הרב עיר וקדיש תלמיד רבנו מהרח"ו ז"ל מזה"ר ר' חיים הכהן ז"ל. והגאון מהרש"ל ז"ל צוה למוכיח שיבא ויזכירנו, כמו שמוכיח להדיוט, וגזר עליו לעשות כן. והאדם עצמו בלומדו מוסר יראה תועלת והתעוררות הנפש. וזהו עיקר הלימוד, לצרף עמו מעט לימוד מוסר, להכניע עצמו ולהתעורר ביראת ה' כי זהו תכלית התורה, והיינו דכתיב: "ראשית חכמה יראת ה'", ושנינו: "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת". ואם בינה שמעה זאת, החזק במוסר אל תרף! וההכנעה יסוד מוסד בחיי האדם בעולם הזה ובעולם הבא, שיכיר מיעוט ערכו, ויהיה לבו לב נשבר, ועל ידי זה ימנע מהחטא, ולימודו יעלה לריח ניחוח. ועל ידי לימוד תוכחות מוסר, יזכה להיות עניו שאין מדה טובה הימנה. ומצוה גוררת מצוה - יבוא ללימוד תורה לשמה, ולקיימה, כי זה כל האדם. ומכל האמור תלמידי חכמים אשר נגע אלוקים בלבם, ימהרו לשוב, וילמדו מוסר, ותיכף

יכירו בגאותם, ומהות לימודם, ואשר נכשלים בכמה ענינים, וישונו אל ה'. ואז לימוד הגמרא, יעלה לרצון לפני ה' ונסלח להם. (דבש לפי מערכת ת' אות מ"א)

עבירה

שלשה דברים מכבידין את החטא ועושין אותו עון חמור. **א.** שהעבירה עצמה היא חמורה. **ב.** אם נכשל בה הרבה פעמים, שהדבר היותר קל אם תכפילהו הרבה פעמים יתחזק הרבה. **ג.** אם החטא ההוא, אין לאדם נטייה אליו בטבע, כי אם יש לו נטייה לזה, יש לו קצת התנצלות, אבל חטא שאין לו משיכה אליו מטבעו אין לו שום התנצלות.

(הרב ברכת טוב ז"ל בליקוטים (דף ל ע"א) בשם מהר"י פאדווה ז"ל (דרוש ב' דף י"ב) הובא בלחם לפי הטף מערכת ע' אות ל')

עבירה גוררת עבירה

ויש לחקור, דמהראוי שלא יענש האדם על העבירה השנית, שהיא היא נגירת מן הראשונה בעל כרחו, ואנוס הוא, ואנוס רחמנא פטריה? והתירוץ לזה, דקיימא לן: "תחלתו בפשיעה, וסופו באנוס, חייב" (ב"מ דף מ"ב ע"א) והכא נמי, תחלתו בפשיעה - בעבירה ראשונה, וסופו באנוס - בעבירה השנית הנגירת ממנה, וחייב (מרוך החיד"א ז"ל ביוסף תהלות מזמור ק"ז בשם רבו ז"ל). ולכן עון במלו: עיי"ן ו"ו נ"ן. המלווי עולה ג"כ לחשבון עון, להורות כי העון מושך עון אחר, דעבירה גוררת עבירה.

(לחם לפי הטף מערכת ע' אות כ"ח)

תשובת המשקל

מצינו תקנה לעון חלול השם, כשיקדש את השם כנגד מה שחילל, ולכך סמך לו "ונקדשתי". וכן אמר הכתוב: "בחסד ואמת יכופר עון" (משלי ט"ז) כלומר, [יכופר] עון הַרְשָׁע והשקר, שהם הפך "חסד ואמת", כענין החולי שאינו מתרפא אלא בהפכו. ומפורש אמרו רז"ל: חטא אדם בעיניו - יזילם דמעונו, וכן אמר דוד: "פלגי מים ירדו עיני,

מעביר ראשון ראשון

לא נאמר זה לחסידים, משום דהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה. גם לא נאמר זה אלא בעבירות שבין אדם למקום, ולא בעבירות שבין אדם לחברו, שביותר הנה נדרש, כשיש צועק. וכאשר עיניך תחזינה מישרים בספרי הקטן ראש דוד (פ' בראשית דף ג' ע"ד). והרב עיון יעקב בשבת (דף נ"ה) גבי אדה"ר, כתב: דמכיון שאדם הראשון נצטווה על עץ הדעת מפי ה', בזה לא נאמר "פעמים שלש עם גבר" [דהיינו מעביר ראשון ראשון]. ע"ש. ועפ"ז נראה לבאר מה שאמר ה' למשה בעון העגל "סרו מהר מן הדרך אשר צויתים" - אני בעצמי דליכא טענת מעביר ראשון ראשון. ועוד "ויעשו להם עגל מסכה" - וכל המודה בע"ז וכו', ונמצא שעברו על כל התורה. [גם עבירות שבין אדם לחברו, שבהם לא שייך מעביר ראשון] ודו"ק.

(מדבר קדמות מערכת מ' אות כ"ו)

ברכת מזל טוב ושגר

לכבוד הרה"ג

רבי אהרן מאזוז שליט"א

ר"מ בישיבתנו הקדושה

לרגל הולדת הבת

יה"ר שיזכה לגדלה

לתורה לחופה ולמעשים

טובים.

המערכת

על לא שמרו תורתך" (תהלים קי"ט), "לא שמרתי" לא נאמר, אלא "לא שמרו". ועוד אמרו רז"ל: אם עשית חבילות של עבירות, עשה כנגדן חבילות של מצות. רגלים ממהרות לרוץ לרע - יהיו רצין לדבר מצוה. ידים שופכות דם נקי - יקשור תפלין על ידו, ויתן צדקה לעניים. (רבנו בחיי ויקרא כ"ג, ל"ב). ובזה יתפרש הפסוק: "השמחים לעשות רע, יגילו בתהפוכות רע" (משלי ב' י"ד). דהיינו כאותה שמחה ששמחו לעשות רע, ישמחו במצוה הפוכה ממנה (וזוהו: "בתהפוכות רע") ויתכפר להם. א"נ, ישמחו שישנם מצוות הפוכות מהרע שעשו, שבזה תהיה להם כפרה.

(תורת חיים על רבנו בחיי, לבעל "לב שומע", אות ט"ו)

ביאור ברכת השיבנו

ידוע מה שכתב הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מאמר חקור דין ח"ב פ"א) שמה שנמחל העון ע"י התשובה הוא משום שישראל נקראים בנים להשי"ת, ואב שמחל על כבודו כבודו מחול. ולפ"ז יש לבאר נוסח הברכה: "השיבנו אבינו לתורתך" - שמכיון שאנו בניך ואתה אבינו בדין הוא לקבל תשובתנו, כדין: "אב שמחל על כבודו שכבודו מחול". ואף אם איננו ראויים להיקרא בשם בנים אלא עבדים, לרוב פשעינו, ושורת הדין: "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול", מכל מקום "קרבתנו מלכנו לעבודתך" - תחילה, עד שנהיה ראויים להקרא בשם "בנים", ואח"כ "החזירנו בתשובה שלמה לפניך", דהיינו שאז תועיל לנו התשובה.

(אמרי קדוש לר' יצחק אברהמי זצ"ל דרוש ד' דף נ"ב ע"א)

סליחות

חצות לילה אקום להודות לך. ר"ת אלל, רמז שקמים לסליחות בחודש אלול וחסר ו' כי יש ששה לילות שאין קמים לסליחות, והם 2 ימי ר"ח וארבעה שבתות.

(אמת קנה למרן ראש הישיבה שליט"א, תהלים קי"ט ס"ב בתוספת נופך).

דתי המלך

את עיקר הדין, שמוטר, ובסימן תקנ"ח כתב שמנהג כשר להחמיר. ומכל מקום יש בזה מן הדוחק, שמרן בסימן תקנ"א יסתום בפשיטות שמוטר לכבס ולספר מיד, ויסמוך על מה שיכתוב בעוד שבעה סימנים שנהגו להחמיר בזה.

תירוץ ב.

בסימן תקנ"א איירי בכיבוס ותספורת, שזה מותר מיד, ולא נהגו להחמיר אלא בבשר ויין שלא צריכים כל כך. תדע שלגבי לספר ולכבס כתב מרן (סימן תקנ"א ס"ג) שאסורים בשבוע שחל בו ט"ב. ואילו לגבי בשר ויין כתב (שם סעיף ט') שיש מוסיפין מר"ח ויש מוסיפין מ"ז בתמוז.

ועין רואה להגאון שיירי כנסת הגדולה (סימן תקנ"ח הגה"ט אות ד') שהתיר כיבוס ותספורת, וכתב שאע"פ שמדברי הב"ח נראה שתופס כרש"ל ז"ל (שהובא בהערה מס' 1) לאסור הרחיצה והכיבוס והתספורת, אם הלכה רופפת בידך פוק חזי מאי עמא דבר. ע"ש. וכן הגאון מאמר מרדכי (סימן תקנ"ח ס"ק ב') כתב, שכן נראה מסתמיות דברי מרן ומוור"ם, דאף ממנהג הכשר לא אסור אלא בבשר ויין. ע"ש. ואמנם הגאון משנה ברורה בביאור הלכה (סימן תקנ"ח) אחר שהב"ד המאמר, כתב, דמ"מ קשה להקל בזה אחר שכמה אחרונים העתיקו דברי מהרש"ל למעשה. ע"ש. וכ"כ הרב דברי מנחם (סימן תקנ"ח). ומכל מקום פשט דברי מרן מטין כדברי המאמר. ואם כן לדין דבתריה דמרן גרין נראה להקל. וכן העלה מרן הראשון לציון הגאון רבנו עובדיה יוסף נר"ו בשו"ת יחוה דעת חלק ה' (סימן מ"א) להקל בזה כפשט דברי מרן, ובפרט שלכל הדעות אין בזה איסור מן הדין אלא מנהג בעלמא, וכל שיש ספק במנהג יש להעמידו על עיקר הדין. והניף ידו שנית בספר חזון עובדיה - ארבע תעניות (עמוד תט"ו ואילך). ע"ש. ונמשכו אחריו בניו הגאונים, בספר ילקוט יוסף חלק ה' (עמוד תקפ"ו), ובספר תורת המועדים -

הרב אדיר כהן
מח"ס ילקוט כהונה ג"ח ועוד.

"בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל...
ומפני כך מנהג כשר שלא... בליל עשירי ויום
עשירי"

מה נכלל במנהג כשר זה, וכיצד נהגו בזה בתפוצות
הגולה?

הנה כתב מרן בשלחנו הטהור (סימן תקנ"א סעיף וז"ל: לאחר התענית מותר לספר ולכבס מיד. ע"כ. הרי שבליל עשירי כבר לא מחמירים בחומרות שהחמירו בימי בין המצרים. ולעומת זה כתב בש"ע לקמן (סימן תקנ"ח ס"א): בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף עד שקיעת החמה ביום עשירי, ומפני כך מנהג כשר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בליל עשירי ויום עשירי. ע"כ. שני יישובים עיקריים נאמרו בסתירה זו.

יישובים לסתירה, ומה התירוץ העיקרי

תירוץ א.

אמנם לפי מה שכתב בסימן תקנ"ח אין להסתפר ולכבס בליל עשירי אלא שבסימן תקנ"א כתב מרן

1. ועין למהרש"ל בתשובה (סימן צ"ב), שהסיק, דלפי מה שנהגין שלא לאכול בשר ולשתות יין אף כיבוס ותספורת בכלל. וכן הסיכמו הב"ח (סימן תקנ"ח) והרב מן אברהם (שם ס"ק א'). וכן כתב החיד"א בספר מחזיק ברכה (שם ס"ק א') ושכן כתבו האחרונים. ע"ש. וכן הסיכום הרב כף החיים (שם ס"ק ו').

המנהג הכשר, דהיינו המנהג היותר רצוי שנהגו בו הכשרים. או דלא נחית לזה כל כך התם אלא בעיקר ממתי מתחילים בזה. ולפי זה ניחא מה שדקדק בזה הה"כ בירחון אור תורה (אלול התשס"ו סוף סימן קל"א). ודו"ק.

חלק מהספרדים הקילו אף בבשר ויין שמפורש בש"ע להחמיר

ואפילו בבשר ויין שמפורש בדברי מרן שהמנהג הכשר להחמיר בהם, אין מנהג זה בכל המקומות, וכמו שמצינו להגרי"ח זצ"ל בספר בן איש חי (שנה א' פרשת דברים סעיף ט"ו) שכתב, שמנהג בגדאד ביום ט"ב לשחוט בשר בשביל ליל עשירי. ע"ש. וע"ע למוהר"כ זצ"ל בספר שיירי הנפש (מערכת ת' אות כ"ח), שמבואר שם שבג'רבא ובגאבס יש משפחות שנהגים שחייבים לאכול בשר במוצאי הצום, ושכן מנהג כל יוצאי טריפולי (לוב), ומנהגם בנוי על אמונת ביאת משיח צדקנו שיתגלה בב"א. ע"ש. וע"ע בספר אור יהדות לוב (מנהגי ט"ב אות ה') שמנהג טריפולי לאכול בשר עוף במוצאי הצום. ובהערות הגר"צ בוארון נר"ו שבסוף הספר, כתב, שנהגו לאכול גם בשר בקר. ע"כ. וכן מנהג תונס להקל בזה³. וכן נוהגים רבים מן הקהלות מרוקו לשחוט בט"ב לצורך ליל עשירי באב כמו שהעיד הראשון לציון הגר"ש עמאר נר"ו בירחון תנובות שדה (גליון 96 סיון-תמוז התשע"א, עמוד 18). וכן כתב בספר נתיבות המערב (מנהגי תשעה באב אותיות מ"ה ונ"ד) שכן מנהג כמה מקומות במרוקו להקל בזה⁴. ואף בזמן מרן לא היה זה מנהג פשוט, וכמו

ארבע תעניות (סימן י"א סעיף ג'). ע"ש. וכן העלה הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל בשו"ת אור לציון חלק א' (תאו"ח סוף סימן ל"ח), ונתן טעם לשבח, דאכילת בשר ושתית יין אינו מטעם אבלות אלא מטעם ביטול הקרבנות וניסוך היין. ע"ש. וכ"כ עוד בחלק ג' (פרק כ"ט סעיף כ"ו). ע"ש. ועיין למהרש"ו בשער הכוונות (דף פ"ט ע"ג) שכתב גבי תספורת (וה"ה כיבוס) מ"ז בתמוז שהוא חומרא בעלמא והאבלות ישנה, משא"כ בשר ויין שהוא רומז לביטול הקרבנות והנסכים, ולכן הוא נהג להקל בתספורת. ע"ש. וכן כתב בשו"ת יצחק ירנן חלק ח' (סימן י"ג) העלה שאין לך בו אלא חידושו, ואין לאסור אלא בשר ויין שהם זכר לקרבנות ונסכים, וכיבוס ותספורת מותרים. ע"ש². וכן ראיתי בספר מגן אבות (בהערות שבסופו, עמוד ת"ג) שהובאה עדות משם רב רבנן הגאון רבי יצחק סבאג זצ"ל שאמר שרק בבשר ויין יש מנהג כשר, ואילו בכיבוס ותספורת אין כל מנהג להחמיר, ושכן המנהג פשוט אצלם במקנס (במרוקו) להקל בזה. וא"כ במקום שלא נהגו בזה אין צריכים לנהוג. והרי אף בבשר ויין אין זה אלא מצד מנהג כשר, ומרן בש"ע (סימן תקנ"ט סעיף י') כתב: נוהגים שלא לשחוט ושלא להכין צרכי סעודה עד אחר חצות. והיינו דוקא לאותם הנוהגים לאכול בשר במוצאי הצום וכמ"ש המשנ"ב (ס"ק ט"ל), ומשמע שאף בדורו של מרן לא כולם נהגו כמנהג הכשר אף בבשר, וכן מתבאר מדברי הרב סדר היום שרק יחידי סגולה נהגו כן כמו שכתבתי לקמן. וע"ע בש"ע (סימן תקנ"א ס"ט) שכתב מרן וז"ל: ויש נוהגים מר"ח "עד התענית". וקצת משמע שמיד אחר התענית מותר, ויתכן דהתם לא איירי אלא רק מצד המנהג ולא

3. כן שמעתי ממו"ח הגאון רבי רחמים מאזוז שליט"א שנולד וחי בעיר הבירה תונס, שכן המנהג שם (אם כי הם במשפחתם המשיכו במנהג אבותיהם שבאו מג'רבא להחמיר בזה). ולעומת זאת ראיתי בספר עלי הדס מהד"ב (פרק י"ד אות כ"ז) שכתב שבתונס נהגו להחמיר בזה ולא הקילו אלא בבשר מלוח ומיובש (שנהגו להקל בו גם בתשעת הימים). ע"ש. והוא סותר למה שכתב בספר שם לפני כן (אות כ"ד) שהשוחטים שהיו בטלים ממלאכתם היו חוזרים למלאכת השחיטה בתשעה באב בחצות היום. ע"ש. ובודאי שעבדו ביום תשעה באב כדי שיוכלו האנשים לאכול הבשר במוצאי הצום ולא שישמרוהו עד ליל י"א אב (בפרט שבאותו זמן לא היה מקררים). וכמנהג שהזכיר הבא"ח גבי בבל. וע"ע כמה שהבאתי להלן מדברי הרב גאולי כהונה. ודו"ק. 4. אך הביא בנתיבות המערב (אות נ"ד) שרוב הקהילות במרוקו נהגו להחמיר

2. וכן הגר"ש מזרחי זצ"ל בשו"ת דברי שלום חלק ד' (סימן פ"ד) האריך בזה, והעלה דלדין בני ספרד דאזלינן בתר מרן, אין לאסור במוצאי ט"ב אלא בשר ויין. ע"ש. וכ"פ הרה"ג רבי משה דיין בספר התענית בהלכה חלק ב' (פרק פ"ו סעיף ד'). וכן העלה אחיו בתשובה שבסוף הספר הנ"ל. ע"ש. וכן העלה בספר ערוטה אור חלק ו' בסופו (סימן מ"ח אות ג'). ע"ש. וכן פסקו בהנהגת איש מצליח על משנ"ב ח"ו (סימן תקנ"ח הערה 5) עפ"ד היחוד.

מוה"ר רבי צמח בקריאת איוב בת"ב

שמתחילה היה הסכין מוצנע מטעם שאסור לשחוט בו ועכשו הותר, ואח"כ נהגו להחמיר גם ביום עשירי. ע"ש. וא"כ הכי מסתבר שלא נהגו כן אלא בבשר, שהרי אף בזה נהגו בעבר להקל, ויש שנהגים כן עד היום, וכשבאו להחמיר לא מסתבר שיחמירו בכל הדברים, אלא במה שמפורש להחמיר. וכן מוהרמ"ך זצ"ל בספר ברית כהונה בו אסף איש טהור רוב ככל מנהגי ג'רבה לא כתב בזה מאומה. ויתכן משום שלא נהגו להחמיר אלא בבשר שכבר כתוב בש"ע, ולכן לא ראה צורך להעלותו עלי גליון. וכן עיקר להקל בשאר דברים. ורק אלו שנהגו להחמיר גם בשאר דברים, ימשיכו במנהגם. [ועיין להרה"ג רבי חיים מאדאר זצ"ל בשו"ת מקור חיים (חאו"ח סימן ל"ד) שנדפס שם קיצורי דינים השייכים לחודש אב, וכתב שם (בסעיף ל"ד): ביום עשרה באב אין אוכלין בשר ואין מסתפרין. ונותנין עליו כל חומרי שבוע שחל בו תשעה באב. ע"כ. וכן ראיתי שכתב גם חותנו הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל בספר מגיד חדשות חלק ט' (עמוד ת"ה סעיף ל"ח), והכי פשיטא ליה בספרו שו"ת מגיד תשובה

שכתב בספר סדר היום שחי במקומו של מרן בדור שלאחריו (בסדר תשעה באב), ש"יחידי סגולה" נוהגים שלא לאכול במוצאי ט"ב. ע"ש. ומשמע שרוב העם נהגו להקל (וכן נראה מדברי מרן בש"ע סימן תקנ"ט ס"י. ועיין לעיל סוף אות א'). ואם כן דינו להחמיר במה שמפורש בש"ע להחמיר, אא"כ במקום שיש מנהג ידוע להחמיר גם בכיבוס ותספורת. וגם הלום ראיתי לראשון לציון הגר"מ אליהו זצ"ל בשו"ת "הרב הראשי" לשנת התשמ"ח (סימן נ"ד אות ז') שכתב, די לנו להחמיר בבשר ויין המפורשים בש"ע ולא בשאר דברים (ועיין שם, וכן שם בסימן פ"ד אות ג', שמתבאר שגם בבגדאד לא כולם הקילו באכילת בשר). ע"ש.

מנהג ג'רבה בזה

ד. **ובענין מנהג יוצאי אי ג'רבה, אמנם שמעתי שיש כאלו שמחמירים גם בתספורת וכיבוס וכמדומה להם שכך הם נהגו גם בחו"ל. אולם אין זה מנהג פשוט כל כך. ויש שנהגו להקל אף באכילת בשר (כמ"ש בשיירי הנפש הנ"ל). ואף שאנחנו נהגנו להחמיר באכילת בשר, וכן המנהג פשוט אצל רוב יוצאי ג'רבה, מ"מ בכיבוס ובתספורת לא נהגו להחמיר. וכן שמעתי ממרת זקנתי מב"ת, שעוד בחיים חיותו של אביה הגדול מרן אבי הישיבה הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, ראב"ד ג'רבה, נהגו בביתם להקל בכיבוס במוצאי ט"ב. ורק באכילת בשר נהגו להחמיר. וכן נראה מדברי הרה"ג רבי שושן הכהן זצ"ל בספר גאולי כהונה (מע' ת' אות ג') שהב"ד מרן, שהמנהג הכשר שלא לאכול בשר ביום העשירי. וכתב, וכנראה שרוב הקהל פה מחמירים כדעה זו זולת לחולה וכיוצא. ומה שנהגים לומר ביום ט"ב בצהריים אחר שהוציאו הסכין מותר לשחוט, אולי מנהג קדום היה כן**

באכילת בשר ואף בשר עוף. וכן כתב בספר מגן אבות (סימן תקנ"ח) שכן המנהג פשוט במרוקו להחמיר בזה. וכן העיד בספר ילקוט שמש (אות קנ"ב) משם הגר"ש משאש. ע"ש. וזה מתאים לעדות שהובאה לעיל משם רבו הגר"י סבאג להחמיר בבשר ויין.

**כוס תנחומים נשגר
לכבוד ידידנו הדגול
הרב הגאון ר' דוד מאדאר שליט"א
ראש כולל "אהבת חיים" פרדס כץ
על פטירת אביו ז"ל
יה"ר שלא יוסיף לדאבה עוד
ובנחמת ציון וירושלים תנוחמו.
אכ"ר.
הרבנים המערכת**

**תנחומים כנים
לידידנו היקר
הרה"ג רבי אליהו עשוש שליט"א
ראש כולל
בגבעת שאול - ירושלים
על פטירת אמו ע"ה
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו.**

**תנחומים כנים לידידנו היקר
ר' אלישע ארנון שליט"א
אשקלון
על פטירת אמו ע"ה
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו**

**תנחומים כנים
לידידנו היקר
ר' דוד חדאד שליט"א
מלמד בת"ת "אור המאיר" אלעד
על פטירת אביו ז"ל
בנחמת ציון וירושלים תנוחמו**

חלק ד' (בקונטרס משיב אמרים שבסופו סי' ה'-
ח'). ע"ש. וכבר תפס בזה בספר עלי הדס מהד"ב
הנד"מ (סוף פרק י"ד), על הרב מקור חיים, וכתב
ששאל את זקני העיר תונס, והשיבוהו שמעולם לא
שמעו על מנהג כזה. ואולי הגר"ח מאדאר כתב כך
מתוך הכרעתו או מחמת שקבלה בידו שכך המנהג
בג'רבא. וצ"ע. ע"כ. וכבר הבאנו לעיל שמנהג
ג'רבא נראה להקל בזה ושכן הוא עיקר הדין זולתי
אלו שנהגו להחמיר בזה. ונראה יותר שכתבו כן על
פי מה שראו בדברי החיד"א ודעימיה, ובפרט שלא
מצאו להיפך מזה בספרי רבותינו גאוני ג'רבא].

מנהג ירושלים וג'רבא ביין

ה. ודע, דבג'רבא נהגו להקל בשתיית יין אף אחר
ר"ח אב, וכמ"ש מוהרמ"ך זצ"ל בספר ברית כהונה
(או"ח מערכת ר' אות ח') ובספר באר משה (או"ח
סימן תקנ"א), אף על פי שבדברי מרן מפורש
להחמיר בין בבשר בין ביין. ושכן כתב הרב פרי
האדמה שמנהג ירושלים להחמיר רק בבשר ולא
ביין. ע"ש. וכן נהגו בעוד מקומות (עיין בחזו"ע
עמוד קע"ו). ונראה הטעם שנהגו להקל בזה, משום
ששתיית יין היתה בזמנם אצלם תדיר, שלא היה
להם בזמנם כל משקאות אלא מים ויין. אולם אנן
בדין בזמננו בארץ הקודש, אשר לא יחסר כל
בה, ורבו המשקאות מינים ממינים שונים, וגם אין
רגילים כל כך בשתיית יין, נכון להחמיר בזה, וכמו
שפשט המנהג, וכדעת מרן ז"ל שכתב להחמיר בין
בבשר בין ביין. וכיו"ב כתב הגר"מ אליהו בספרו
שם, שגם אלו מיוצאי בבל שנהגו להקל באכילת
בשר בעשירי באב, בא"י נכון שיחמירו על כל פנים
כדעת מור"ם שמחמיר בזה עד חצות היום. ע"ש.

השטריי?

נקודת אור

נקודה קטנה של אור גדול

הרב רפאל בן מוהרי"ץ מאזוז

הזדמנתי פעם לשכונת ויזניץ בסתם לילה, קרוב לחצות, והנה שמעתי "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, קול אומרים" ... רוקדים ושרים. הסתקרנתי לדעת מה זה ועל מה זה, הלכתי בעקבי הקול והגעתי לאולם גדול, ושם ראיתי מאות בחורים בפ", רוקדים ומסתובבים, הלוך וסבוב, כמאן דאזיל לחינגא. חיפשתי בשל מי הסער הגדול הזה? ואפן כה וכה, וארא כי אין איש! שאלתי לאחד הנמצאים: לשמחה מה זו עושה? ויען ויאמר לי: הלילה החתונה של הנכד/ הנכדה של האדמו"ר.

היכן הוא האדמו"ר? שאלתי

לא! החתונה לא כאן אלא בארה"ב.

א"כ, על מה ולמה הריקודים, אם אין כאן לא חתן ולא כלה לא אדמו"ר ולא מידי ...?

"מי שיכול נוסע בעצמו, אך השאר נקהלים בעריהם ונאספים וחוגגים את שמחת האדמו"ר" ... כך ענני. תמהתי והתפעלתי, אז חשתי לראשונה את הפתגם המפורסם "אע"פ שאינו כאן כבודו כאן" במלא עוצמתו.

אמנם האמת היא ש"כבודו כאן" זה כמובן לא רק לרקוד וכו', אלא בעיקר להמשיך את המסורת והמנהגים הטובים, יסוד ומנהג רבותינו הראשונים, שעשינו ושקיימנו או שקבלנו או שנהגנו.

כגון: מה שאמר רבנו האר"י לכסות את התפלין, והנה כבר אמרו חז"ל (שבת דף ק"ל ע"א) כל מצוה שלא מסרו ישראל עצמן עליה עדיין מרופה היא בידם, דברים אלו לכאורה לא שייכים לנו, אך באמת שייכים ושייכים. אמנם ב"ה כולנו מניחים תפלין גם רש"י וגם ר"ת, אך מתעצלים אנחנו לכסות הראש בתפלין, ובפרט עתה שנוסף גם החום והשרב.

מצוה זו שמסר נפשו עליה מור זקננו רבנו הגדול מרן איש מצליח זצ"ל ובגללה איבד משרתו ועבודתו, ועזב הישיבה שבה לימד, מפני שהורה מי שהורה לתלמידים, שלא לכסות הראש בטלית - האם אינה ראויה לקצת מאמץ וטרחא!?

הלא הקשו חז"ל על הפסוק: "פוקד עוון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים", והרי נאמר: "לא יומתו אבות על בנים, ובנים לא יומתו על אבות?" ותירצו: "כאן (שנאמר פוקד וכו') כשאוחזים מעשה אבותיהם בידיהם, כאן (שנאמר לא יומתו וכו') כשאין אוחזים מעשה אבותיהם בידיהם". והדברים קל וחומר, אם כשאוחזים מעשה אבותיהם הרעים, ראויים הבנים לעונש בעון אבותיהם, כשאוחזים מעשה אבותיהם הטובים - על אחת כמה וכמה שראויים לשכר בזכות אבותיהם, שכן אמרו חז"ל מרובה מידה טובה ממידת פורענות פי חמש מאות". ובמה יודע איפוא כי אנחנו תלמידיו של מרן איש מצליח וכל קדושים עמו, הלא בלכת מנהגיו הטובים והישרים עמנו.

אכן, החום מעיק, ואולי גם חוסר נוחות יש בזה למי שלא התרגל, אך בואו ונלמד מאלו שמקפידים להתפלל תפלת שחרית בכובע וחליפה חוץ מהטו"ת, (ולעיתים אף על חשבון הטלית). והכל בנוי על חד פירושא במה

ימים של אברהם אבינו

שכתב מרן (בסי' צ"א ס"א): "דרך החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהם עטופים" - דהיינו במלבוש העליון. וכבר בא חכם הגאון בעל יפה ללב והשיב ע"ז באמרו, שבעל דברים אלו הוא הרמב"ם שכתב זאת בהלכות תפלה (פ"ה, ה"ה), ופשט דבריו משמע ד"עטופים" בטלית של מצוה, שכן כתב לשון זו בהלכות ציצית (פ"ג הי"א) "דגנאי לת"ח להתפלל כשאינם עטופים". ע"כ. ואע"פ שכמדומה הדבר לא נוח כלל, הכל אצלם מקפידים בזה! (ובביהכ"נ אחד בשכונתנו כתבו הגבאים, שאם הש"צ אינו לובש המלבוש העליון, אין רשות להדליק המזגן!) ולא תהא תורה שלמה שלנו, פחותה מזה.

ובעיני ראיתי בשנה שעברה בשלהי דקיטא בחודש אב בבית שמש בליל שבת, חסידים לובשים שני מעילים עבים כאילו הם נמצאים באירופה הקפואה והקרה ארץ עיפתה כמו אופל, ואשתומם כשעה חדא איך אפשר בארץ שזופת שמש ללבוש שני מעילים, והלא אף במעיל אחד בקיץ, אין אנחנו מספיקים, כ"ש בשנים. ומקורב נזדמן לי לקרוא בחוברת "העולם החרדי" (גליון מס' 286 בעמוד 28) וז"ל: בספר חמדה גנוזה הובא בשם הרה"ק דברי חיים מצאנז זיע"א שיש לנו בקבלה שאברהם אבינו ע"ה הלך בשטרמל וקאפטן עם שייך אין זאקן וחאלאט (ושאלתי לחכם אחד ופירש לי שה"קאפטן" הוא בגד ממשי שלובשים בשבת ו"שייך אין זאקן" הם נעליים וגרביים הארוכים הנלבשים עם המכנסים הקצרים שמגיעים עד אחר הברכים, ו"חאלאט" הוא חלוק שלובשים בבית), והביא שם סיפור באריכות שפעם בא להרה"ק מלובלין איש אחד לבוש בשטרמל וקאפטן ושייך אין זאקן וחאלאט, ונתן לו שלום, ואמר לו: שבתא טבא, וכששאל לו הרה"ק מלובלין מי הוא?, השיב לו: "אני הוא אותו שאמר לו הקב"ה לך לך מארצך" (אברהם אבינו זיע"א). עכ"ל. והוא ממש פלא איך אהבת המסורת, מקלקלת את השורה לומר דברים כאלו, ועכ"פ בוודאי שרבנו האר"י ושאר רבותינו כיסו התפלין בטלית, ולמה נגרע?

ולא אחריש מלומר גם אודות המנהג שלא להסתפר עד שבועות, וגם זה מאיש לקחה זאת הוא רבנו האר"י, ומשום מה טועים אנו לחשוב כי זהו מנהג לישיבה בלבד, ומחוץ לישיבה אפשר לעוזבו כי קשה וכו' וכו'. ובאמת מה הם שבועיים נוספים? הלא מצער היא!

או המנהג שלא להסתפר מ"ז בתמוז עד ט"ב, אשר כמה פעמים דיבר מרן ראש הישיבה שליט"א שכן ראוי לבני תורה לנהוג, ולפחות מר"ח עד ט"ב. ואמר אם על עשרים וארבעה אלף תלמידי ר"ע לא מסתפרים כל העולם ל"ג יום, על חורבן שני מקדשות והריגת מליונים מליונים בימי הגלות די בכמה ימים בודדים?! ואם יחול ט"ב ביום ראשון (כמו השנה) בְּטָלוּ: כל דיני "שבוע שחל בו" ונכנסים לט"ב מסופרים ומגולחים כחתנים לחופתם?! וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה!

וגם אָמְנָה שיש במנהגים אלו או דומיהם קצת חוסר נוחות, הלא אמרו: "לפום צערא אגרא" וברוך משלם שכר טוב ליראיו". ועל כל חומרא, ובפרט אם נהגו בה רבותינו בודאי שיקבל שכרו מושלם.

צא וראה מפלאות תמים דעים איך ישתבח שמו לא מקפח שכר כל בריה.

הנה על הפסוק "וימת הרן על פני תרח אביו" - פירשו חז"ל: שהכוונה "מפני תרח" דהיינו שתרח גרם

כוס של ברכה נשגד
לכבוד החתן המפואר
ר' אריאל בוכריס הי"ו

בנו של ידיד הישיבה אוהב תורה ולומדיה
ר' יוסף בוכריס זצ"ל
לרגל יום חתונתו ויום שמחת לבו
עב"ג הכלה הכלולה מב"ת
יה"ר שבורא עולם בקנין ישלים זה הבנין
מתוך אושר ועושר נחת ושלוה, ויזכו לבנים
ובנות הולכים בדרך ה', ותשרה השכינה
בביתם ששון ושמחה ישיגו אהבה ואחוה
שלום ורעות. אמן.
הרב צמח מאזוז **המערכת**

מיתתו. כיצד? כיון שגדל אברם ואיבד ושרף הפסילים, התלונן תרח על אברם אצל נמרוד, וציוה נמרוד לשורפו באש. אמרו להרן: משל מי אתה? אמר הרן בלבו: "אם אברם נוצח, אני משל אברם. ואם נמרוד נוצח, אני משל נמרוד", כיון שנעשה נס לאברם, אמר הרן: משל אברם אני! השליכוהו לכבשן ונשרף.

המתבונן בזה ישאל, הרן שהיה הראשון בהיסטוריה שנשרף בפועל על קדוש השם, נשכח שמו וזכרו, וגם קבורה לא היתה לו, איה איפוא שכרו?

אולם באמת זכה הרן בשכר גדול ועצום. הנה בסוף פרשת נח נאמר: "ויקח אברם ונחור להם נשים, שם אשת אברם שרי, ושם אשת נחור מלכה, בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה". ואמרו חז"ל (והובא ברש"י שם) יסכה זו שרה. הנה כי כן האם הראשונה של עם ישראל, והראשונה שבשבע נביאות (מגילה י"ד ע"א) בתו של הרן היתה.

ועל בני בנים: יצחק בן בתו של הרן, נשא לאשה את רבקה בת בתואל בן מלכה בת הרן אשת נחור, ונמצא כי יצחק - אבינו השני, ורבקה - אמנו השניה, גם הם מזרעו של הרן.

ועל שלשים: יעקב אבינו נינו של הרן מאביו ומאמו, נשא את רחל ולאה בלהה וזלפה בנותיו של לבן (רש"י בראשית ל"א) בן בתואל בן מלכה בת הרן. נמצא כל עם ישראל כולו ממש יצא מהרן.

זאת ועוד, להרן היה גם בן ולוט שמו, מלוט יצאו עמון ומואב. ממואב יצאה רות המואביה שנשאה לבעוז בשלהי ימיו הוא אבי עובד, אבי ישי - שנכנס באוכלוסא ויצא באוכלוסא, אבי דוד - רגל רביעית במרכבה

וכו', אבי שלמה - בונה המקדש הראשון, שנשא את נעמה העמונית שילדה את רחבעם, וממנו המשיכה כל שושלת המלוכה אסא ויהושפט, יותם וחזקיה, עד המלך המשיח מהרהר יגלה!

קול מצהלות
חתנים מחופתם

כוס של ברכה נשגד לכבוד החתן המפואר
ר' יעקב בוכריס הי"ו
ומשפחתו

בנו של ידיד הישיבה אוהב תורה ולומדיה
ר' אברהם חי בוכריס זצ"ל
לרגל יום חתונתו ויום שמחת לבו
עב"ג הכלה הכלולה מב"ת
יה"ר שבורא עולם בקנין ישלים זה הבנין מתוך
אושר ועושר נחת ושלוה, ויזכו לבנים ובנות
הולכים בדרך ה', ותשרה השכינה בביתם ששון
ושמחה ישיגו אהבה ואחוה שלום ורעות. אמן.
הרב צמח מאזוז **המערכת**

מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה: אִם יִגְוִיִּסוּ בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת אֵין שׁוֹם סִיבָה לַחַיּוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל!

**מִרְן רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה בְּגִלּוֹי דַעַת עַל עֲנִינֵי הַשַּׁעָה, כּוֹאֵב עַל הַדִּיּוֹן בְּגִיּוֹס
בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת, וּמִזְהִיר מִפְּנֵי אוֹבְדָן עוֹלָם הַתּוֹרָה וְזִכּוֹת הַקִּיּוֹם בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל**
(מֵתוֹךְ הַשִּׁיעוֹר בֵּין מִנְחָה לַעֲרִבִית בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ).

פֶּעַם אִמַּר הַחֲזוֹ"א: בֶּן-גּוֹרִיּוֹן אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְמָה יֵשׁ לוֹ פְּרוֹטֶקְצִיָּה בַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא נִיֶּצַח בַּכֹּמָה מִלְחָמוֹת, אֲבָל
בְּאֵמֶת הַזִּכּוֹת שֵׁשׁ לוֹ זֶה בְּגִלְלַת הַדְּחִיָּה שֶׁל בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת. אִז כְּשֶׁבִקְשׁוּ מִבֶּן-גּוֹרִיּוֹן דְּחִיָּה עֲבוּר בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת,
הוּא אָמַר: "אֵנִי לֹא יִהְיֶה יוֹתֵר גְּרוּעַ מֵאֶסְפִּינּוֹס קִיסֵר שֶׁנִּתֵּן לְרַבִּי יוֹחָנָן אֶת יְבִנָּה וְחִכְמִיָּה..." הוּא הִבִּין שְׂכִיּוֹן
שֶׁמִּרְכְּזֵי הַתּוֹרָה נִכְחָדוּ בְּשׂוֹאָה, צָרִיךְ לִתֵּן אֶת הָאִפְשָׁרוֹת לַהַחַיּוֹת וְלִשְׁקֵם אֶת עוֹלָם הַתּוֹרָה. גַּם מִשֶּׁה דִּיּוֹן
וּפְרַס הַבֵּינָיו אֶת גּוֹדֵל חַיְשִׁיבוֹת הָעֲנִיָּן וְהַשְׁתַּדְּלוּ בְּעֵד עֲנִיָּן דְּחִיּוֹת גִּיּוֹס בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת. וְהֵנָּה לְצַעֲרָנוּ הַיּוֹם מְדַבְּרִים
עַל זֶה וְרוֹצִים ח"ו לְנַתֵּק אֶת בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת וְהַאֲבָרְכִים מִתְּלַמוּדָם, וְהֵם צָרִיכִים לְדַעַת כִּמָּה דְּבָרִים:

א. אִם ח"ו יִגְוִיִּסוּ אֶת בְּנֵי הַיְשִׁיבוֹת וְהַאֲבָרְכִים, כִּמָּה תִּרְדּוּ וְתִפְחַת תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל! יֵשׁ שְׁחוּשִׁים אִפְשָׁר
לְהַסְתֵּדֵר בְּלַעֲדֵי הַתּוֹרָה, וְלִמְעַשֶּׂה אִי אִפְשָׁר לַחַיּוֹת בְּלֵי הַתּוֹרָה! כִּי בְּלֵי הַתּוֹרָה אֲנִשִּׁים נּוֹפְלִים וְנִכְשָׁלִים
בְּעִבְרִית חֲמוּרוֹת וְנוֹרָאוֹת, כִּמּוֹ אוֹתוֹ אֶחָד שֶׁר"י 'שֶׁהַתְּפָאֵר' בְּעִבְרִית חֲמוּרוֹת מֵאֵד שַׁעֲשֵׂה. הַיּוֹם יִשְׁנֵם
לְצַעֲרָנוּ סְכָנוֹת וּפִיתוּיִם רַבִּים כִּמּוֹ אֵינְטֵרְנֵט וְאֵיִפוֹן וְכַדוֹ שֶׁנִּחְרְבוּ עַל יָדָם ל"ע מִשְׁפַּחּוֹת רַבּוֹת, וְמִי שֶׁאֵין
בִּידוֹ תּוֹרָה, אֵיךְ יִצְלִיחַ לַעֲמוּד בְּנִסְיוֹנוֹת הָאֵלֶּה!?

ב. כְּשֶׁנִּלְחַמְּמִים בְּתוֹרָה אֵין שׁוֹם סִיבָה לַחַיּוֹת כֵּאֵן, עַל מָה? כֵּל הַזְּמָן מִלְחָמוֹת, זֶה נַחֲטָף, זֶה נִהְרָג, זֶה הֵלֵךְ
בְּשָׁבִי, אֵין מְקוֹם אַחֵר בְּעוֹלָם! אִפְשָׁר לַחַיּוֹת גַּם בְּמִדְּיוֹנוֹת אַחֲרוֹת, נִכּוֹן שֶׁבְּצִרְפַּת יֵשׁ אֲנִטִישְׁמִיּוֹת וְא"א לַחַיּוֹת
שֵׁם כ"כ, כִּמּוֹ שֶׁהִיא מְקַרָּה שֶׁבֶן שֶׁל אֶחָד מֵהַמְכָרִים הוֹכָה ע"י אֲנִטִישְׁמִים שֵׁם. אֲבָל בְּאִנְגְּלִיָּה אֵרָה"ב וְכִי"ב
אִפְשָׁר לַחַיּוֹת יוֹתֵר טוֹב מִפֶּה. אִם בְּגִלְלַת הַהֲתַבּוּלְלוֹת? בְּהוֹלֵנֵד לְמִשְׁלֵ שְׁמוּנִים אַחֲזוּ מֵתַבּוּלָלִים (!) מָה הֵם
מְבִינִים בְּהֲתַבּוּלְלוֹת! אֵלֶּא כֵּל הַקִּיּוֹם שֶׁלָּנוּ פֶּה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל זֶה רַק בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה. פֶּעַם בֶּא קֶצֶן מֵהַצְּבָא
לִישִׁיבָה, נִכְנַס לְהִיכַל הַיְשִׁיבָה וְרָאָה אֶת הַבְּחוּרִים יוֹשְׁבִים וְלוֹמְדִים, הוּא הִתְפַּעֵל כ"כ וְאָמַר: עַכְשֵׁי אֵנִי מִבִּין
עַל מָה אֲנִי נִלְחָם, עַד הַיּוֹם הֵייתִי נִלְחָם בְּצְבָא סֵתֵם, הַיּוֹם אֲנִי מִבִּין לְמָה וּבִשְׁבִיל מָה אֲנִי נִלְחָם.

ג. יִשְׁנֵם אֲנִשִּׁים שְׁחוּשִׁים שֶׁאִפְשָׁר לְלַמּוֹד בְּצְבָא, וְאֵין זֶה נִכּוֹן! זֶה בְּדוּק וּמְנוּסָה שֶׁבְּצְבָא א"א לְלַמּוֹד, אֲנִשִּׁים
מְבָלִים אֶת יוֹמָם בְּשִׁטּוּיּוֹת וְלֹא מִצְלִיחִים לְלַמּוֹד, וְלִבְסוּף גַּם מִיִּדְרָדְרִים לְשִׂאוֹל תַּחֲתִית. אִם בִּישִׁיבוֹת הַיּוֹם
הִרְבָּה לֹא עוֹמְדִים בְּנִסְיוֹנוֹת וּמִיִּדְרָדְרִים, מָה יִהְיֶה בְּצְבָא עִם כֵּל הַפְּרִיצוֹת וְהַנְּסִיּוֹנוֹת!?

אֲנַחְנוּ מִבְּקָשִׁים "בְּטֵל מַחְשְׁבוֹת שׁוֹנְאִינוּ", וְלִפְעָמִים הַשׁוֹנְאִים הֵם מְבַפְּנִים, כִּמ"ש "אֲחִיכֶם שׁוֹנְאִיכֶם
מְנַדִּיכֶם" (בְּבֵא מִצִּיעָא ל"ג ע"ב) אֵלוֹ עַמֵּי הָאָרֶץ...

לְכֵן אֲנַחְנוּ מִתְּפַלְלִים שְׁכֵל הַשׁוֹנְאִים מִבְּחוּץ וּמִבְּפָנִים, יִתְבַּטְּלוּ מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם, יְבוֹשׁוּ וְיִכְלְמוּ כֵּל מִבְּקָשִׁי
רַעֲתָנוּ, וְהַקְּב"ה יִצְלֵנוּ מִיָּדָם אֲמֵן וְאֲמֵן.

מזה

המגן הזה. אדוני, זה לא אומר שגם היום בדורנו, אתה יכול להמשיך להשתמש באותו מגן שהיה לך בעבר.

נביא דוגמא מהעולם: הנשק, האם הנשק שנמצא היום במדינות זהו אותו נשק שהיה לפני ארבעים שנה? בודאי שלא. אותו הנשק של לפני ארבעים שנה כבר בטל ומבוטל כעפרא דארעא. בימינו יש נשק חדיש להיום. רבותינו אומרים, שאשתו של פוטיפר כשרצתה להפיל את יוסף הצדיק, אותם הבגדים שלבשה לו בבוקר, לא אותם הבגדים שלבשה לו בערב. אותם הבגדים שלבשה היום, לא אותם הבגדים שלבשה מחר. מה הכוונה? היא ראתה שעם הבגדים האלה היא לא הצליחה למשוך ולהפיל אותו, לכן לקחה בגדים אחרים, שע"י זה קייתה שתוכל להפיל אותו. וכך זה גם הכוחות של היצר הרע, שתמיד מתחדשים ומשתנים, ולכן תמיד צריך לחפש ולחשוב במה להתגונן.

אבא אמר: תסגור, תסגור!!

לפני כחמשים שנה, הייתי ילד בגיל שנים עשרה בערך. התליתי לאבי מורי זצ"ל לאיזו "ברית מילה". בתנוס היו עושים בריתות רק בצהרים. אבא היה היחידי בעיר שהיה מקיים "וישכם אברהם בבוקר", עשה לנו ברית מילה בשעה שמונה בבוקר. אבל כל בני העיר כמעט ללא יוצא מן הכלל היו עושים ברית בשעות הצהרים. התליתי עם

שיחה נוקבת אודות הסכנות הרוחניות המשתוללות כסופה בכל דור ודור, עד דורנו אנו, שנמסרה בר"ח אייר בכינוס למחנכי סניפי הישיבה, והדברים ראויים לכל - הורים כמחנכים.

כבוד כל הרבנים, המנהלים והמלמדים, שבאו היום לכנס השנתי של מוסדות החינוך סניפי מוסדות הישיבה. ברוכים הבאים בשם ה'. רבותינו אומרים (סנהדרין דף ל"ח, ע"ב) "הראה לו הקב"ה למשה רבנו, דור דור ודורשיו". שואלים המפרשים, הרי הקב"ה בודאי לא עושה שום דבר סתם, אם הקב"ה הראה למשה רבינו דור דור ודורשיו, בודאי זה דבר שהיה נצרך. אבל באמת מה זה מענין את משה רבינו, שדור פלוני - זה יהיה הדרשן שלו, ובדור הזה, זה יהיה הדרשן שלו, "דורשיו" מסבירים, לשון דרשן, אך מאי נפקא מינה בזה למשה רבנו?

כל דור והיצר הרע שלו

אומרים המפרשים כך, באו רבותינו ללמד אותנו, שהיצר הרע של היום, זה לא אותו היצר הרע של הדור הקודם, והיצר הרע של הדור הקודם הוא לא כמו של הדור שלפניו. יצר הרע כל פעם מתחדש, כל פעם לובש חליפה חדשה. לא אותם הכוחות שהוא בא בהם בעבר, הם אותם הכוחות שהוא בא בהם היום. הוא תמיד מתחדש, ולכן צריך תמיד להתגונן. גם אם בעבר התגוננו מהיצר הרע ע"י

יעשה הבן ולא יחטא!?

מלים המורות: "תועבה, כלי המשחית", מַזְעָקוֹת ואזהרות הרבנים נגד המכשיר הזה, לא היה נראה לי שהבעיה כולה היא רק של ביטול תורה, ועכשיו אני מגלה ומבין למה נזעקו הרבנים, תראו, אשה מדברת ואומרת חדשות". ואני זוכר את זה טוב, דברים של גיל קטן לא נשכחים. המדברת היתה אשה ערביה לבושה בצניעות עם שרוולים ארוכים. ובכל זאת, אבא שואל: איך אפשר לשבת ולראות טלוויזיה כשאשה מדברת שם?!

כעת כעבור שנים רבות, כאשר שמענו שהמצב והסכנה של הטלוויזיה הרבה יותר גרוע, אמרתי אם אבא היה יודע מה מראים בטלוויזיה, היה קורע את הבגדים שלו! וב"ה באמת מה שהרבנים דיברו ועוררו אז נגד הטלוויזיה, הדבר השפיע, ובהרבה מאד בתי ישראל הוציאו את הטלוויזיה.

אני זוכר לפני כעשר שנים, יום ששי אחד הגעתי הביתה, אחרי שלצערי יצאתי מהשיבה מאוחר, ואשתי אומרת לי, היום שמענו ב'ערוץ אלפיים' משהו מיוחד. מה היה מיוחד? בערוץ אלפיים עשו אז "ביעור חמץ" של הטלוויזיות. הביאו איזה רב שדיבר ועורר ע"ז חזק, אח"כ אמרו יש לנו כך וכך משאיות, אחת באזור הזה ואחת באזור הזה, ואחת באזור הזה. כל מי שרוצה לבער את הטלוויזיה מהבית תוך חצי שעה יגיעו אליו ויקחו את הטלוויזיה. ואנשים מצלצלים אליהם ונותנים כתובות, עד שמאות טלוויזיות התבערו באותו היום מבתי ישראל. זה היה משהו מיוחד. ולאור

אבא והלכנו לבית של יהודי גביר מוקיר רבנו, וגם ממשפחה של תלמידי חכמים, שעשה ברית לבן שלו, קראו לו יהודה כהן ז"ל, ואני רואה שנמצאים שם קשת של רבנים. אחרי שגמרו את הברית ישבו כולם לסעודת מצוה, והנה בא בעל הבית שרצה "לכבד" את הרבנים במשהו שאין להם, וגם לא היה מצוי אז בהרבה בתים, פתח להם טלוויזיה לשמוע את החדשות. פתאום אני שומע את אבא צועק: "תסגור, תסגור, תסגור", היהודי נבהל, סגר תכף ומיד, הרב אומר לסגור אז הוא סגר. אח"כ אבא אומר: "האם לא ראיתם מי משמיע את החדשות? אשה! איך יתכן שהיא מדברת וכולם מסתובבים ככה לראות?" אבא היה מעורה מאד במה שקורה כאן בארץ, הכל היה לו כמו על כף היד. ואז המשיך ואמר: "אני יודע שהרבנים בארץ ישראל צועקים הרבה ובחזקה על הטלוויזיה, אבל לא ידעתי מה יש בה. ביטול תורה, אני יודע". אבל אצלנו בתנוס מי היה יושב ולומד? אני זוכר שהיה רב אחד מצרפת, הרב פינחס באנון שיחי', שכאשר היה לו קצת פנאי היה בא לבית של ההורים שלנו, בית קטנטון, שלושים וחמשה מטר, דופק על הדלת, פותחים לו ונכנס, תופס כסא ויושב ולומד איתנו. אבא היה יושב בראש השלחן, אנחנו השלשה היינו 'בניך כשתילי זיתים סביב לשלחןך', והוא היה לוקח גמרא ויושב ולומד איתנו - זהו - לא היה שום בית מדרש פתוח במשך היום.

אבא ממשיך ואומר, "אבל אני רואה שכותבים

לכאורה, זה רק פלאפון, רק תשמע בו מה שמדבר
איתך החבר שלך, אבל מה? מעבירים בו כל מה
שרוצים להעביר, אין לך שליטה על זה.

קמו החרדים לדבר ה' ועשו פלאפון כשר, אבל
לצערנו אצל הרבה מיראי ה' הפלאפון עדיין
לא כשר. והיצר הרע לא אומר מספיק, ממשך:
אינטרנט. אינטרנט שבאמצעותו ניתן להגיע לכל
התועבות שבעולם. ילדים קטנים, עם יצר הרע
גדול ועם מכשיר קטן, אפילו מתחבאים בשירותים,
ורואים ושומעים את כל הטינופת שבעולם. איך
נוכל לגדל ולחנך ילדים בצורה כזאת?! כולם
יודעים שזה הרבה יותר קשה מהטלוויזיה. הטלוויזיה
צריך איזה מכשיר גדול כזה, אמנם היום
יש גם טלוויזיות קטנות, אבל האבא לא
יקנה טלוויזיה לשים אותה לילדים שלו,
אבל פלאפון בזיל הזול, כל מיני מכשירים
למיניהם, יכול חלילה לחשוב למה לא?! אבל
מי יודע? מי יודע איפה יפלו? מי יודע לאן
יתדרדרו?

**אינטרנט שבאמצעותו ניתן להגיע לכל התועבות
שבעולם. ילדים קטנים, עם יצר הרע גדול ועם
מכשיר קטן, אפילו מתחבאים בשירותים, ורואים
ושומעים את כל הטינופת שבעולם. איך נוכל
לגדל ולחנך ילדים בצורה כזאת?!**

להחדיר את החומרא מגיל קטן

כמה אנחנו צריכים לפקוח עינים על זה. כמה
מחובתנו לדבר מגיל קטן, כמו שמדברים "שבת"!!
"שבת"!! ילד מגיל קטן יודע "שבת" זה דבר חמור
מאד, כך צריך ללמד, פלאפון לא כשר זה אסור!
אסור. מה יש בו? "יש בו דברים שהם נגד התורה.
לא צריך להגיד ולפרט יש בו ויש בו - כדי שלא לתת
סקרנות לילד, מספיק לומר, יש בזה דברים נגד ה'
נגד התורה! מחדירים, מחדירים לילד מקטנות
שפלאפון לא כשר זה כמו חילול שבת, ואז כשהילד
רואה פלאפון - הוא מתרחק. מתרחק!!
אבל הרבה יותר מזה אני רוצה להגיד. גם
המלמדים שמרשים לעצמם מכל סיבה שהיא
לקחת פלאפון לא כשר, וחושבים לי זה לא יזיק,
אני חס ושלום לא אפתח ולא אראה, בל יראה
ובל ימצא את כל המרעין בישינ הללו. אבל אדוני,

ההצלחה, אח"כ בימי ששי הבאים, חזרו ועשו את
זה עוד פעם. אשריהם ישראל, רק צריכים לשמוע.
וכששומעים את הסכנות, נתבעים ונותנים. נותנים
את המכשיר הזה ורוצים להתפטר ממנו.

הפלאפון והאינטרנט - הפיתוי החדש של היצה"ר

בימינו היצר הרע רואה שהדבר נחלש. וב"ה
אין הרבה שרואים טלוויזיה, אז מה הוא עושה?
בא בדרך עקיפה: "פלאפון". לכאורה רק פלאפון.
מה יש בזה? במקום לדבר עם החבר רק כשתגיע
הביתה, יש לך מכשיר ביד, ואתה יכול לנצל את
הזמן, ולקיים מצות "ובלכתך בדרך". אתה הולך
בדרך, ואתה מדבר, אתה יכול להגיע הביתה כבר
רגוע, תשב ותלמד, תנצל את השעה הזאת. אבל
מה? "והם לדמם יארובו יצפנו לנפשותם" (משלי
א' י"ח), היצר הרע אורב ומחפש להפיל את האדם.

בגלל שאני נמצא בתפקיד כזה", ואני "בגלל" ואני "בגלל"... כל ה"בגללים" האלו נקראים בלשון רבותינו: "כלי גללים"! כולם פה תלמידי חכמים, מבינים מה זה כלי גללים (ראה שבת נח.). צריך להתרחק מזה, ללא שום הוראת היתר, "לא תגע בו יד, כי סקול יסקל או ירה יירה" ח"ו. אנחנו צריכים קודם לחנך את עצמנו וממילא הילדים יזכרו. כן, אמנם הוא היום קטן אבל הוא יזכור, אבא לא החזיק ביד שלו אף פעם פלאפון לא כשר. אבא, הרב, לא היה ביד שלו אפילו פעם אחת מכל מיני המכשירים האלה. התלמידים יזכרו!!

התלמידים זוכרים הכל - גם כעבור שנים

לפני כמה זמן, צלצל אלי מישוהו, הוא לא הזדהה מעצמו, ואני אף פעם לא מבקש ממישהו שיזדהה. הוא אומר לי, למדתי אצלך בישיבה לפני עשר שנים, והיית נותן לנו כסף למי שלא טעה בקריאה ב"תיקון סופרים". אומר, אני חושב שפעם מישהו אמר לי בלחש את הטעות שלי, ואני תיקנתי, ואז קיבלתי כסף, והיום אני מודאג שזה גזל. אמרתי לו, מחול לך, מחול לך. אמר לא, אני לא מרגיש טוב עם זה, הלך והפקיד שמונת אלפים שקל לשייבה, אמר אני רוצה להיות נקי.

אחר כך אמר לי, הרב, אתה רוצה שאני אגיד לך מה עוד אני זוכר טוב, אמרתי לו, כן, מה הענין? אמר לי השבוע זה פרשת ויקרא, אני זוכר שסיפרת לנו, על הפסוק שקוראים ב'שלישי' (ויקרא ב', ו'), "פְּתוֹת אֶתָּה פְּתִים וְצִצְקַת עֲלֶיךָ שָׁמֶן מִנְּחָה הוּא", שבג'רבא היה איזה ילד שהגיע התור שלו לקרוא, לקח את הפסוק הזה ושבר אותו לרסיסים, לפתיתים. אמר: תפות - במקום 'פתות', איתה - במקום 'אותה', תיפים - במקום 'פיתים', במקום 'ויצקת' - וְצִצְקַת, 'עליה שמן', במקום שמן - מְשֶׁן, במקום 'מנחה' אמר מְנַחָה, ואח"כ הוא הסתפק במלה האחרונה, רואה שכתוב "הוא" בחיריק, ומצד

הילדים, התלמידים, הם רואים, לרב יש פלאפון לא כשר, לאבא יש פלאפון לא כשר, אולי אעשה כן גם אני. אם הוא מותר לו לאכול את הבשר הזה, גם לי מותר לאכול, ומה יעשה הבן ולא יחטא?? צריכים להבין, שיש פה אחריות גדולה, כל אבא וכל מורה שמחזיק פלאפון לא כשר, הוא לוקח על אחריותו, על הגב שלו, את כל התוצאות של כל הדברים האלה. אחריתו מי ישורנו. אחריות גדולה מאד עלינו.

המוסר הגדול ביותר, זה מה שרואים

אומרים שהמוסר הגדול ביותר, זה לא מה ששומעים שיחה מהרב הזה, או מהרב הזה, אלא בעיקר מה שהילד רואה. 'ראה מעשה ונזכר הלכה'. ראה את הרב שלו, את המלמד שלו, יש לו פלאפון לא כשר, הוא מסיק, זאת אומרת שפלאפון לא כשר זה לא נורא. ראיתי את אבא יש לו פלאפון לא כשר, סימן שזה לא נורא. אבל אם רואה שהרב מקפיד - אזי זה מחדיר בו את חומרת הדבר.

לפני ההילולא, פגשתי את הידיד שלנו מצרפת, צבי עמאר הי"ו, דיברנו על דא ועל הא, ותוך כדי הוא אומר לי אתה יודע? אמרתי לו מה? מהצורה בה ניגש, הבנתי שעומד להגיד לי איזו הודעה מרעישה, וכך הוא אומר לי: אתה יודע, אלי ישי אין לו בבית אינטרנט, ואני התפלאתי, אמרתי לו, אלי, אתה בתפקיד בכיר כזה, שר הפנים, כל המדינה על הכתפיים שלך, איך אתה יכול לחיות בלי אינטרנט? ענה לי, האם בגלל שכל המדינה על הכתפיים שלי, אני אהרוס את החינוך של הילדים שלי? יש במשרד שם אינטרנט, אם יש הודעה שאני צריך לדעת, העוזרים שלי יביאו לי את זה על השלחן ואני אראה, אבל להכניס כלי כזה אצלי בבית, אני הורס כאן את החינוך של הילדים שלי. אכן באמת.

הודעה מרעישה!

הרבה אנשים מוצאים היתר לעצמם, "אני

ואני כבר לא מעורר על זה. אומר לי, אני נחשתי שהתייאשת, ולכן באתי להגיד לרב "אל תתיאש!" גם אם הדברים לא יעשו פירות היום, יעשו פירות למחר. מה שאמרת לנו אז בישיבה - היום אחרי עשר שנים, הדברים חדרו, ואני התחלתי להקשיב לתפלת החזרה מתוך הסידור.

אכן, כמו שאמרנו, הילדים רואים, הילדים קולטים והילדים לא שוכחים, גם אם זה לא ניכר באותו הרגע. מה שהם רואים זה נשאר להם בראש, והם מקבלים גושפנקא, אם ההורים, המלמדים הולכים בדרך הנכונה - אז גם הם ממשיכים באותה הדרך, וגם אם לא היום, אז מחר. אך אם חלילה הילדים רואים אחרת - אזי התוצאה היא אחרת למרבה הכאב.

הנפילה יכולה לבוא מכיוון בלתי צפוי

אסיים בסיפור אחד, על המשנה בפרקי אבות (פ"א מ"א) שקראנו ביום שבת, "ועשו סייג לתורה". הרב בן איש חי מביא סיפור. היה איזה איש אחד שהיה לו בית הארחה, בית מלון, בשפה של היום, ובאים אנשים ושוכרים חדרים, והוא לקח כמה חדרים בשבילו ובשביל המשפחה שלו, הוא עצמו היה גר שם בתוך בית המלון עם משפחתו. היתה לו בת יחידה ולקח חדר גם בשבילה, אבל כיון שבאים שם ושוכרים חדרים מכל סוגי האנשים, הוא פחד על הבת שלו, היה מודאג שלא יקרה דבר לא טוב ח"ו. לכן הוא פנה לבתו והזהיר אותה, אמר לה: בתי, אני מבקש ממך דבר אחד, הזהרי מלקבל מתנה מאף אחד! אין למלים שלי שום פירושים, לא לקבל מתנה מאף אחד! אמרה לו, אבא, פקודתך שמרה רוחי. כל מי שמנסה לדבר ולפטפט איתה, לתת לה משהו, סליחה, אני לא רוצה לדבר עם אף אחד.

יום אחד בא איזה מישהו שכר חדר מול חדרה של הבת הזאת, וחשב איך להפיל אותה, שמע שאבא שלה הזהיר אותה שלא תקבל מתנות

שני הוא רואה שם וא"ו, עצר ושאל את הרב איך לקרוא, "רבי, מחנה היא או הוא?", אמרו לו את הפסוק כולו קראת אותו טוב, שאתה מסתפק רק במלה האחרונה? איזו מלה השארת? שברת את כל הפסוק! אמרתי לו בפליאה: גם את זה אתה זוכר? אמר לי, כן כן.

בשבילי, מה לקחתי מוסר מזה? שילד, מה שהוא רואה, מה שהוא שומע, מה שהוא קולט, זה נשאר לו בראש. נשתדל לקחת מכל דבר את המוסר שלו. אני למדתי מכאן, שילד מה שהוא שומע, זה נשאר לו בראש.

התלמיד בא ואמר: "הרב אל תתיאש!"

לפני חמש-שש שנים הייתי בחתונה בנתיבות, אח"כ אמרו לי בוא תגיד קצת דברי תורה בבית אבלים לא עליכם, כשיצאתי משם התלווה אלי בחור שלמד בישיבה קטנה שלוש שנים, ובהמשך לא הסתדר והלך לצבא. היום ב"ה הוא עושה שיעורים בישוב שלו, הוא מממן להם את הגמרות, ממש יש להתגאות בו. כשאני יוצא מהבית שם הוא מתלווה אלי ואומר לי: הרב, אני זוכר בזמנינו כאשר הייתי בישיבה, היית אומר לנו על תפילת ה"חזרה", תקשיבו מתוך הסידור כדי שתדעו על איזו ברכה אתם עונים "אמן". "אמן, כן יהי רצון", על מה כן יהי רצון? כמה היית חוזר לנו על זה, ובשבילי זה היה קשה מאד, אבל כיון שהרב אומר, אני מפני דרך-ארץ הייתי לוקח סידור ומסתכל בו. היום כבר עברו עשר שנים מאז, ואני התחלתי קצת לחשוב לעצמי, איך אפשר לענות אמן כאשר אתה לא יודע על איזו ברכה אתה עונה אמן, הוא מספר ואומר, היום, אין חזרה שאני לא מקשיב בה מתוך הסידור.

ובכן רציתי לשאול אותך הרב, האם גם היום אתה אומר וחוזר להם בישיבה על הדבר החשוב הזה? אמרתי לו אגיד לך את האמת, התייאשת,

הטבעות מהאיש הזה, עשיתי פירושים - לא לקחת מתנות כדי שלא ליפול, אבל אני חכמה, את המתנות אני אקח ואני לא אפול, אני לא אפתח את הדלת לאף אחד. אך הנה הנפילה באה מכיוון אחר, שהוא מצא עילה להגיד שאני גנבתי לו את תכשיטים האלה. לכן רבותינו אומרים, "ועשו סייג לתורה".

"ובערת הרע מקרבך"

אני מקווה שהדברים הללו שיצאו מהלב שלי - יכנסו ללבבות של כולם, להבין כמה חמור שיהיה דבר כזה, וצריך לזרוק את כל המכשירים האלה. כך גם לגבי האתר של הישיבה. אולי עשר שנים אומרים לי שכדאי לפתוח אתר, ותמיד

לא רציתי, מפני ש"אתר" זו מלה שמאד הפריעה לי, אני יודע שמשתמשים בזה לרעה. בסוף לפני שנתיים-שלוש שהסכמתי לזה אחרי שידידים אמרו לנו, שיש היום 'רימון' ששם זה בסדר, נקי. ועם-זאת בפתיחה שכל מי שפותח ורוצה להכנס לאתר, יש שם הודעה: תיזהר! אתר זה דבר מסוכן, אינטרנט זה דבר מסוכן וכו' וכו', הנוסח שכתבנו בזמנו.

אמנם אומרים היום שיש סוג חדש שנקרא 'אתרוג' - אני אבקש שיבדקו אם הדברים שלנו כך בסוג הטוב הזה - מצויין, אך אם יש משהו יותר טוב, נלך ליותר טוב, שח"ו לא נכשל.

וכך כל אחד ואחד מאיתנו, צריך להשתדל "ובערת הרע מקרבך" (דברים כ"א כ"א), ולהתפלל להקב"ה שלא תצא תקלה מתחת ידינו לעולם, ונוזהר לגדל את הבנים ואת הבנות, את התלמידים ואת התלמידות, לתורה ויראת ה', אמנן כן יהי רצון.

כמה אנחנו צריכים לפקוח עינים על זה. כמה מחובתנו לדבר מגיל קטן, כמו שמדברים "שבת!! שבת!! ילד מגיל קטן יודע שבת זה דבר חמור מאד, כך צריך ללמוד, פלאפון לא כשר זה אסור! אסור. מה יש בו? יש בו דברים שהם נגד התורה. לא צריך להגיד יש בו ויש בו - כדי שלא לתת סקרנות לילד, מספיק לומר, יש בזה דברים נגד ה'! נגד התורה! מחדירים לילד מקטנות שפלאפון לא כשר זה כמו חילול שבת

מאף אחד, מה עשה, פרס על השלחן תכשיטים יפים שאין דוגמתם באותה העיר, והבת הזאת רואה, מסתכלת מהחלון ומתפעלת, איזה יופי, אחרי שפרס וסידר אותם, לקח משם שני צמידים ושתי טבעות היפים ביותר, וניגש אליה לחלון אמר לה מתנה בשבילך, לא יכלה לעצור את עצמה ולקחה. אחרי שלקחה אמרה אוי, אני מביאה אסון לעצמי. מה לעשות? תכף ומיד סגרה את הדלת, אמרה אני אסגור את הדלתות והחלונות ואני לא פותחת לאף אדם בעולם. רק כאשר אני שומעת ומכירה את הקול של אבא או אמא אני אפתח. האיש הזה ניסה לדפוק בדלת, קרא לה, והיא לא פותחת. אמר, היא חושבת לסדר

אותי, לקחה את התכשיטים ועכשיו היא לא רוצה לפתוח, אני אסדר אותה. קם בארבע לפנות בוקר וצלצל להזמין משטרה, אמר נגבו לי שני צמידים יקרים, משובצים יהלומים, ושתי טבעות, כך וכך צורתם, אני מבקש מהמשטרה שתבוא עכשיו לחפש בכל הבנין. באו כמה ניידות, פלטו כמה שוטרים, נכנסו לחפש בכל החדרים, ויחפש, בגדול החל ובקטון כילה', ובין היתר נכנסו לחדר של הבת, 'וימצא הגביע באמתחת בנימין', מצאו אצלה את הצמידים והטבעות, קשרו את ידיה באזיקים ולקחו אותה לבית הסוהר.

כאשר עמדה בפני השופט אמרה, נכון מגיע לי, האלוקים מצא את עוון אמתך', לא שמעתי בקול אבא שלי, אבא ציוה אותי לא לקחת שום מתנות. תמיד שמרתי על ההוראה הזו, אבל הפעם הזאת נכשלתי ועברתי על האיסור וקיבלתי את

יוסף מוקיר

בתאונה מחרידה הוא נקטף בערב שבת קודש, ומאז לא חדל האב להנציח את זכרו בדמות תוכנית לימודים מקיפה על הלכות שבת/ כיום אחרי חמש שנות פעילות התכנסו כמאה ועשרים ת"ת ובבתי - ספר ברחבי הארץ למבחן פומבי בבנייני האומה בירושלים במעמד מרגש ורב רושם שהתכבד בנוכחות הראש"ל מרן הרב עובדיה יוסף שליט"א/ ראיון רווי רגש עם מי שעומד מאחורי הקלעים, על הרגעים הקשים, הנחמה, החלום, המעודד, הפעילות המתרחבת בקצב מעורר השתאות, התוכניות לעתיד, ו...הקשר לישיבה/ מיד נגאלין.

שמזה חמש שנים, חולל מהפכה של ממש בתחום הקניית הלכות שבת לילדי ישראל בצורה יסודית ומדוקדקת. אנו תופסים אותו לשיחה בישיבתנו הקדושה אחרי עוד פגישה עם מוה"ר רבי צמח מאזוז שליט"א, בה הוא בא לקבל ממוה"ר שליט"א תוכנית לקראת השנה הששית וברכת הדרך, יחד עם שותפו החדש לפעילות הזו שנקרא לבוא ולקדם את התוכניות בהיקף רב יותר הרב אלי

מי שפוגש אותו, משוחח איתו, ידמה לרגע כי בן שיחו הוא לא אחר מאשר פעיל נמרץ במפלגת השבת הקדושה, כשהוא צרור במאגדת מאמרים ומדרשים על חשיבותה של השבת, ישחיל בין משפט למשפט אמרה או איזו שמועה על הנחיצות בדקדוק בהלכות השבת.

הוא לא לבוש במעיל ארוך ואף לא בכובע חשוב, יהודי יקר וישר הוא ר' משה סגרון הי"ו,

ליד הבית עצר רכב משטרה, ומתוכו ירדו שוטר ועובדת סוציאלית, הבנתי כבר הכל... באותו רגע הרגשתי כאילו נותנים לי מהשמים כוחות כאלה מיוחדים לעמוד בנסיון כזה, ומיד שאלתי אותם: "באתם בשביל יוסף?" הם השיבו: כן. "מה המצב שלו חי או מת?" שאלתי בכוחות לא אנושיים. "ברוך דיין האמת"... תקף אירגנו את כל סידורי ההלויה במהירות האפשרית, כשלנגד עיני עמדה הזכות הגדולה להיקבר ביום ששי, שייפטר מחיבוט הקבר ה"י, וכך נכנסנו לשבת קודש במאמצים עילאיים לשמור על שמחת השבת.

עוד כשעמדנו על יד רגבי העפר שכיסו את עתידו של יוסף, עצרתי את הדמעות ואמרתי בקול חנוק: "יוסף, כשם שהיית איתנו, דאגתי לך והענקתי לך הכל, גם כשאתה בעולם העליון, אני מבטיח לך, אני אשלח לך מתנות, ששום אבא בעולם לא שלח לבן שלו!". הבטחתי וקיימתי...

שמחויף הי"ו יו"ר הארגון "ועתה כתבו לכם" וסגן ראש עיריית ירושלים

מה מביא אתכם, יהודי מן השורה ללא תפקיד וללא משרה, לפתוח מפעל כביר זה, ובהצלחה?

במקום לשמוע תשובה, אנו מגלים כי העיניים נעצמות, וענן אפל של צער אופף את בן שיחנו. הדקות הקשות עולות וצפות, ודמעה סוררת מתגלגלת במורד הלחי, והוא מספר: היה זה ביום ששי ערב שבת קודש הכל מסודר ומוכן לשבת, אפילו מקוה וסנדק זכיתי היום, ומהבית מצלצלים בבהילות "יוסף [הבן] לא משיגים אותו בפלאפון הרבה זמן...", מבולבל ומפוחד רצתי לבית, צלצלנו, ביררנו, הפכנו את העולם ולא העלינו כלום, היתה תחושה רעה, והיא אכן התאמתה שעתיים לפני כניסת השבת.

המתנה הגדולה שרק הולכת וגודלת, זה הארגון "ישמח משה" ללימוד הלכות שבת לילדים שלנו הצעירים בבתי הספר, שנכון להיום במסגרת פעילותו משתתפים למעלה ממאה תלמודי תורה ובתי ספר ברחבי הארץ כ".

❖ **מה נותן לכם את הכח והמרץ לעזוב הכל ולהשקיע כל כך בזה?**

כאן עוצר לפתע רבי משה, ומחליף את הטון, "אתם יודעים?" הוא שואל שאלה רטורית, והנימה נימה של סיפור דרמטי ועם זאת מרגש ומעודד. בתום השנה הראשונה לארגון, לילה לפני החידון, בתי רואה בחלום את יוסף אחיה נמצא עם המשפחה שמח וצוחק, כולו לבן ומאיר באור זוהר, והיא שואלת אותו: "יוסף, מה שאנחנו עושים בארגון ללימוד הלכות שבת זה עושה לך טוב, או שזה רק להרגיע אותנו?" התשובה שהוא ענה לה צמררה אותנו, ואת כל הנוכחים ששמעו את החלום יום אחרי, בחידון, וככה הוא אמר לה: "זה עושה מהפיכה בשמים, כל ההיכלות פתוחים בפני..."

המלים האלה מהדהדות באזני עד היום, ורק המחשבה על זה שבשמים זה עושה מהפיכה, זה נותן לנו עידוד וחיזוק שאין כמוהו.

❖ **מדוע נבחר נושא זה של הלכות שבת על פני הלכות ברכות למשל?**

אתה מדבר עם ר' משה על "שבת" וכבר העיניים שלו נוצצות ובורקות, מסתבר שהקשר החם והייחודי שיש לו עם השבת הקדושה נרקם עוד במעברות, וכך הוא מספר: "שבת" תמיד היתה אצלי משהו רוחני עצום שמזין ומחיה את כל ימי, כשהיינו במעברות תמיד הרגשתי את העונג של שבת, היתה לנו נברשת 'קנדיל' שהיתה מאירה את יריעות המעברה באור יקרות, והשלוח והקדושה שהיתה אז, אופפת אותנו עד עצם היום הזה. מלבד קשר רגשי שאנו מוצאים, מתגלה כי אף

לישיבה?! השאלה מתקבלת בפניו של רבי משה בתמיהה גדולה: הישיבה?! תמיד היתה המקור שלנו, זה הרבנים שלנו, זה הישיבה שלנו... (נו... מי לא חושב כך).

❖ אלו תוצאות הביאה הפניה לישיבה?

כצפוי, אומר רבי משה: בישיבה תמיד עובדים על המקסימום, ואכן, כעבור פרק זמן לא ארוך, כבר היתה מוכנה חוברת ראשונה בסדרה תחת השם "מנוחת נדבה" הכוללת כל הלכות קידוש והבדלה לפרטיהם, עם טעמים ונימוקים ערוכה ומותאמת לילדי התתי"ם. יצוין כי את החוברת כתב וערך לא אחר מאשר הגאון הגדול רבי אהרן מאזוז שליט"א ר"מ בישיבה, מי שערך וחיבר את החלק השלישי בסדרת משנה ברורה איש מצליח העוסק כולו בהלכות שבת, שבקיאותו בפרט בהלכות אלו ידועה ומפורסמת.

חשוב להדגיש, מבהיר רבי משה: כי אף שהחומר שבחוברת מבוסס בעיקרו על הספר "מנוחת אהבה" למוה"ר הגאון המופלא הרב משה לוי זצוק"ל, ניתן דגש רב להביא את דעת כל גדולי האחרונים: מרן הראש"ל, מרן ראש הישיבה שליט"א, הרב אור לציון זצוק"ל ושמירת שבת כהלכתה.

כשהחוברת ביד, יצאה לדרך
התוכנית לשנה השניה,
שחולקה לכמות
מוכפלת של תלמודי
תורה ובתי ספר
שנוספו

משנה סדורה בקדושת השבת מצויה בפיו, והנה הוא מגולל לפנינו סדרת מאמרים ואמרות על הצורך ללמוד ולחזור על הלכות שבת. זה כבר ברור מדוע נבחר נושא השבת כמפעל הכביר הזה להנציח את זכרו של הברך יוסף, עד שכיום כשהעיניים רואות את כל המפעל הגדול, את אלפי התינוקות של בית רבן שמילאו את בנייני האומה אחרי עמל ויגיעה בלימוד הלכות השבת, אנו אומרים בבטחה זכה 'יוסף' במתנה גדולה, בשכר כה רב לעמוד על משמרת השבת, ולא נחטא אם נאמר אכן 'יוסף מוקיר שבת'.

❖ הסקרנות גוברת: ממה הכל התחיל?

בשנה הראשונה... נזכר רבי משה ב'התחלות הקשות'. בשנה הראשונה הסתובבתי בין מנהלי תלמודי תורה, בתי ספר, ישיבות ודיברתי איתם על החשיבות והנחיצות ללימוד הלכות שבת, ואם לא עכשיו ילמדו, אימת? ועלולים לגדול עם ה'ידע' הדל שראו ושמעו כילדים. ההתרוצצויות עשו פירות וכבר בשנה הראשונה ליסוד הארגון נמנו כעשרה תלמודי תורה שהשתתפו במסגרת תכנית הלימודים של הארגון.

לקראת השנה השניה, כשמספר תלמודי התורה הולך וגדל, הבנתי כי כבר לא יתכן להמשיך במתכונת הקודמת, מה שהיה אז החומר הנלמד, היה זה מתוך ספר, להרה"ג רבי יוסף הלפרין זצ"ל שמיוסד לפי פוסקי אשכנז, ואינו מתאים לפי מנהגי הספרדים, והיה צורך איפוא לקובץ הלכות מסודר ומתומצת לפי הפוסקים הספרדים עם נימוקים וטעמים, וכמובן בסגנון ובשפה שמתאימה לילדי תלמודי התורה. לא היו לי ספקות לאן לפנות, ידעתי ישר את הכתובת ופניתי לישיבה למוה"ר רבי צמח שליט"א... לישיבה?! אנו קוטעים בסקרנות, מה הקשר שלך

התרחבות כה חדה עד כדי השתתפות של מאה ועשרים ת"ת, וקיים חידון כה מעודד ומרשים בבנייני האומה ו... בהשתתפות עטרת ראשנו, מרן רבנו עובדיה יוסף שליט"א?

בחיוך מצליח מפנה רבי משה אצבע מאשימה לעברו של ר' אלי שמחיוף יו"ר ארגון "ועתה כתבו לכם" שישב לצידו, ומשיב קצרות: פשוט! גייסתי אותו למערכה ומאז הכל התגלגל בעשייתו הברוכה והנמרצת.

אנו מנצלים את ההזדמנות, ומתעניינים אצל ר' אלי שמחיוף הרי מרן שליט"א לא מרבה לצאת מביתו איך בכל זאת זכיתם שמרן ישתתף?

להפתעתנו בפיו סיפור של ממש: באתי אל הרב, מספר ר' אלי, אמרתי לו, אלפי תלמידים לומדים ומשננים הלכות שבת לפי פסקי הש"ע, אם הרב יבוא זה יתן להם עידוד גדול מאד, רק בשביל שיראו את הרב זה יחזק אותם וירבה אצלם את החשק בלימוד התורה. מיד כשמרן שמע כך, אמר: "אני בא!".

לא תאמינו! אבל מגודל שמחתו של מרן, בימים שלפני הכנס כאשר הרב פגש אנשים היה שואל אותם: "אתם באים לכנס בבנייני האומה?" (גם בשיעורו השבועי המועבר גם בלזין וערוצי הרדיו הזכיר זאת מרן). גם אחרי הכנס הרב פוגש מישהו מיד שואל אותו: היית בכנס? ראית כמה ילדי חמד יודעים הלכות שבת? איזה נחת גדולה זה היסב למרן, אפילו אני לא ציפיתי עד כדי כך, מגלה ר' אלי.

כמה מלים על הכנס המרגש ששמענו עליו כה רבות.

אמת, זה היה מעמד מרגש ובלתי נשכח. קרוב

אלפי לומדים תינוקות של בית רבן מאז השנה הראשונה, ונלמדה במשך השנה בכיתות ו' ז' בהתמדה ובהיקף שעות רב. מרגש היה לראות, מספר ר' משה איך שהתלמידים רואים בזה כאתגר לקראת החידון המובטח בחודש ניסן, ומשננים וחוזרים על החומר אף בשעות הפנאי וההפסקה, ומגלים בקיאות וידע רב בחומר הנלמד.

כמובטח, בחודש ניסן התקיים חידון בין מאות התלמידים המצטיינים, וחולקו פרסים ומתנות יקרי ערך, כשאת החידון עורך ובודק הגאון רבי אהרן מאזוז בכבודו ובעצמו, בנוכחותו ובהשתתפות. את הערב הנחה וסידר הרב עמוס שושן שליט"א שנמנה אף הוא בין השותפים למפעל הגדול הזה, ומלויים אותו מיום היוסדו.

כך היה שנה אחרי, ועוד שנה, עד שהארגון כבר הפך להיות כחלק משגרת יומם של תלמידי התתי"ם ובתי הספר. מדי שנה נוספים עשרות תלמודי תורה ובתי ספר למסגרת הארגון, ויוצאת חוברת חדשה מבית היוצר של "מכון הרב מצליח" במיטב האיכות, כך שעד כה יצאו שלשה חוברות על הלכות קידוש והבדלה, מוקצה, ובורר, התלמידים לומדים ומשננים את החומר, מתקיים חידון במעמד רבנים ברב עם, המודעות בהלכות שבת הולכת ומתרבה ועם ישראל מתקרב לגאולה השלימה, מסכם בסיפוק ר' משה.

הכל עוד צפוי, אך כיצד במחזור האחרון החמישי, נרשמה בארגון

ונכד למרן אבי הישיבה רבנו רחמים חי חויתהה הכהן זצוק"ל זיע"א) ועמיתו אליסף מתתיהו הי"ו.

כשאני רואה למרות המבחנים המורכבים, ורמת הדיוק בבדיקה בכדי לבחור את הטובים ביותר באמת, ובכ"ז זוכים שלשה מתלמוד תורה אחד (!) זה אומר אצלי הרבה על הרמה הגבוהה של הצוות שמשקיע הרבה בלימוד התלמידים. מסיח ר' אלי.

✿ לסיים אנחנו מנסים לגלות מפי השותפים ר' משה ור' אלי את התוכניות לשנה הקרובה.

לפי המלצת מוה"ר רבי צמח, מגלים השנים, בשנה הקרובה תצא חוברת שתכלול את כל ההלכות השכיחות והנחוצות מבין שלש החוברות שיצאו עד כה, ויעניקו לתלמידים חזרה חשובה על בסיס ההלכות שנלמדו בשנים

הקודמות.

בנוסף, יצורפו בחוברת החדשה סיפורים על מאורי וגדולי הדורות לצד ההלכות, כדי לחבב ולהנעים את הלימוד על התלמידים.

ולסיום מגלים השנים בקול צופן סוד, כי כעת עובדים על כך לפתוח תוכנית לימודים כדוגמת המתכנת הנוכחית גם לבנות, שיתכן ותכלול עריכת חוברת מנוסחת וערוכה באופן המתאים לבנות לפי המלצתם וביקורתם של מורות ותיקות ומנוסות.

אנו תפלה כי יבוא היום שכל בית ישראל ידעו את הלכות שבת על בוריים, וממילא נזכה לשמור שת"י שבתות כהלכתן... ומיד ניגאל.

לארבעת אלפים ילדי חמד, מלאו את האולם ובאו למקום, כשעל פניהם ניכר סיפוק ושמחה על העושר העצום שרכשו בידיעת הלכות שבת, אוצר שנאסף על חשבון ההפסקות, החופשות ובכל רגע הניתן לניצול.

עם פתיחת הערב אספנו את שלוש מאות התלמידים נציגי תלמודי התורה המצטינים, לתוך אולם צדדי וערכנו להם שם מבחן בכתב מורכב ועמוק, לאחר בדיקה מדוקדקת ביותר נבחרו עשרים התלמידים המצטיינים ביותר לעלות לגמר.

במהלך החידון נשאלו התלמידים שעלו לגמר

שאלות מורכבות

ומסובכות, וגילו בקיאות מרשימה שהפיתה את הנוכחים, עד שלבוחנים היה ממש קשה להכריע בין המתמודדים. בסיום החידון הוכתר כחתן ההלכה הארצי

גילה בקיאות מרשימה...חתן ההלכה מאיר נאמן הי"ו מקבל את השי ממרן הראש"ל

התלמיד היקר נאמן מאדאר הי"ו (קריו על שמו של מרן ראש הישיבה שליט"א בנו של ידידנו בוגר הישיבה רבי מסיעד מאדאר שליט"א) שהפגין ידיעה מקיפה ביותר בכל ההלכות בצורה בלתי שגרתית, שאגב רק לפני כשבוע מהחידון עוד הספיק להבחן על כל ששה סדרי משנה בעל פה! בן פורת יוסף בעוד שהוא אך בכיתה ה'. במקום השני זכה התלמיד היקר אוריאל פרץ הי"ו מת"ת אהל משה בנתיבות (סניף ישיבתנו הקדושה בראשות הרה"ג ר' דוד קרעי שליט"א) ובמקומות השלישיים (שני סגנים) אף הם מאותו ת"ת, התלמידים הנפלאים יעקב סגרון (נין

אביתל

בירכתי העיר הפרועה, בין אוירת החולין וההפקרות לערבים צמאי דם, שוכן סניף נוסף לשיבתנו הקדושה. בית ועד, לבחורים שהשילו מעליהם עשרה קבין של גשמיות, ובאו להמית עצמם באהלה של תורה, לעלות ולהתעלות בתורה ויראה/ הלימודים היחודיים המוקנים לתלמידי הישיבה, מתאפיינים בניחוח ישיבתנו הקדושה, ואף סדרי לימוד מיוחדים שלא נלמדים בשום מקום/ לקראת סיום השנה השניה מפתחת הישיבה נפגש כתב "כתר מלוכה" עם העומד בראשה ומנווט את הספינה ביד אומנת, בוגר הישיבה הרה"ג רבי אדיר עמרוצי שליט"א לשמוע על האפיק החדש, על השיעורים המקוריים, וכיצד התיישבו עיון הגמרא ומקצועות החול על ספסל אחד/ הנה ימים באים...

שהודות לראש ישיבת "כסא רחמים-תל אביב" הגאון רבי אדיר עמרוצי שליט"א, כיום זה לא רק זה. אפיק חדש זה, בתולדותיה של הישיבה, להעניק ממעינות התורה המפכים, לפיות תלמידים מהציבור הכללי - הינו פרי יוזמתו של הרב אדיר, שמזה שנים רבות מלבד היותו ר"מ בישיבה, ועיסוקיו הרבים בהוצאת ספרים חשובים, מקדיש זמן רב בשיעורים רבים לבני קהילתו בתל אביב, ולפני כשנתיים עשה צעד חשוב, בפתחת ישיבה

כמה מרגש לראות בחורים צעירים שלא גדלו בבית של תורה, ועד לא מכבר היו מבלים את יומם במ"ט השערים... וכיום רכונים על תלמודם, וכל עולמם הוא בין קושיית מהרש"א להגהת הרש"ש. כזו היא ההרגשה שאופפת את כל הנכנס בשערי ישיבת "כסא רחמים-תל אביב". אם כי שמה של הישיבה, היה אומר עד להיום, שמדובר בְּבֵית "שם ועבר" לבחורים מטובי המשפחות יראי ה', הרי

ס'ניף מלוכה

ראיונות עם מנהלי סניפי מוסדות הישיבה

בעיר תל אביב-יפו המותאמת לתלמידים ממגזר זה, תוך כדי שהוא מקדם אותם יחד עם הצוות הנפלא של הישיבה בתורה וביראת שמים טהורה. מלאים סקרנות והתענינות על המוסד הייחודי, קיימנו ראיון עם ראש הישיבה רבי אדיר שליט"א, שהפתיע אותנו בידיעות משמחות על התקדמות הישיבה, בשפתו העשירה והמליצית כידוע וכמפורסם.

מה הביא אתכם לעזוב את מקור המעיינות - הישיבה בב"ב ולצאת אל העם שבשדות?

כולנו עם אחד ומשפחה אחת, והיות שהתרבו בפ"י התלמידים בשיעורי הערב, והחלו להתחזק בתורה וביראת שמים, ואף לא היו הולכים למחרת לבתי הספר, הבנתי שלבם חשק בתורה, ולימוד של שעה בלילה אינו משביע את נפשם הצמאה. ועת לעשות...

מה מיוחד בסניף תל אביב?

כשאומרים "תל אביב" מבינים ישירות, שלא מדובר בסגנון בחורים שגדלו והתחנכו בתלמודי תורה, אלא בבתי ספר חופשיים או דתיים לאומיים, וכאן בעצם הקושי הגדול להפוך לתלמידים שהתחילו, וליתר דיוק לא התחילו כלום, חסרים בתורה, חסרים בקריאה ואפילו עם ניקוד! חלקם בידיעה-ממש בור סיד, עם הארץ לא חסיד... חלקם אגב באו בהתחלה, ללא הסכמת ההורים, אלא נטו כדי ללמוד תורה, ולשנות דרכים ומהלכים.

מאחר ומדובר בבחורים חילוניים לשעבר, ודתיים מעט - מה סדר הלימודים שם?

אזכיר שכמובן ללמוד איתם במתכונת הישיבה בבני ברק, לא היה שייך, גם אם רצינו ונרצה. על כן מיום שהחלטנו על פתיחת המקום, נועצתי עם מורנו ורבנו, עמוד הישיבה, המנהל הרוחני והגשמי-רבנו צמח מאזוז שליט"א וקיבלנו הנחייה ממש על הדקות ועל הדקות. והרב שליט"א הביט על סדר

היום הוסיף, מחק, תיקון והנחנה בדרך הישר, וברוך ה' שלא שינינו כלום! ולעצם השאלה על סדר הלימוד - ובכן, תפילת שחרית מתנהלת כמובן ע"פ מרן הגאון ראש הישיבה שליט"א- הן בנוסח התפילה, והן בהלכות - כולם מכסים ראשיהם בטלית!

עדיין אנחנו שואלים מה סדר היום שם?

התלמידים קוראים איתנו 10 דקות תיקון סופרים כדי ללמוד לקרוא בתורה, ובחסדי ה' יתברך יש לנו השנה 5 בחורים בעלי מקרא, בצורה נפלאה ומדוייקת מאוד. אח"כ אנחנו לומדים גמרא בעיון לאט לאט, מי הוא זה והיכן הוא - רש"י? מי הם והיכן מופיעים תוספות? ביאורי מילים,

אוצר הספרים בישיבה שהולך ונבנה

מה סדר הלימוד שלכם

אחה"צ?

מאחר והיום קצר מאוד בישיבה, והמלאכה מרובה עד מאוד אנחנו משתדלים לגוון את סוגי השיעורים משנה, הלכה, נביא, חומש, וראש הכותרת זה שיעור בקיאות יום יום. ובערב לומדים מעט מקצועות חול.

כיצד נחים המושגים

"מקצועות חול" ו"מקצועות קודש" על ספסל אחד, ובפרט תחת השלט "כסא רחמים"? בעוד שכידוע עצם ייסודה של הישיבה בתונס היה בעקבות שילוב מקצועות חול בישיבות הקדושות?

את הרעיון הזה יסדו מוה"ר הרב צמח שליט"א, לשלב את מקצועות החול שבציבור הכללי חוששים 'מלהפסיד' אותם, וזה להשתיק את יצר הרע, ולהביאם תחת כנפי התורה הקדושה. וכמו שאמר פעם מרן ראש הישיבה שלא יפסידו גם את עולם התורה והעולם הזה, אבל מה שברור, ואנו מחדירים את זה תמיד לתלמידים, שהתורה היא העיקר, ושאר המקצועות הם רק בבחינת "פרפראות לחכמה".

אינכם מפחדים לחיות סביב בני ישמעאלים,

ובפרט שיש מתיחות ערבית בעולם נגדנו?

האמת, לראות אותם כל יום ולידנו בפרט, זה נורא! כל פעם עוברת מחשבה לא טובה, אולי ח"ו... אך העיקר הוא, לזכור זו אדמת הקודש אדמת א"י הם האורחים כאן ולא אנחנו. ויש לזכור היטב, זכות מרן הגאון "הרב הגדול" זצוק"ל הי"ד עומדת ונראית גלויה! עשינו השנה הכנסת ספר תורה וספר הפטרה לישיבה וזה היה דבר נדיר לראות ולא להאמין! כ700 אנשים מלווים את התורה בשמחה בריקודים ללא לאות וללא עייפות, והגויים רואים משתאים ומתפלאים, כמה מעשיהם נאים.

תורה מאהבה...רבי אדיר בשיעור לתלמידים פיסוק נכון, כללים, סיפורים וביאורים, ממש למי שרוצים להתחיל ללמוד. יש לנו מחברת עם באורי מילים, מחברת הנקראת "אוצר הידיעות" - כללים שמסרתי מאת מרן ראש הישיבה שליט"א. אחרי שמסיימים גמרא בעיון ואנו חוזרים אתם, אחרי כן אנחנו לומדים חומש בעיון עם רש"י, ועוד אחד מהראשונים (ראב"ע, ספורנו וכו'). יום אחד חומש, ויום אחד נביא - בעיון כנ"ל. ובימי חמישי, שעה דקדוק מספר "דקדוקי אביעה". ובימי שישי לומדים עיבור כמו שנהגו בג'רבא (עיי' בהקדמת מרן הגאון ראש הישיבה שליט"א לספר שירי דוד).

לפי הנראה והנשמע, אין שום הפסקה?

האמת, הזמן טס כל כך מהר, שעד שנצא להפסיק כבר נכנס להמשיך... זה בהחלט יחודי מאוד הרצף הזה. אני חייב להוסיף פרט מאוד מעניין, דבר שחסר מאוד מאוד בהרבה מוסדות תורה ובתי תפילה והוא - דיבור באמצע התפילה. הנהגנו מראשית השנה ועד אחריתה הנהגה ישרה ויקרה מאד שאין דיבורים כלל וכלל מ"לשם יחוד" ועד אחרי התפילה! כמה חשוב לחנך תלמידים בכזו דרך, בכזו הנהגה! אני אומר בפירוש, זה היה קשה בהתחלה אבל רש"י לימדנו, "כל ההתחלות קשות" (רש"י שמות י"ט, ה').

הזכרתם משפט: "ראינו את זכות מרן הגאון הרב הגדול זצוק"ל הי"ד זיע"א" - במה זה מתבטא?

הסמל המילולי של ישיבת "כסא רחמים" הספרדית- הוא: "עליון עליה משגיח"!- אני רואה איך היה קשה בהתחלה, כיצד היה קשה עם התלמידים, השכנים, איזה ימים קשים של כלכלה, כמעט הרמתי ידיים, כשל פֶּחַ הַסֶּפֶל וכח הַסֶּפֶל וכל מהלך שנעשה בקשר לישיבה, אם טוב הוא, הקב"ה מקיימו ומברכו, אפילו שאיני יודע מה ילד יום יודע נסתרות וצופה עתידות - יודע הכל! יש עוד הרבה על מה לדבר אך נאמר רק מלה לסיים- שתהלות לאל עליון, כעת אנחנו בפתח שנה שלישית בחסדי ה' יתברך, אנחנו מונים תלמידים רבים פרחים יקרים ובעלי ריחות ניחוחים כי מחמת המציאות שישיתנו בתוככי ת"א יפו, וסביבנו כל מיני סוגי אנשים יהודים ושאנים יהודים, סודאנים ואמריקאים, כושים ערבים ונוצרים, כנסיות ומנוזרים ובעז"ה שְׁכַרְנוּ גדול בזה ובבא, דוגמא מעניינת, היו אנשים שהכרתי אותם במהלך השנה ולמעשה כל ההיכרות היתה לתועלת הישיבה בלבד בנוהג שבעולם, תופסי הישיבה מכתמים רגליהם אָנָה ואָנָה כדי לאסוף כספים וכדומה, אצלנו בפ"י בעלי העסקים בשוק יפו ובעוד שווקים, וכן בעלי עסקים ניגשים ושואלים: אתם צריכים עזרה כספית? אולי ממתקים לבחורים? ציוד משרדי יש? - ואָמְרוּ: אתם? זו לא השגחה?! בזמן חורף אנו שומעים כל יום שלוש פעמים ביום, את המואזין ביפו. והנם עוברים לידנו כמו צְרָעָה נושנת היא בא"ור. ואין ספק שכל הפעולות המדהימות שאנחנו חוזים ורואים, הכל מאת ה' יתברך, בזכות מרן הגאון הקדוש הרב הגדול זיע"א.

יש קשר ביניכם לרבני הישיבה בבני ברק, או מאחר ויש מרחק גאוגרפי, יש מרחק גם בלבבות? יש פינה חמה ולבבית בכל מטר במתחם הישיבה הקדוש, למרן הגאון ראש הישיבה שליט"א אשר

נותן תשומת לב גדולה, למעלה מכוחו, בכל הקשור לישיבה. הן בייעוץ, הן בקבלת התלמידים לשיחה וברכה, הן בהגעתו לישיבתנו פעמיים! הן בכתובת נוסח תפלה על הישיבה, הן בכתובת ברכה אישית לתלמידים ושאר דברים שהברכה סמויה בהם. ותמיד אמרנו לכולם אמנם אנו לא זוכים לחזות בפני קודשו של מרן שליט"א אבל אנחנו מדברים עמו לפחות פעמיים בשבוע, הן בענייני הישיבה, שאלות שהסתפקנו, הבנות בלימוד ועוד. והכי קרא שמה "כסא רחמים-תל אביב" לומר שאנחנו משפחה אחת ושבת אחד לכולנו, ואיננו זזים כמלוא נימא מכל הנעשה בישיבה הגדולה בבני ברק.

ולסיום היינו רוצים לומר לכל הבוגרים של הישיבה שינקו מהבאר הקדוש הזה. כי כדאי להתאזר בגבורה, להפיץ אור התורה הישרה והמאירה, את אשר למדנו אצל רבותינו שליט"א. ודבר שנעשה לשם שמים, שם שמים מתאהב על ידו, ומידו הפתוחה והרחבה של ה' יתברך, זוכים לכל הברכות ולכל השמחות, ורואים אביב - בתל של שממה, שהפך לאורות אביב.

ברכות מאליפות נשגור
לכבוד הרב הגאון
רבי אדיר עמרוצי שליט"א
ראש ישיבת "כסא רחמים - ת"א"
לרגל היכנס בנו בכורו נ"י
לנועם עול המצוות
יה"ר שיזכה לגדול בתורה ויר"ש
ומדות טובות לתפארת אביו וכל
המשפחה, וירווי ממנו רוב נחת
ושלוח, יחד עם כל אחיו מתוך
בריאות ושמחה אכי"ר.
המערכת רבני הישיבה

התפלה והדקדוק - קשר הדוק

הוגה באותיותיו עיונים בנוסחאות התפילה

חלק א'

בענין ניקוד כ"ף הכינוי בתפלה (תורתך במקום תורתך וכו').

ט"ו בסיון המקודש התשע"ב.

פרק א'

"לא תוכל להתעלם!"

* ובו יתבע עלבונם של עשרות עשרות גאונים עולם מתקופת הגאונים, ראשוני הראשונים, רבותינו הראשונים חכמי ספרד וחסיד אשכנז, הכרעת כל גדולי הפוסקים המובהקים האחרונים האשכנזים וגם ספרדים אשר נהגו או הכריעו להדיא לומר תורתך מטובך וכן ע"ז הדרך, והתפרסמו רוב הדברים בכמה מקומות, ואעפ"כ מתעלמים מדבריהם כאילו זו המצאה של סידור איש מצליח, וכן לא יעשה!

* גם יברר שאילו ראה מרן החיד"א (שהתנגד לשינויים אלה) כל דברי הפוסקים האלו ועוד טענות נוספות, קרוב לודאי שהיה חוזר בו אפילו למעשה, ופשיטא שלא היה מוחה במתקנים כן, וממילא פרסום לשונו החרף כיום (כמות שהיא בלי תוספת) אחר גילויים אלה, אינו מדרכה של תורה.

מאמר א'

"וכי אשה בעזרה מנין?" (קידושין דף ג"ב ע"ב)

יצב גבולות אר'ש, ארשת שפתינו בל
אמנע מלפרש. את השמלה פורש, פותחה
ופושטה, יש לה דורש. כללים גדולים
בענין הניקוד הנכון, ע"פ מרנן ישרש
יעקב ולחם הביכורים, בעגלתם חורש.

יען וביען עלו בכבש ספרים הנדפסים, וכה יאמרו: למנהג העולם, "בראשונים" יש שורש. ושפת אמת תיכון דלא מיניה ולא מקצתיה, דקדוק "חדש" חזינא הכא די ברא כרעותיה, ואת כל טעויותיהם, כאן הנני גורש. יבאר דברי הראשונים בדרכם הלוך ילך, והשיבושים ישרש. אקוה יפקח עינים טהורות, להודות על האמת, והיו למאורות, יקבל שכר הפורש.

טענות החולקים

א. ראה ראיתי מאמרים, שמתפרסמים חדשים לבקרים, בעלונים ועיתונים ובספרים, וגם לרבות בדרשות ברבים, במקומות שונים מאת חכמים שונים, ובשנים האחרונות בפרט מאת הרה"ג המפורסם, מחה"ס ילקוט יוסף ועין יצחק שליט"א, אשר "מיעורר" על השינויים שנעשו בסידור "איש מצליח" בכל המלים שמסתיימות בכ"ף הכינוי כמו "מטובך" "תורתך" "נביאך" שהגיהו הכל לניקוד סגול וקמץ, "מטובך", "תורתך", "נביאך" וכן ע"ז הדרך. וכותב בהסכמתו לסידור היכל דוד "שלא טוב עשו", וכעין זה בשאר מקומות, וטענתו הגדולה היא מאחר שמרן החיד"א (בשו"ת יוסף אומץ) צווח על זה שלא לשנות כן, ולדעתו, הספרדים לא נהגו לשנות בתפלה ע"פ הדקדוק, ובפרט שלא בניקוד.

ועוד מוסיף והולך, שבספרו "עין יצחק" ביאר "ע"פ הראשונים" שיש ראיות נכונות שאפשר לומר גם כלפי זכר בלשון "נקבה", ומביא לזה "ראיות" (ויבא הכל לקמן בס"ד). ולכן אין לשנות כלל. אלו תוכן דבריו.

גדולה תשוב'ה שמגהת!

ב. והנה דבריו אלו מלבד שכבר נתפרסמו בספר הנ"ל ובספרים נוספים¹, פורסמו גם בעלון "אור יצחק" בשנת תשס"ט, ומרן ראש הישיבה שליט"א שראה דבריו בעלון באותה עת, יצא חוץ ממחיצתו והרגלו זה שנים להשיב בקצירת האומר, דנקיט נפשיה בקצירי (תרתי משמע בעוה"ר), ופירסם בירחון "אור תורה" קונטרס שלם, על פני שש חוברות מניסן עד אלול תשס"ט (ועד בכלל), עשרות דפים, עם יושר אמרים כשמש ברורים בזהב מצופים. הגדושים חכמה בינה ודעת, לכל אשר לו אוזן שומעת. והקיף את הנושא מכל צדדיו, אשרי העומדים על סודיו, בהראותו "נפלאות רבות לבני ידידיו"². ושם השיב גדולה תשובה על כל טענות החולקים, בכבוד גדול כדרך החכמים הותיקים. וזה מלבד מה שכבר פורסמו תשובות אמיתיות, על אדני פז בנויות, בקונטרס "איש מצליח" שנדפס בספר 'ויען שמואל' חלק ג³, וכל זה היה למראה "עין יצחק", ועם כל זה עין רואה ואוזן שומעת שמקיים בעצמו "פעמים שאתה מתעלם", כאילו חלילה כל דברי הראשונים והאחרונים שם, הם "מציאה שאינה לפי כבודו", ואין מבין מדוע.

אין כאן מחלוקת!

ג. ועכ"פ בראותי שהתגובה היחידה על כל דברי מרן גאון עוזנו שליט"א באו"ת הנ"ל, שנכתבו גם בענווה גדולה, שפתח בדבריו בחודש ניסן תשס"ט: "שמעולם לא הכרחנו את הספרדים לשנות מנהגם", וסיים בזה ג"כ בסוף המאמר בחודש אלול: "שאין להרעיש על זה, ואיני מוחה ביד העושים אחרת, ומעולם לא דרשתי ברבים ע"כ, רק בבית הכנסת שלנו". ע"ש, עם כל זה בהסכמתו של בעל עין יצחק לסידור "היכל דוד" הנ"ל, כתב בט' אלול תשס"ט: "שלא טוב עשו בסידור איש מצליח לכפות

1. עיין מאמרו שנדפס בסוף ספר אך טוב וחסד - הלכה יומית, אשקלון, עמ' כ'.

2. ע"פ נוסח הקידוש הארוך לליל הסדר לבני ג'רבא ותימן.

3. ומו"ר נר"ו קיצר באו"ת שם בחלק מן הדברים שכבר נתבארו באורך ב'ויען שמואל' שם.

את דעתם על כלל הציבור הספרדי, נגד רבותינו גדולי התורה" ... וחוזר וכופל דבריו במקומות רבים בבטחון מלא כהלכה למשה מסיני, עד המאמר האחרון בחודש אייר תשע"ב, שפורסם בכמה עלונים, שהדברים נשארו כהייתם כנ"ל, אמרתי לא עת לחשות, "לא כן אנחנו עושים, ואם אנחנו מחשים, וחכינו עד אור הבוקר, ומצאנו עוון". ובפרט שהדברים נוגעים בכבודם של גדולי עולם מצוקי ארץ זיע"א ושיבדלח"ט, שע"ז מבטלים דבריהם כלא היו ח"ו, וגורמים מניעת זיכוי הרבים להתפלל כהלכה. על כן מחובתנו לפרסם הדברים כצורתם.

ובפרט שכל עין רואה, שאין בטענות הרה"ג הנ"ל, די השב כלל לטענות המגיהים בנוסח התפלה ופעמים שאפילו נלאה להבין מדוע תיקנו כן המתקנים. ומעתיק בספרו דברים תמוהים מאד בזה כדבסמוך.

גם ראיתי בבירור בכמה וכמה מקומות בדבריו בענייני נוסחאות התפלה, שמעתיק דברי פוסקים שלא ממקורם ודן בדבריהם, וכותב דברים היפך המפורש בדבריהם ממש, באופן הגלוי לעין שלא פתח דבריהם בפנים מעולם. (וכבר שמעתי שמאמרים אלו נערכו בחלקם ע"י תלמידים, וממילא יש להבין ההתייחסות הנכונה אליהם). ובעז"ה ניחד לזה מאמר בפני עצמו בהמשך, **כאשר מטרנתנו אך ורק לעורר לתקן דברים אלו להבא**, ולמנוע מחלוקות מיותרות.

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון שאין כאן מחלוקת כלל, אלא שחכם זה נר"ו, ניחא ליה להמשיך במנהג, ע"פ החיד"א ובא"ח, אף שאין בזה אפילו סרך איסור, כמו שכתב החיד"א גופיה בשו"ת טוב עין (סימן ז'), ועוד פוסקים. ואף שבכל מקום שינו עשרות מנהגים. ואילו דעת מו"ר שליט"א היא, שמאחר שיש ראיות ברורות כשמש מראשונים ואחרונים שבוודאות **נעלמו ממרן החיד"א**, וגם מתברר שהיו להחיד"א טעמים שהיו שייכים בזמנו

ולא בזמננו⁴, א"כ אין לנו אלא הכרעת רוב הראשונים והאחרונים. כפי הדרך שנוקט בה גם מרן יביע אומר נר"ו בכל מקום, ותו לא מידי.

מביא שני מקומות שילקוט יוסף חלק על החיד"א בנוסחאות התפילה,

ודבריו על החולקים שמתעלמים מהמקורות!

ד. ואם תאמר שדעתו היא שכיון שכך פסק מרן החיד"א, יש לילך אחריו בכל מקום בתפלה, זה אינו כלל, שהרי דעת החיד"א לחתום בשמונה עשרה "ומכניע מינים" (ולא זדים), וראה שהרב שלמי ציבור העיר עליו, שנעלם מעיניו מקורות ממקובלים קדמונים, ואע"פ כן כתב "שאינו זו ממנהגו". ועם כל זה מרן הראש"ל שליט"א ביחוד דעת (ח"ה סימן ח') פסק נגד דעתו, משום שמפורש בירושלמי בכמה מקומות, ובראשונים רבים שהנוסח הוא "ומכניע זדים". וסיים שהגר"ח פלאגי כתב: שאילו ראה כל זה מרן החיד"א היה חוזר בו. ע"ש. ובילקוט יוסף (מהדורת תשס"ד הלכות תפלה כרך ב', עמוד תקכ"ז) הביא, שהרב סופר נר"ו פסק בזה כמרן החיד"א, וכתב עליו בזה הלשון: "ותמיהני על מחבר הספר 'שלום יעקב' למה התעלם מדברים אלו שהובאו ביחוד דעת (ח"ה סימן ח') וחזר לסמוך יתדותיו על דברי מרן החיד"א, הרי היה לו להביא מה שכתב מהר"ח פלאגי דאילו היה החיד"א רואה כל הנ"ל היה חוזר בו. וזה מכשול למעיינים שלא ידעו מדבר זה, ויסברו בדעתם שיש לחתום 'ומכניע מינים' בדוקא, ולא זו דרכה של תורה, להתעלם מהחולקים ולא להביא דבריהם, לכל מי שמחפש האמת באמת. עכ"ל.

ועוד כתב בספרו שם (עמ' תקמ"ב) בענין הניקוד בתבית "חשמונאי" בעל הנסים דחנוכה, שדעת החיד"א לנקד האל"ף בחיריק, ומרן הגרע"י פסק כהחולקים שהאל"ף נחה, והרב סופר נר"ו כדרכו מקיים המנהג בכל מקום, ופסק כהחיד"א, והעיר עליו בילקו"י שם זו"ל: "וגם מה שכתב הרב סופר,

4. עיין מה שכתב מו"ר באו"ת ניסן תשס"ט.

דמאחר ומרן החיד"א הסכים לזה, הדרנא לכללא דקיבלנו עלינו הוראות מרן החיד"א, יש לדחות דבריו דהנה וכו', ועל כרחק דאין כלל זה בלי יוצא מן הכלל, ובענייני נוסחאות ודקדוק אין הכרח ללכת אחר הפר"ח ומרן החיד"א, וכמו דחזינן דפעמים הולכים בנוסח אחר ממה שכתב מרן הש"ע אע"פ שקיבלנו הוראותיו. עכ"ל.

ומעתה צריך עיון גדול, מה ראה לסתור דבריו, חדא, בזה שנקט דרך החולקים עליו, ללכת בדוקא אחר מרן החיד"א, ולהתעלם מראיות הסותרות? ועוד שכתב שאין הכרח ללכת בנוסחאות ודקדוק אחר החיד"א, וא"כ מדוע כאן מכריח אותנו בלא טעם לפסוק כהחיד"א? ועוד, מדוע גבי "ומכניע מינים" מקבל שהחיד"א היה חוזר בו, וכאן לא? הלא אדרבא, גבי "ומכניע מינים", קשה מאד לטעון (כדברי הגר"ח פלאגי), שנעלם מהחיד"א ירושלמי מפורש בכמה מקומות, ומדרשים וראשונים מובהקים רבים, בדבר בסיסי ביותר של נוסח ברכה⁵. ואילו כאן בנושא זה, שבלי ספק, רוב ככל המקורות שהתגלו בענין זה מהראשונים והאחרונים (עד היעב"ץ), נעלמו מעיני קדשו, שרובם היו בכת"י, (ויבואר בהמשך בעז"ה) וגם כל נושא זה של 'דקדוק', לא עסק בו כל כך, כרוב חכמי ישראל (עיין במאמרי מו"ר נר"ו אייר-סיון תשס"ט). וסמך ראשו ורובו על מי שחשב שהוא מדקדק גדול, וכעת נתברר שדבריו תמוהים מאד ואינו בקי בדקדוק כלל, וכמו שביאר באותות ומופתים מו"ר נר"ו באו"ת ניסן תשס"ט. א"כ על אחת כמה וכמה שהיה לו לקבל בענין זה האמת ממי שאמרה, שהחיד"א היה חוזר בו. ומדוע מחלק בין השוים, אתמהה!

"אין משוא פנים בתורה", דברי רבנו הראש"ל בטהרת הבית וביע אומר.

5. ולפי האמת נראה ברור שלא נעלם מעיניו כלום, אלא שנמשך אחר דברי חמדת ימים, שכתב טעם לשנות הדבר בדורותנו. ורמז זה החיד"א בלשונו. וכמו שגילה מו"ר נר"ו באיזהו מקומן. וכמדומה שגם הגרע"י רומז לזה ביחוד דעת שם, והמעייין שם יראה שגם הגרע"י לא תופס הגרע"י כעיקר, אלא כסניף "בסוף" דבריו, ועיקר טענתו היא שאינו מסכים לגישה זו לשנות מהנוסח המבואר בחז"ל. ע"ש היטב. ואכמ"ל.

ה. **ואם שָׁם כל יהבו**, על לשונו החריפה והתקיפה של מרן החיד"א, וזה מרתייע אותו מלשונות, על אף כל הראיות, יעיין נא דברי רבי אבהו' מרן הגרעי" שליט"א בטהרת הבית (ח"ב עמוד ת"ט), שהביא את דברי הגר"ח ברב פעלים דס"ל שיש להמתין ששה ימים קודם ז"נ, וכתב שהמורה להקל בזה (דדי בארבעה) **הוא פורץ גדר וגורם מכשול לרבים וכו'**, **עונו ישא ועתיד ליתן את הדין**. ע"כ. וכתב ע"ז הגאון שליט"א: **"ואע"פ שהרב הפליג לדבר קשות על המיקל בזה, מ"מ תורה היא ואין מחניפין לשום אדם, וכמו שכתב הרא"ש בתשובה (כלל נ"ה סימן ט')**. ועיין בכתובות (נ"ו ע"א): **"ואע"ג דלייט רב נחמן דכל דיינא דדאין כרבי אלעזר בן עזריה הכי והכי ליהוי, אפ"ה הלכה כראב"ע"**, ועיין למרן בית יוסף (ח"מ סימן קנ"ו בבדק הבית), שכתב, ואף על פי שהרב מהר"י קולון הפריז על מידותיו להחרים את החולק על דבריו, לא בשביל זה אמנע מלכתוב הנראה לי, כי מלאכת שמים היא, ואין משוא פנים בדבר וכו'. ע"ש". ע"כ בטהרת הבית. ודון מינה ואוקי באתרין.

ופקח עיניך וראה, בדין החמור של אשת איש, בענין: **ימים שאין להם סוף**, דנקטינן בגמ' ובפוסקים דהלכה כחכמים שאשתו אסורה. ומרן בית יוסף שקיבלנו הוראותיו, החמיר בדבר זה מאד בחריפות רבה ונדירה, וכשהביא בב"י (אהע"ז סימן י"ז) סברת הר"א מוורדון, שכתב להקל בדבר, אם יש חזקות המוכיחות שנטבע וכו', כתב ע"ז: **"והנך רואה כמה רברבי חולקין על ר' אליעזר מוורדון בטעמים נכוחים וברורים, ודברי רבי אליעזר אין להם על מה שיסמוכו, וכל הגס ליבו בהוראה להתיר אשה ע"פ אותה תשובה עתיד ליתן את הדין לכן שומר נפשו ירחק ממנה"**. ובתשובותיו (שו"ת בית יוסף) ג"כ האריך בזה כנודע, וחלק ע"ז בכל תוקף על המבי"ט, וכתב שם שסברת הר"א מוורדון **סברא בטילה**. ע"ש. ועיין רואה שהגר"ע יוסף נר"ו אשר השריש קבלת הוראות מרן בכל מקום, ולכאורה בנושא זה על אחת כמה וכמה שהיה צריך להיות כן שלא להתחשב בדעה זו כלל, (אף על גב

שיש כאן צד של עיגונא). עם כל זה כתב בדין זה (יבי"א ח"ז אהע"ז סימן ט"ז אות ח'), שכיון שנתגלו עוד ראשונים שעומדים בדעה זו של ר"א מוורדון, ואחרונים רבים כתבו שאפשר לסמוך על דעה זו, א"כ אפשר לצרף סברא זו לסניף להקל (לסברות נוספות שהביא לעיל). ע"ש. והוא חידוש עצום.

והנך רואה שאין לדיין אלא מה שעניו רואות, ואין לו להרתע לאחוריו מפני ריתחא דאורייתא, כי תורה אמת כתיב בה, ואליה נשואות עינינו, לברר הדק היטב בדקדוק ובדיוק ובמתנות מה רצון יוצרנו, ועפ"ז לכוין אורחותינו.

כ"ש בנדון דידן, שכאמור, יש טענות והוכחות גדולות ועצומות, לומר שמרן החיד"א לא היה כותב כן, אילו ראה כל מה שנתגלה בענין זה.

"יישובים ע"פ הדקדוק"?? [מספר לב אהרן ועין יצחק]

ו. **והנה קודם שנפרוש השמלה בקצירת האומר**, ונמנה את עשרות רבותינו הפוסקים ראשונים ואחרונים שנעלמו מעיני העדה, שדעתם שניקוד זה (תורתך) הוא הנכון, יש להתייחס בתחילה, למה שכתב בעין יצחק, 'שיש ראיות ברורות מהראשונים שניקוד זה (תורתך) נכון גם ע"פ הדקדוק', [וכנראה דין גרמ'א ליה להתעלם מכל שאר התשובות] ובאמת שהדבר מוכיח שלא הספיק לעיין בדבר כראוי, כי הנה עיקר דבריו הם, שמצינו בתנ"ך הרבה פעמים שמדברים בלשון נקבה כלפי זכר, ומביא לזה כמה ראיות כמו: **"ואם ככה את עושה לי"**, וע"פ דברי הרמב"ן והראב"ע ועוד ראשונים, שכתבו ש"את" משמש גם ללשון זכר. וכן: **"והנה עלה זית טרף בפיה"** אע"פ שהיה יונה זכר. ועוד "ראיות רבות". וא"כ אפשר לומר גם כלפי שמיא נקדישך ותורתך וכו', אע"פ שזה לשון נקבה. זה תוכן דבריו. ולקוחים מספר "לב אהרן" לאברך יקר הי"ו. ודברים אלו זרים מאד, לא ראויים להאמר וכ"ש להכתב, ואבאר בקיצור גודל השגיאות שיש

6. וכבר כתבתי כן בלשון זו על ספר לב אהרן בדבריו אלו באו"ת (שבט השס"ז עמוד שס"ו, ע"ש). עוד לפני שהעתיק בעין יצחק דברים אלו בספרו,

דברים אלו.

וכי אשה בעזרה מנין? (טעות א')

ז. ראשית טעה שלא ידע שניקוד תורתך, מטובך וכו', אינו ניקוד נקבה בכלל, ומיהו זה שאומר לאשתו: 'מה שלומך?' ומעלת כבודך ותפארתך!?! ובכל התנ"ך כל כינוי לאשה מנוקד בצירי ושוא לדוגמא:

"יִדְּךָ" ולא יִדְּךָ (בראשית ט"ז ו'). ובאותו פרק: גברתך, זרעך, עניך. ובפרק ג': עצבונך והרוגך, תשוקתך. ובפרק י"ב: בעבורך, בגללך. ובפרק כ"ד: הטי נא כדך, מִפְּדֶךָ, זרעך. וכן: אשר מנע "מִמֶּךָ" ולא "מִמְּךָ" (שם ל', ב'). "עֲמֶךָ" ולא עֲמֶךָ (ישעיה ס', כ"א. וכן ברות פרק א'). "בארצך" ולא "בארצֶךָ", "לתפארתך" ולא "תפארתך", (ישעיה ס', י"ח - י"ט). "שועיתך" ולא "שועתך" (תהלים ל"ה ג'). "גבורתך" (ישעיה ג' כ"ה). חסדך (רות ג', י'). "מנעי קולך מבכי ... כי יש שכר לפעולתך... ויש תקוה לאחריה" (ירמיה ל"א, ט"ז ט"ז). "ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלימה (רות ב' י"ב). וכן עוד עשרות (ואולי מאות) כאלה. כמעט בלי יוצא מן הכלל. וכ"כ הרד"ק במכלול (דף כ"ה ע"ב): "ולנקבה לא יאמר כי אם בצירי למ"ד הפועל". ע"ש.

ואם כן נמצאת למד שכל הבנין בנוי על יסוד של תוהו⁷ וכבר כתב כל זה מו"ר שליט"א באו"ת (אלול תשס"ט) בקיצור נמרץ, ובכל זאת ממשיכים לפרסם שיבוש זה ברבים.

יבאר דברי הראשונים שבודאי אין לדבר לזכר בלשון נקבה (טעות ב')

ולמיחש מיהא הוה מיבעי ליה, מה גם שבעל לב אהרן עצמו הודה (בעמוד קט"ו בספרו) "שהוא מנוער מחכמת הדקדוק וקצר מצע שכלו אפילו מללמוד כל דברי לחם הביכורים בנדון". ע"ש. וקשה מאד להבין איך סמך עליו בעיניים עצומות, כ"ש נגד גדולי עולם שאיננו מגיעים לעפר רגליהם. וצ"ע מדוע התעלם מזה לגמרי, וצדיק עת' כל דבריו בספריו בדמותן כצלמן, ואף שם בעליהם נשטמ מהם בחלק מהמקומות, כאילו היו כביעתא בכותחא, ובאמת הם כבישרא בחלבא כאשר יבואר.

7. ובאמת שרבים משתבשים בכך, בעקבות חמשת המלים: לָךְ, כֶּךָ, אוֹתְךָ, אִתְךָ, עִמְךָ. אשר יש להם יש כללים שונים לגמרי. והם מחלקה בפני עצמם, ובלב אהרן הסתבך בזה מאד, ולא הבין הדברים כלל, ועירבב הכל. ע"ש. ונבאר הכללים בזה לקמן בע"ה.

ח. עוד יש להעיר על אשר המציא בלב אהרן (והועתק בעין יצחק), "כלל" דקדוקי חדש, שאפשר לדבר לכתחילה בלשון נקבה גם עבור זכר! וכותב בתוך דבריו: "שיש מאות מקומות בתנ"ך" ("אין טעם לטרוח על ליקוט דברים ידועים") שמזכר עם הזכר, והכתיב וגם הקרי בלשון נקבה, אלא אדרבא הכלל בזה הוא, שלשון נקבה משמש גם עבור זכר! (וחזר ע"ז כמה פעמים בדבריו), ולעיל מיניה כתב: "שיש פרישות בתורה שכמעט כל הפרשה נאמרת בלשון נקבה עבור זכר!"

ולא ייאמן כי יסופר, וזה כלל שלא היה ולא נברא, והוא נגד מסורת כלל ישראל מאז ועד עולם. ואפילו מעט הדוגמאות שהביא הם "ראיות לסתור", כי אדרבא מפורש בהם שהם חריגים ויש בהם טעם, או שבכלל זה לשון זכר כדלקמן אך "מאות" מאן דכר שמיה?⁸ ואיני תופס בדעת, כיצד מי שאפילו ידע בסיסי בדקדוק בצקלונו לא ארז, בכל זאת מדבר בבטחון כל כך מופרז, כאילו לא אניס ליה כל רז?! ואדרבא, יקום "ללקוט ויטרח", מן שקיעת החמה עד בואה למזרח, ולא ימצא אלא עורבא פרח, בוא ואראך מה הם "ראיותיו":

"והנה עלה זית טרף בפיה".

ט. והנה הביא ראיה לדבריו מדברי רש"י פרשת נח, עה"פ: והנה עלה זית טרף בפיה, שכתב: "אומר

8. מתוך דבריו בפנים נראה שעיניו הטעתו מכל המקומות שכתוב "הוא" וקרינו היא, וכן "הנער" וקרינו "הנערה", אלא שבדבריו כתב: הכתיב "וגם הקרי", וכדלעיל... ולגופו של ענין, מה ענין שמיטה אצל הר סיני, וממתי כללי הדקדוק נלמדים ע"פ הכתיב? ועיין להלן (בהמשך במאמר שיפורסם בגליון הבא בע"ה). מה שכתבנו "לבאר" כוונתו שכתב "מאות" מלים, דהיינו המלים "לך" "בך" וכו'. ע"ש. ובכל זאת העקתי כאן במקומה עומדת, כי סוף סוף לפי מה שביארנו שם, א"כ אין שום מאות מלים של נקבה כלפי זכר. ודע, שבתחילה לא הבנתי כלל כוונתו, כי מלבד שלשון סתומה וחתומה, שמרוב בטחונו בהבנתו הדברים, לא טרח לפרשם, אלא שאדרבא לשונו מטעה את הקורא, שאחרי שכותב שג"ל מהראשונים שיש מאות מקומות וכו', מתחיל לפרש ראיותיו, "ראשון בקודש" רש"י הקדוש בפרשת נח והנה עלה" (ראה בסמוך), "ואחריו יאיר נתיב הראב"ע עה"פ ואם ככה את עושה ל". וכן ע"ז הדרך כמבואר בפנים, באופן שמשמע שכוונתו שיש מאות דוגמאות כאלה. ובאמת לא ברירא לי לגמרי שכוונתו כמו שכתבתי שם. ורק כתבתי זה, כי בכל זאת התאמצתי באמת למצוא דרך קצת למוער את התמיהה הגדולה על דבריו אלו (שיש מאות וכו'), שלא יהיו בגדר חלומות של ממש, אלא רק טעות בהסתכלות על המלים, מחוסר ידיעת ונדיקת המקורות בפנים. וכמבואר שם.

אני שזכר היה, לכן קוראו פעמים לשון זכר ופעמים לשון נקבה, לפי שכל יונה שבמקרא לשון נקבה, כמו וכו'. ע"כ. וכותב ע"ז: **מפורש** שזכר נקרא גם בלשון נקבה. ע"כ. ולא ידע מאי קאמור, שאדרבא מפורש להיפך נגד דבריו, כי הוקשה לרש"י לפי דעתו שהיה זכר, א"כ מדוע נקרא לפעמים בלשון נקבה, ומתריך על זה: "לפי שכל יונה שבמקרא לשון נקבה", והינו **שדוקא** יונה שבכל התנ"ך תמיד מדברים לה בלשון נקבה, כמו שהביא רש"י דוגמאות: "כיונים על אפיקי מים רוחצות", "כיוני הגאיות כולם הומות", "כיונה פותה", לכן בזה **יצא מן הכלל** וגם לזכר של היונה מדבר בלשון נקבה. וכוונתו ברורה, שלעולם בשאר מינים וכ"ש בבני אדם, אין לומר זה, היפך מה שמחדש כאן. ועיין בהערה⁹. וכבר כתב כ"ז בקיצור מו"ר נר"ו באו"ת אלול תשס"ט (עמ' תתרנ"ה).

עיקר ראייתו מתיבת אֶת־שנאמרה לזכר.

י. **עוד** הביא "להקת ראשונים שמאשרת ומקיימת המנהג" ממה שכתבו הראב"ע והרמב"ן ובעלי התוס' והרוקח ורבנו בחי, על הפסוק: ואם ככה "את" עושה לי, שע"פ הפשט "אֶת־ משמש גם לשון זכר וגם לשון נקבה, כמו לָהּ, גם לָהּ, וְעַמְּךָ וְאֶתֶּךָ. ו"אתה" לשון זכר בלבד. ע"כ. (לשון ראב"ע, וכע"ז בשאר קמאי). והאריך עוד בדברים הדברים "לחַדֵּשׁ" שרק לזכר מותר לדבר בלשון נקבה ולא להיפך והוציא זה מדברי "הראב"ע". ומסיים ע"ז: "**מוכח בבירור גמור תלי"ת, כרבותינו הראשונים כמלאכים זיע"א, שלשון נקבה יכון בריוח גם על זכר.**"

לפי חז"ל ורש"י משמע להיפך.

יא. והדברים תמוהים מאד, שהופך הקערה על פיה, ומוכח מדברי הראשונים הנ"ל ממש להיפך. דהיינו, הוקשה לראשונים מאי שנא תיבת "אֶתֶּךָ" שיצאה מן הכלל כמה פעמים (ואם ככה **את** עושה

לי, **ואת** תדבר אלינו, **את** כרוב ממשח). שמצאנו שנאמרת בתורה גם כלפי זכר, נגד המקובל תמיד. ובאמת שחז"ל תירצו ע"ז (הביאם רש"י), מלמד שתשש כוחו של משה כנקבה. וכן בפסוק "ואת תדבר אלינו" (דברים ה' כ"ד) פירש"י: התשתם את כוחי כנקבה וכו'. ע"ש. וגם זה בשם המדרש ושם גם הרמב"ן העתיקו בשתיקה. נמצא ברור לפי חז"ל ורש"י, שאין להשתמש בלשון נקבה כלפי זכר, ובמקומות אלו בא לרמוז באמת, על לשון נקבה, והרי לך ההיפך ממוסקנתו של מחבר זה.

ושאר הראשונים הנ"ל ג"כ סוברים שבודאי בעלמא אין להשתמש בלשון נקבה כלפי זכר, אלא שחידשו לנו כאן חידוש גדול, שלא כפי שחשבנו שתיבת "את" [דוקא היא!] היא רק לנקבה, **אלא היא נכונה לאמרה גם כלפי זכר**, והא ראייה שבשלושה מקומות בתנ"ך מצאנו שהיא כתובה לזכר. וזה הדימוי שהביא ראב"ע דוקא מהמלים לָךְ כָּךְ עִמָּךְ אֶתֶּךָ, כי **רק הם** [וגם אותך], אכן משמשות לכתחילה בין לזכר בין לנקבה, רק בכללים שונים (לנקבה תמיד, ולזכר רק בהפסק), וכמבואר בהמשך המאמר (בחוברת הבאה), ואיך סלקא דעתך ללמוד מזה לכל התורה, שאפשר לדבר בלשון נקבה כלפי זכר, היפך מחשבתם ממש? אתמהא!

וכבר הביא מו"ר נר"ו באו"ת (אלול תשס"ט) על דברים אלו ממש, את דברי הגאון יעב"ץ ז"ל, שכתב ז"ל: **ואשאל אותם הטועים הכי נאמר "אֶתֶּךָ"** לזכר בשביל שנמצא זה פעמים 'ואת תדבר', 'ואם ככה את עושה לי' וכו'. ואפילו לפני בשר ודם לא ייתכן לדבר כן, על אחת כמה וכמה כ"ו לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה. ע"כ. וכוונתו שלמרות דברי הראשונים הנ"ל, גם במלים כאלה שגילו לנו שהם נכונים אף לזכר. בכל זאת יש לימנע מלדבר כך בעלמא, וכ"ש בתפלה, מאחר שזה מיעוט. וכ"ש שבמלים שלא נתפרש ולא מצאנו יוצא מן הכלל, שלא עלה על דעת אדם להתיר כן. (וראה בהמשך עוד מדברי היעב"ץ).

9. וזה מלבד מה שפירוש רש"י שם לא מוסכם, ולדעת התרגום וראב"ע ורד"ק שם לא היה זכר, והרמב"ן כתב להדיא שפירש"י כאן לא נכון בעיניו, והוכיח כן גם מהמדרש. ע"ש. ולפ"ז אין שום ראייה גם לפי הבנתו.

הכללים שלה, וגם במלים דומות יש להזהר מאד לא לדמות ניקודם מאחד לשני, כי פעמים רבות בידיעת המשקלים הבנינים והפעלים וכו', רואים שלא קרב זה אל זה¹⁰. ובעניינינו, מאחר שבכל התנ"ך כולו, בכל ה"שמות" שבאו עם כ"ף הכינוי, נוקד בסופם סגול וקמץ (מעל אלף פעמים ויותר), כמו עבֶדְךָ וכו', "בלי יוצא מן הכלל"! וכן הוא בכל ה"פעלים" מאות (ואולי אלפי) פעמים, כמעט בלי יוצא מן הכלל (מלבד כששה עשר בודדים, כנגד אלפים שבאו כדת. כ"כ ישרש יעקב עמ' ל"ד דפו"ח). וגם זה רק בעבר ולא בעתיד. ואין מתחשבים בהם, שכלל גדול בידינו "אין למדין מן הזרים", (ובארנו כל זה בפרוטרוט בס"ד בהמשך המאמר בחוברת הבאה), אם כן אין לנו אלא ניקוד המקרא שלפנינו.

חלילה לדבר כלפי שמיא בלשון נקבה (טעות ד')

יג. והטעות החמורה מכולן היא, שלמעשה יוצא מתוך דבריו של לב אהרן. שמותר לכתחילה לדבר כלפי השי"ת בלשון נקבה, רח"ל¹¹, וזו שגיאה נוראה, צא וראה שעוד תולה זה בבטחון, בעיקר בדברי רבנו אבן עזרא (ראה לעיל טעות ב', ד"ה עוד הביא), כאשר דוקא רבנו אבן עזרא מזהיר ע"ז בחומרא רבה, כמו שהביאו זה לחם הביכורים (דף י"ז ע"ב), והרב ישרש יעקב, שהראב"ע הביא בספר צחות (דף קמ"ח ע"ב) פירוש זר לר' מרינוס המדקדק [הוא ר' יונה בן ג'נאח] על "נורא עלילה", וכתב ע"ז בזה הלשון: "מי יתן והיה מורך בלבבו ולא תמעל ידו לכתוב, כי יקרא ה' על דרך שמות הנקבה", עכ"ל. ודי במשפט זה, ותוכחה זו של ראב"ע על פירוש מלה אחת בתנ"ך שנשמע חלילה כלשון נקבה כלפי מעלה, כדי לפרוך ולסתור כל בנייני תוהו אלו שבא להכשיר עשרות מלים שיהיו בלשון נקבה, וחלילה לראב"ע שישכים לדברים אלו. ובה לבד כבר נפל כל הבנין כולו. [גם ראה בהמשך

וראה עוד אילו ראיות הביא בלב אהרן שכתוב: "דבקה עצמי לבשרי (תהלים קב ו), ולא דבק". וחשב ש"עצמי" הוא כמו שאומרים: אני עצמי. ולא טרח לבדוק במפרשים, ש"עצמי" היינו "העצם שלי", כמבואר בתרגום (ג'רמ'י) ובכל המפרשים שם, ואף אחד מהם לא העיר על 'דקדוק' זה. ו"עצם" היא לשון נקבה, כמו "חזון העצמות היבשות", "כל עצמותי תאמרנה". ופשוט.

עוד ראה כתב, וכן "ולישרים בלבותם, ולא בליבם" וחשב שליבותם לשון נקבה. וליתא, כי שניהם לשון זכר, אלא שפעמים נאמר "לְבוֹת" כמו: אף כי ליבות בני אדם (משלי טו יא), ותוכן ליבות ה'. (שם כא ב). ועוד. "וליבותם" - פירושו: ליבות שלהם, "ליבם" - הוא לב שלהם (לשון יחיד). ויש גם "לבבם" - שהוא לבב שלהם (כי יש מלים שיש להם כמה צורות כתיבה). ולנשים ג"כ אפשר לומר כל זה, רק בנו"ן סופית: לבותן, ליבן, לבבן. ומקרא מלא דיבר הכתוב: "וכל הנשים אשר נשא לְבָן" אותנה בחכמה" (שמות ל"ה, כ"ו), ולא ליבותם.

ואסיים ענין זה בלשון היעב"ץ הנוגע לעניינינו ממש (לוח ארש סימן תע"ז): לכן בודאי עוון זה כבד מנשוא, לתת יד לבוא להמיר זכר בנקבה, והנה במלת "הלז" שוים זכר והנקבה, "הנער הלז", "השונמית הלז", עם כל זה לא יורשה אדם לומר "האשה הלז", מחפץ פשוט להקצאו במקרא, [דהינו בגלל שמצאנו חריג כזה במקרא], ולא ייראה ולא ימצא בשום ספר וחיבור תלמודי או זולתו. עכ"ל. וכל זה פשוט וברור, ולא פקפק בו אדם מעולם. וד"ב.

אין לנו אלא ניקוד המקרא (טעות ג').

יב. והטעות השלישית, שלא ידע שאין קשר בין כל המהלך שכתב לנדון דידן. כי גם אילו יהינא ליה כל דיליה, בכל הטעויות הנזכרות, מ"מ גם אם היה הרבה יוצאים מן הכלל שמדברים ליזכר לשון נקבה, אך מ"מ אין להשליך מזה על ניקוד כל תיבות כ"ף הכינוי! והטעם בזה, כי בתנ"ך יש לכל קבוצת מלים

10. ראה דוגמא קטנה אחת מני אלף, מה שכתב מו"ר נר"ו לדחות אותם גדולים שאמרו לברך "לישב בסוכה" (הלמ"ד בחיריק), ע"פ פסוקים דומים, וביאר שאין הנידון דומה לראיה. וצ"ל לישב בצירי. ע"ש.

11. שהרי כל הדיון הוא כלפי התפלה אליו ב"ה, וע"ז "מיישב" שזה לשון נקבה, ומותר לדבר בלשון נקבה גם כלפי זכר, וממילא גם אליו יתברך.

המאמר מה שכתבנו שאדרבא בלי ספק הראב"ע סובר שהניקוד העיקרי הוא תורתו. ע"ש].

וראה לשון הגאון **ירוש יעקב שם** קודם העתקת דברי ראב"ע, שכתב: ולפעמים מתגלגל על ידי זה טעות גדולה ודבור סרה נגד ה' יתברך, שמכנים אותו בתואר הנקבה וכו', והאומר כן חוטא בלשונו וצריך כפרה. ע"כ. והעתיקו לחם הביכורים בקצרה. ע"ש.

גם תלמיד הלבוש המדקדק הגאון ר' **שבתי סופר** זצ"ל שכל גדולי עולם סמכו על הגהתו בסידור (כדלקמן א"ה), התייחס בדבריו בנושא זה שיש מלים בניקוד משובש שמשמע מהם לשון נקבה בתפלה, וכתב ע"ז (מהדו"ק ח"א עמ' 53, הקדמה כללית פרק ו' אות י') וז"ל: "ומאחר שזה הניקוד שוה לזכר ולנקבה אין ראוי לדבר כן נגד הש"י להשוותו לנקבה, והס לומר תש כוחו כנקבה חלילה, ובפרט שלא נמצא כן בכל המקרא נגד הש"י, אולי מזה הטעם הוא". ע"ש.

גם הבאנו כבר את דברי הגאון **היעב"ץ** ז"ל שכתב שאפילו במלים "אֶתְּ" וכדומה, שהוכח שנכונים להלכה לאמרם בזכר, כ"מ למעשה "אפילו לפני בשר ודם לא ייתכן לדבר כן, על אחת כמה וכמה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה".

גם גדול מדקדקי אשכנז החכם הרה"ג **שלמה זלמן הענא** (הרז"ה המדקדק) זצ"ל, שכל הגדולים שאחריו סמכו על ספרו בדקדוק, והעריכוהו מאד, כמו הנוב"י ופמ"ג והגר"א וח"י אדם ועוד (כמו שכתב מו"ר נר"ו באו"ת סיון תשס"ט), ובספרו "בנין שלמה" (הביאו ישרש יעקב עמוד כ') העיר על הטעות בחמשת המלים "לָךְ, בָּךְ, עִמָּךְ, אוֹתְךָ, אֶתְךָ" שאם זה נאמר בניקוד זה, באמצע משפט, זה ניקוד לנקבה, וכתב ע"ז: "ולא ידעו ולא יבינו מה ידברו, כי שגיאה גדולה היא שמדברים בלשון נקבה כלפי מעלה". ע"ש.

גם ראה לגאון רבי שלום משה חי גאגין זצ"ל בספרו "יריעות האהל" (על ספר אהל מועד, דף פ"ד, והובא בסו"ס ישרש יעקב הנד"מ עמ' ר"ג), שהתייחס למחשבה כזאת שנקדישך ונעריצך ע"פ הדקדוק

הוא לשון נקבה, וכתב שאם זה כך הא ודאי שגם מרן החיד"א לא היה מסכים לנקד כן, ואפילו שזה נגד מנהג ישראל, וזה לשונו: "והס כי לא להזכיר שפי צדיק [החיד"א] יהגה לומר שהגם שהאמת שע"פ הדקדוק ראוי שיאמר נקדישך ונעריצך בשוא וקמץ, ואפ"ה מפני המנהג צ"ל בקמץ ושוא, שהרי אם האמת עם המדקדקים [דהיינו שזה לשון נקבה], א"כ הוי אמירת נקדישך ונעריצך ח"ו כפרות [כפירה!], ואיך יתיר לומר כן, וגם אם משום שלא ילזלו בכבוד הרבנים הראשונים ז"ל שיאמרו שלא ידעו לקרות הנקודות, לא נחוש על זה נגד כבוד שמים ונקבע חלילה כפרות בפה כל ישראל כולם עד עולם. עכ"ל. ואמנם בגוף דבריו שם, אחמה"ר, יש מה להעיר מצד כללי הדקדוק, ובעניונו וישרותו הודה בסוף דבריו שאינם למעשה כי "מכיר אני בעצמי שלא זכיתי ליכנס אף לפרוודור החכמה העליונה הזאת [הדקדוק], ואיני רק כמציץ מן החרכים". עכ"פ יש ללמוד ממאי דפשיטא ליה כביעתא בכותחא שלומר כלפי שמיא בלשון נקבה זה דבר חמור הגובל בכפירה ח"ו.

והנה כמו שצינתי לעיל, דברי ראב"ע הנ"ל שמזהיר בחריפות על האיסור לכנות כלפי שמיא בלשון נקבה, הובאו בספר "לחם הבכורים" מיד עם תחילת דבריו בנושא זה, דבריו הנוגעים לענייננו! אלא שכבר הודה הה"כ שקצר מצע שכלו מללמוד כל דברי לחם הבכורים ומכאן נראה שאפילו לקוראו לא קרא, מתוך שהדברים היו כ"כ זרים לו. אלא שתמוה ומתמיה, אם כן, איך לא היה מורך בלבבו אעפ"כ לחלוק על הגאון האדיר וראש המדקדקים בזמנו "לחם הביכורים" ושאר גדולים המסכימים עמו, כאשר אפילו לא ראה ולא הבין את טענותיהם? הנשמע כדבר הזה או הנראה כמוהו? וידוע כמה הזהירו חכמינו על הזהירות במלאכת שמים שתעשה בנאמנות ואחריות גדולה!

מי שיש לו הארות, הערות, שאלות או ספקות בנושא, יוכל לשולחן לפקס 09-7922554 ונשתדל לענות בל"נ מעל גבי הגיליון הבא.

חדשות אני אני

בית המלכה

פשט רש"י

חידוש נתחדש בבית המדרש. חובת לימוד הפרשה עם פירש"י מדי שבוע ידועה ופשוטה לכל מי שנמנה עם תלמידי הישיבה ובוגריה עכ"פ. אך אם עד היום היה זה על פי הרוב בשטחיות ובהעברה בעלמא. הרי שעכשיו תלמידי הישיבה נהנים מהזדמנות ללמוד פירש"י עה"פ בדיבוק חברים ובעיון נמרץ "מה הוק"ל" ו"מה רצונו לומר" בכל דיבור ודיבור לא פחות מרמת לימוד ברש"י על הגמרא. השיעור נוסד ומתנהל ע"י הבחור היקר והמצויין ר' **שלום דרעי** נר"ו, שמשקיע קודם לכן בהכנת

המפרשים ופירושים הנושאים ונותנים בדברי רש"י, וכמובן בהשתתפות הבחורים היקרים, כל חד לפום חורפיה מקשה ומתרץ, ומציע את הפירוש הנאה לדעתו, עד שהדברים מתבררים ומתבהרים כסלת נקיה. ובנוסף

רווח נקי... לימוד רש"י בדיבוק חברים

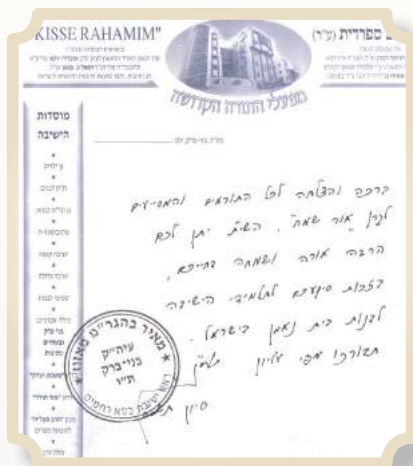
מתקיימים מבחנים מדי שבוע ומוגרלים פרטים יקרי ערך למצטיינים. והרי לך מדברי קודשו של מרן ראש הישיבה שליט"א שהתייחס באופן אישי לשיעור זה באחת משיחותיו האחרונות וז"ל: "... מי שידע חומש ברש"י בע"פ זה אוצר בלום, הרמב"ן קורא לרש"י בסוף פרשת מטות 'תמיה אני על הרב שהוא אוצר בלום לתורה ולתעודה איך לא ראה...' ללמוד את החשיבה מרש"י, חשיבה ישרה של

רש"י זה משהו מיוחד במינו, לכן טוב ללמוד חומש ברש"י טוב להיבחן, זה רווח נקי...". יצוין עוד שמרן ראש הישיבה שליט"א עובר ומגיה את המבחנים השבועיים ודי בכך להוכיח את חשיבותם. יישר כח לבחורים היקרים המייסדים והמשתתפים, יה"ר שחפץ ה' בידם יצלח להגדיל תורה ולהאדירה. אמן.

שוברים שיא

קריאתו של מרן ראש הישיבה

עוד לא הסתיימה השנה, וב"אור שמח" מציינים את שנת התשע"ב כשנת שיא. מראשית השנה ועד לכתובת שורות אלו נישאו כעשרים ושישה בחורים מבני הישיבה בפ"י, כשבנוסף ישנם עוד מספר בחורים העומדים להינשא מיד לאחר ימי בין המצרים, שבסך הכל מדובר על למעלה משלשים חתונות בשנה זו בלבד בפ"י כ"י כפי הנראה זוהי עונת החתונות הברוכה ביותר שידעה הישיבה (בוגרים ותיקים תקנו אותנו אם אנו טועים).

שמם הטוב של בני הישיבה הולך לפנייהם, וכבכורה בטרם עת "נחטפים" הם בזה אחר זה, כשמעל הכל סייעתא דשמיא מופלאה מלווה את תלמידי הישיבה בהגיעם לפרקם. את הדאגה לאותם בחורי חמד

חצר המלוכה

בחורי "סניפי ישיבת כסא רחמים" בביקור אצל מרן הראש"ל שליט"א

לאחר מאמצים מרובים ותקופה ארוכה של חדשים, שהנהלת ישיבת "כסא רחמים - עמנואל" עושים השתדלות גדולה להכנס לקודש פנימה עם תלמידי

הישיבה, כדי ליהנות ולהתבשם מזיו קדושתו ותורתו של מרן הראשון לציון שליט"א, מאמצים אלו נשאו פרי ונתבשרו בס"ד כי יוכלו להגיע עם בחורי הישיבה ביום שני ט"ו באייר להתקבל אצל מרן בבית מדרשו ולקבל את ברכתו. תיכף עם קבלת הבשורה, חשב הרה"ג מרדכי מאזוז שליט"א ראש הישיבה דעמנואל, לזכות בזה גם את שאר סניפי הישיבה - בירושלים, אלעד ונתיבות,

בכדי ליצור אחדות בין הסניפים, "שבת אחים גם יחד". מיותר לציין כי בהנהלת הישיבות שמחו על ההצעה והתכוננו לקראת המעמד, מלבד ישיבת ברכת ה' - בנתיבות בראשות הגר"ד ישעיה שליט"א שנבצר מהם להשתתף מסיבות טכניות.

מצפים לבואו של מרן

ביום שני יצא אוטובוס מעמנואל עם בחורי הישיבה ורבניה, דרך העיר

"אלעד", שם הצטרפו בחורי ישיבת "אור המאיר" עם ראש הישיבה הרה"ג רבי ליאור כהן שליט"א ושאר רבני הישיבה, ומשם נסעו להר נוף מקום כבודו של מרן. כחצי שעה קודם זמן תפלת המנחה הגיעו סמוך ונראה לביתו של מרן, כשלבנתיים נכנסו לאחד מבתי המדרשות שממול בית מרן יחד עם בחורי ישיבת "קדושת משה" בראשות הרה"ג יגאל כהן שליט"א שנמנע ממנו להצטרף בעצמו עקב שהותו מחוץ לעיר, והגיעו יחד עם המשגיח הרב ר' דוד בוארון.

לאחר לימוד של כחצי שעה נתבשרו על פתיחת שערי בית מדרשו של מרן, וכשהתרגשות רבה מציפה את ליבם נכנסו למעונו של מרן, הצעירים שזו להם הפעם הראשונה בראותם את מרן מקרוב, ברכו ברכת 'שחלק' בלב פועם ורוגש. הרבנים והרמ"ם הרה"ג **ליאור כהן** שליט"א, ראש ישיבת 'אור המאיר', והרה"ג **מרדכי מאזוז** שליט"א, ראש ישיבת 'כסא רחמים-עמנואל', הרה"ג **ישראל מאדאר** שליט"א, ר"מ באור המאיר, והרה"ג **דוד בוארון** שליט"א, ר"מ ומשגיח בישיבת 'קדושת משה', שכובדו

לשבת בספסל שבפתח לשכתו של מרן, והתלמידים, זכו להתפלל עם מרן תפלת מנחה, ולאחר מכן שמעו שיעור מפי קדשו של מרן על המשנה במסכת אבות: "התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך" (פ"ד משנה י"ב) מתובל בפירושים מתוקים מדבש וסיפורים מגדולי ישראל על אהבת התורה שהיתה יוקדת בלבם. במשך כחצי שעה נמשך השיעור המרתק כשהבחורים שותים בצמא את דברי מרן שליט"א. לאחר תפלת ערבית התיישב מרן בכסאו ואמר בזו הלשון: "מכיון שיש כאן תלמידי חכמים מכסא רחמים, נעשה לכבודם מי שברך..." ובירך את התלמידים שהקב"ה יטע בלבם אהבתו ויראתו כל הימים, ויזכו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ויעלו מעלה מעלה לגאון ולתפארת, אורך ימים יוסיפו להם. אכ"ר. הבחורים היקרים סיכמו את הביקור כחוויה רוחנית מיוחדת שרשמיה לא יפוגו עוד זמן רב.

ועידת ראשי הישיבות

בצעד נחוץ התאספו ראשי הישיבות סניפי הישיבה ברחבי הארץ, לאסיפת התייעלות הדדית לקראת הרישום לישיבות הקדושות. באסיפה השתתפו הגאון הרב **יגאל כהן** שליט"א ראש ישיבת "קדושת משה" בירושלים, הגאון רבי **בנימין הכהן** שליט"א ר"מ בישיבת "יצחק ירנן" באשקלון ונציגה בוועידה, הגאון הרב **ליאור הכהן** שליט"א ראש ישיבת "אור המאיר" באלעד, והגאון הרב **מרדכי מאזוז** שליט"א ראש ישיבת "כסא רחמים" בעמנואל. הגאון הרב **דוד ישעיה** שליט"א ראש ישיבת "ברכת ה" נבצר ממנו להגיע, והתעדכן לאח"מ במסקנות הועידה.

משמאל לימין: הגאון ר' יגאל כהן, הגאון ר' בנימין כהן, הגאון ר' ליאור כהן והגאון ר' מרדכי מאזוז שליט"א

במהלך האסיפה עמדו הרבנים על כך, כי המוֹדָעוֹת בקרב הציבור על קיומם של הישיבות אינה מספיקה, וכי דרושה עזרתם של הבוגרים לעשות השתדלות מספקת לספר ולהמליץ בקרב הציבור על סניפי הישיבה ברחבי הארץ. עם זאת, אמרו הרבנים יש להפעיל "נְשָׂמִים" ברחבי הארץ שישתובבו בין

תלמודי התורה, וימליצו על הישיבות. כאן המקום להודיע, כי הרואה את עצמו מתאים וראוי לתפקיד זה, יצור קשר עם מזכירות האיגוד ככל המוקדם, ושכרו מושלם בעוה"ז ובעוה"ב.

בין מסקנות הועידה היתה החלטה שיש להקים מאגר שיכיל את פרטי כל הבוגרים, ויעודכן על ידי יצירת קשר עם כל בוגר שְׂיִשְׁאֵל על תפקידו כיום, ועל נכונותו וכישוריו לכהן בתפקידים רוחניים כמלמד, רשם, ר"מ, משגיח וראש ישיבה ועוד. ועל ידי מאגר זה יקל מעל המוסדות למצוא ראויים לכהן במשרות אלו, והברירה שתהא תעמוד כבר בין הנכונים והמתאימים, ועל ידי כך ימצאו הראויים

ביותר למשרה. נוסף על כך יכיל המאגר את מקצוע ותחום ההתמחות של נשות הבוגרים, בכדי שכשיהיה צורך לזה, תנתן עדיפות לנשות הבוגרים.

אנו פונים בזאת לבוגרים היקרים, לשיתוף פעולה מלא עם נציגי האיגוד שייצרו עמכם קשר בשבועות הקרובים, לתועלתכם ולתועלת הכלל. יצויין כי כל הפרטים נשארים חסויים במערכת האיגוד, וישתמשו בהם רק לתועלת הבוגרים.

כנס מחנכים

שוב, זו השנה הרביעית במספר, שביוזמת הנהלת תלמוד תורה "איש מצליח" מתכנסים כל המלמדים בתלמודי התורה שבנשיאות מרן ראש הישיבה שליט"א אל אולם אחד, ליום השתלמות רוחנית ומקצועית.

באסיפה שהתקיימה באולם הישיבה בר"ח אייר, השתתפו המנהלים המפקחים המלמדים והמחנכים שספגו במשך כחצי יום הרצאות ודרשות מפי רבני הישיבה מורי הדרך ומפי אנשי מקצוע המתמחים בהוראת החינוך. משנה לשנה הולכת ומתגבשת מהותו של הכנס, כיום בו מקבלים אנשי הצוות את לפיד האש - אש המסורת וההשקפה הנכונה להעביר לילדי ישראל, מאת מרנן ורבנן מורי הדרך שליט"א, ומקבלים כלים מהותיים להנחות את התלמידים בדרך הישרה. מפני כך חשיבותו של הכנס גדולה, ובהנהלת תלמודי התורה עומדים על השתתפותם של כל הצוות, היוצאים עשירי תוכן בסוף הערב.

מרכז הערב היתה כמובן דרשתו של מרן ראש הישיבה שליט"א שמדי שנה מכבד את הכנס בנוכחותו. בין הדברים עמד מרן על כך כי יש להזהר במתן עונש לתלמיד, לא להגזים בעונש, אלא להעניש במדה, וכשמענישים לעמוד על כך, כי אם לא עומדים על ביצוע העונש, כבר אין ערך לדבריו של המחנך, והשפעתו וחינוכו כבר הולכים ויורדים. כמו כן הזהיר מרן על כך כי לפעמים מתבטאים המלמדים במלים חריפות ופוגעות כלפי התלמיד, ויש להזהר מאד בזה, כי פעמים פגיעה זו יכולה להישאר בתלמיד לעולמים, ותוצאותיה מי ישורנה. ובכלל אמר מרן, כי עיקר החינוך צריך להיות בדרך של חיבה וקירוב ומתוך אהבה אמיתית וכנה לתלמיד, כך כשהתלמיד יצא מהת"ת, לעולם לא ישכח את הימים היפים שלמד תורה ודרך ארץ בתלמוד תורה, וזה עתיד ללוותו כל ימי חייו.

לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי מיכאל סגרון משגיח בישיבה הגדולה, שחידד בדבריו את החשיבות להציג בפני התלמיד את ערך המעשה שעשה, אם זה שאלה טובה ששאל או מעשה טוב שעשה, 'חשוב מאד לומר לתלמיד שאלה יפה שאלת', 'יפה התנהגת', ואם חלילה להפך לומר 'זה מעשה לא טוב, לא ראוי', כי ילדים קטנים מנסים אותנו תמיד, הוא לא יודע איך להתנהג מחוסר ידיעה, ואם קרה ששאל שאלה וכיבדו אותו, הוא ראה שעל התבוננות קטנה הוא קיבל כבוד, וכשמתנהג רע מקבל רע, ומסיק את המסקנות הנכונות מעצמו. ולכן דבר טוב לא לשכוח להחמיא, ודבר רע לא לשכוח לתת לו על הראש שלא ירגיש שהעולם הפקר. בזה הסביר הרב את הפסוק במשלי "חנוך לנער על פי דרכו" וצריך להתבונן מה היא "דרכו"? אלא חנוך כמו חנוכת הבית, חנוכת המשכן, שפירושו היום הראשון של השימוש, כך "חנוך לנער" כל יום ויום כאילו פעם ראשונה שאתה מחנך אותו, חנוכת הנער, "על פי דרכו", אם שאל בחכמה ענה לו בחכמה, ואם שאל ברשעות, ענה לו ברשעות, לפי דרכו וכך יבין וימצא מהי הדרך הנכונה.

דבריו המחזקים והמיוחדים של מוה"ר רבי צמח שליט"א שגרמו התעוררות גדולה בקרב המשתתפים, נבחרו כשיחת הגליון לאור חשיבותם הרבה, ועל כן הובאו בשלמותם במדור "מוסר מלכים" הביטו וראו.

במהלך הערב נשאו שני דרשות מקצועיות בתחום החינוך, שחלקם שולבו במצגת שקופיות להבהרת הנושא, בנושא קשיים העלולים להיות אצל התלמידים, ודרכי הפתרון, כיצד ניתן לעזור לתלמיד, ועוד, מפי מרצים חשובים ומפורסמים.

ברכות מאליפות

לכבוד הרב הגאון

ר' חיים ברגיג שליט"א

ר"מ שיעור ג' בישיבה קטנה

לרגל היכנס בנו לנועם עול תורה

ומצוות.

יה"ר שיזכה לגדול בתורה ולאילנא

רברבא יתעביד מתוך יר"ש ומידות

טובות. אכי"ר

המערכת

לאחר מכן התקיימה סעודה מכובדת וחגיגית אשר הוכנה במיוחד עבור האסיפה בהתנדבות מנהלת המטבח גב' חובבה ועל כך מגיעה לה ברכת יישר כח.

הערב הסתיים לאחר תפילת ערבית, ומשתתפיו יצאו מהאולם בציפיה דרוכה כבר לכינוס הבא, שיביא עבורם עוד זמן איכות של התעלות רוחנית ומקצועית.

על משמר הקודש

מרן ראש הישיבה: יש לנשים ללכת בחצאיות ארוכות בלבד!

ליל ר"ח סיון, ניחוחו המיוחד של חג מתן תורה פורט על נימי הנשמה, בעוד אחרוני המתמידים כבר עלו על יצועם מתכוננים לעוד יום משכר ספוג בינה של תורה, אבריימי וצוות ההפצה רק התחילו

את הלילה, טסים במרץ נעורים, מודעה ועוד מודעה מצטרפת לחשבון ענק. 'סוף סוף סיימנו' לחש לעצמו אבריימי בסיפוק, 500 מודעות מושבבות לב התנוססו לתפארה על לוחות המודעות הבני ברקיות העמוסות לעייפה. ר"ח סיון, יום חדש פרש כנפיו על היקום, העוברים ושבים שפשפו עיניהם בתימהון לפשר המודעה הבלתי שגרתית, הר סיני פרוש במלא יפעתו על לוח המודעות כשעליו כרזה "רגליך עמדו בהר סיני?" ציבור הנשים הבני ברקיות חש פגוע עמוקות מהשאלה, מי היא זו שרגליה לא עמדו על הר סיני? יש דבר כזה?! אבל לא ארגון כ"דור שכולו זכאי" ישאיר מפגע שכזה זמן רב... ההמשך לא בושש מלהגיע 48 שעות לפני התקדש חג השבועות כבר התנוססו להם על לוחות המודעות 600 מודעות ענק: "אם רגליך עמדו על הר סיני אנא כסי אותן כדין".

חשוב לציין כי מרן שליט"א כבר נשאל בשנה שעברה על שיעור אורך החצאית, והשיב: "מהקרסול ועד שולי החצאית לא יעלה על שמונה סנטימטר", ושוב בחודשים האחרונים יצא קול קורא ממרן ראש הישיבה שליט"א, על חובת חיזוק גדרו הצניעות וחובת ההקפדה ללכת בחצאית ארוכה. יצוין

PK
רגליין?
עמדו בהר סיני...!
אנא כסי אותן כדין!

פסק הלכה
אורך החצאית לא יהיה
פחות (מינמום) מהחצי
שבין הברך לעקב *

מחובתנו
כיהודים

לשמע
לדברי חכמים

גולה נפלאה:
חצאית ושמלה ארוכה,
מאריכה ימים
בדוק ומנוסה!

דור זכאי
פסק
לתרומות ותגובות
03-7440499

כי המכתב פורסם ג"כ בין תלמידות בתי הספר שע"י הישיבה, וגרם להתעוררות גדולה.

זכינו בדורנו שעולם התורה משגשג ופורח, אכן לצערנו הרב המבול של הסט"א ששוטף את העולם לא פסח גם על הציבור שומרי התורה, יצאו ו - 400 שלוחותיו נועץ טלפיו בכל דרך אפשרית להפיל ברשתו כל אשר נקרה בדרכו, ואוי לנו שצדיקים שנתפסים בעוון הדור נלקחים בזה אחר זה - רק בתקופה האחרונה נפטרו ארבעה ראשי ישיבות בשבוע אחד!!! ואנו רואים אסונות שלא היו בעבר שמשפחות שלימות נקפות רח"ל, וכשבורא עולם ישאלנו: מה עשית למען בני ובנותי? מה עשית למען ביתי החרב 2000 שנה? מה נוכל לענות?!

ב"ה עלה בלב כמה אברכים מישיבתנו המעטירה לפעול בצורה שיטתית להגברת המודעות בנושא הנשגב הזה בבני ברק וברחבי הארץ, וב"ה כבר שמענו על כמה נשים שקבלו על עצמן להאריך את החצאית עד לקרסול שכדעת הרבה פוסקים ובכללם מרן ראש הישיבה שליט"א. רבני הישיבה התפעלו מאוד מיוזמת הארגון וחתמו על ה"ק ללא היסוס.

הצטרף גם אתה לארגון קודש זה שיאמר לבורא עולם "הגיע זמן הגאולה!!!". עשה למען בורא עולם והוא יעשה למענך, "דור שכולו זכאי" זה בידך! זה לא חלום

רחוק, זה חלום שמתגשם בזכותך! אל תתמהמה צלצל למערכת וישלח אליך טופס הוראת קבע.

חזקו ואמצו!

שם	תאריך	סוג	אורך	רוחב	הערות
4	7	4	9	7	

הערות: ...

קריאתו של מוה"ר רבי צמח בשולי חתימתו על טופס ה"ק

מסיבת סיום מסכת ברכות בעל פה

הצדיק רבי מרדכי זצ"ל

התרגשות רבה היתה בקרב התלמידים היקרים בעת ההכנות למסיבת סיום מסכת ברכות, זוהי מסכת ראשונה אותה הם לומדים, ובנוסף לכך התלמידים יודעים את המסכת כולה בע"פ. במשך ששה חודשים למדו את המסכת בכיתה בהבנה, ולאחר מכן גם נבחנו עליה משנה אחר משנה בע"פ ברמה גבוהה.

המשניות נלמדו בעל פה לע"נ הצדיק ר' **מרדכי חדאד** בן רבקה זצ"ל אשר נפטר לפני כשנה, חמיו של מוה"ר הגאון רבי **רחמים מאוזז** שיבדל"א, וב"ה סיימו את המשנה האחרונה בדיוק ביום השנה לפטירתו (ו' אייר תשע"ב).

מסיבת סיום מסכת ברכות נחוגה באולם הת"ת, ברב פאר והדר בכדי לייקר ולהאהיב את התורה על התלמידים. האולם היה מלא מפה לפה עד אפס מקום מעבר למצופה, באבות אמהות סבים

וסבתות. כשאת הערב פתח מחנך כיתה ב-1 הרב **מאיר רביב** שליט"א בדברי תורה וברכה להורים ולתלמידים על העמל וההשקעה.

בתחילת הערב נערך חידון על כל מסכת ברכות, והתלמידים גילו בקיאות מדהימה בכל המסכת. לאחר מכן נשא דברים המנהל היקר והמסור הרב **מיכאל סעדיה** שליט"א שדיבר בשבח המחנכים הרב **מאיר רביב** והרב **יאיר מאוזז** שליט"א, שטרחו רבות להביא את הבנים היקרים להגשים את

לוח המבצע

החלום לדעת את מסכת ברכות על בוריה בהבנה עמוקה ולימוד בע"פ, באופן שכאשר נבחר פרק ומשנה התלמיד ידע לומר ללא שהיות את המשנה כולה.

בסיום דבריו בחן את התלמידים לעיני הקהל המשתאה על המשניות בע"פ, וניכר היה שהתרגשות

רבי אלתר משמח את התלמידים

ההורים עולה על גדותיה, בראותם את צעירי הצאן (בגילאי 8) בקיאים ושולטים ברחבי המסכת.

הפתעת הערב עבור הילדים, היתה בכניסתו לאולם של האמן המפורסם ר' אלתר, שהלחין במיוחד שירים לערב זה, שירים הקשורים לסיום מסכת ברכות. השירה סחפה את הילדים וניתן היה למשש את השמחה באויר.

דברי תורה נשמעו מהרה"ג רבי **רפאל מאזוז** שליט"א בנו של מורנו הגאון רבי צמח מאזוז שליט"א בעניין כוחה של ברכה, כשהוא מתבל את הדרשה בסיפורי צדיקים על מרן "איש מצליח" ו"חזון איש" ועוד. בדבריו ביאר הרב על דרך הדרש "השותה מים לצמא, מברך שהכל נהיה בדברו" - שאין מים אלא תורה, ומי שעוסק בתורה יכול לעשות הכל בדברו, אף דברים היוצאים מדרך הטבע.

את הערב חתם מחנך כיתה ב-2 הרב **יאיר מאזוז** שליט"א שסיפר על העמל והשקידה של התלמידים שבאים להיבחן ולא תמיד מצליחים, וחוזרים ומשננים ולא מתייאשים עד שבס"ד כולם סיימו את המסכת בע"פ. יישר כח נוספת למנהל הדגול שמתחילת השנה כששמע שנבחנים משניות בע"פ, הגיע לבחון לעיתים קרובות, ותמיד עודד במילים טובות ונתן הפתעות ופרסים.

בסיום הערב קבלו הבנים תעודה, עם שי סט ששה סדרי משנה עם שקית הפתעה לכל ילד.

המחנכים והתלמידים

שלא שינו שמם לשונם ו... כתבם

יוזמה חדשה ומבורכת פורחת בשבילי הת"ת. ברעיון מוצלח של מלמד כיתה ז' החלו התלמידים בהכרת ולימוד הכתב הספרדי (מעאלק - חצי קולמוס) מאת מלמד הכיתה. הכתב שהיה בעבר נחלת כל חכמי ישראל הספרדים ובו כתבו והעלו את פרי הגותם על הספר ובדיו, נשכח מבאי הגולה ופינה את מקומו לכתב האשכנזי, דבר שהולך וגורם משנה לשנה להגדיל את סיכוייהם של אלפי כתבי היד השוכנים במרתפי המוזיאונים והספריות העתיקות, להשאר בין הגוילים המתבלים.

מזה שנים שמרן ראש הישיבה שליט"א מתריע על כך, שיש להעביר וללמד את הדור הבא בכתב הספרדי, כי חלילה יבוא יום ולא ימצא פותר לפענח גנוזות אלו. אם כי בישיבתנו הקדושה מתלמדים בזה הבחורים והרבה מגלים חוש מקצועי לפענוח כתבי היד, הרי שכעת ביוזמה זו נמצא אף נערים בני כיתות ז' ח' הבקאים בכתב הספרדי.

וכך הוא סדר הלימוד: בימי ששי אחר שקראו שמו"ת בסמוך לתפלה כשחלקם עוד עם הטו"ת, ואחר הבחינה השבועית בתקון קוראים, שכבר מזמן אינה נחלת יום הששי לבדו אלא נפְּרָשׁ על כל השבוע, מקבל כל תלמיד את מחברתו מידי הרב עם הערות שיפורים ורמת התקדמותו, סדר זה כמובן התחיל לא לפני שקבלו התלמידים נר"ו הדרכה והסבר על האותיות, וכן כמה נקודות חשובות, כגון מנין יצא כתב זה? בשביל מה נוצר? מי השתמש בו? מדוע נקרא כתב ספרדי? (כך למשל שהמון העם שבאו מחו"ל חושבים שהכתב הספרדי הוא כתב ליהודים דוברי וכותבי ערבית והכתב האשכנזי הוא כתב למלים עבריות...) מדוע ישנם שני סוגי כתב ספרדי? האם בכל העדות היה שווה הכתב? מדוע כל כך חשוב שנדע אנו לקרוא ולכתוב בכתב זה? התלמידים ששמעו חשיבות העניין גילו רצון עז לדעת כתב זה ומשקיעים בתרגול זמן רב, חלקם כבר רואים את עצמם מתרגמים ומוציאים כתבי ידי רבותינו לאור...

כן מקבלים התלמידים הדרכה אישית לכל אחד איפה הבעיה, וכיצד לתקן, אולי כל הבעיה בעט, או אולי במבנה האות, צורות החיבורים וכדו'. בכדי לשפר את רמת הלימוד מציג המחנך בפני התלמידים מדי פעם כתבים ישנים עם חדשים מפי סופרים ומפי ספרים, בכדי שיראו התלמידים את צורת הכתיבה השוטפת, וישימו לב כי לכל כותב כתב שונה במעט, ויבינו שאין כתב זה שווה לכולם, אלא ככתב האשכנזי, שבהתחלה כולם לומדים אותו דבר, ולבסוף כל אחד לדרכו וסגנון כתיבתו המיוחדת. ואחר שמתרגלים מבינים את כל סוגי הכתבים.

בקיאות מרשימה בני"ך

כולנו יודעים חשיבות הבקיאות בתנ"ך אך כמה מאיתנו באמת בקיאים בו ולומדים בו מדי יום כדי להיות בקיאים זה כבר עניין אחר...

ובכן בת"ת אהל משה זה התחיל במשהו קטן בהתחלה, לפני למעלה מעשר שנים בהם אחד הרבנים קרא לכמה תלמידים טובים ועודדם להתחיל ללמוד פרק בני"ך כל יום, ועי"ז יגלו בקיאות בפסוקי הנ"ך, שלצערנו הרבה לא יודעים וגורם פעמים רבות לחילול ה' ח"ו, אמנם זה התחיל והתקדם אבל לא ברמה המספקת, בשנים האחרונות החלה התקדמות גדולה ואם בהתחלה היה זה מנת מעט וטובים, הרי שכיום זו נחלת כל כתה ז' שמספיקים תוך שנה אחת בקיאות בנביאים ראשונים, ע"י לימוד חמשה פרקי נביאים כל שבוע.

הגורם: בהתחלה היה זה בלימוד עצמאי והתלמידים התקשו לעמוד בקצב, כיום הרב מלמד אותם בקיצור נמרץ את הפרקים, והתלמידים מעצמם משננים וחוזרים למבחן השבועי הנערך בשיטת המבחן האמריקאי, ועוברים אותו בהצלחה. זהו כמובן עושר השמור לבעליו לטובתו, אך זה לא מסתיים בזה, בסוף השנה מקבלים התלמידים תעודה עם חתימות רבנים ידועי שם לעידוד התלמידים, ובראשם מרן ראש הישיבה שליט"א שכידוע לכולנו מעודד וחוזר ושונה לתלמידי הישיבה ללמוד פרק בני"ך כל יום.

לראשונה: תלמידי כיתה ח' לומדים כללי הש"ס מתוך הספר החשוב יד מלאכי, ועוד...

אחר שבכיתות ז' רכשו ידע רב בני"ך, בת"ת אהל משה לא שוקטים על השמרים ועושים הכל בכדי להביא את התלמידים היקרים מוכנים וגדושים לקראת המעבר לישיבות הקדושות. בין הדברים הוא נושא יחודי הנחוץ מאד לבאים בשערי הש"ס. כידוע כשהתלמידים נדרשים לראשונה להכין גמרא בעצמם, כמה פעמים מבינים את דברי הגמרא בטעות, או שנתקעים בקושיות מחוסר ידע, בכללי הש"ס, על כן בת"ת החליטו להכין את התלמידים מבעוד יום עד כמה שאפשר, וכבר בכתה ח' מלמדים את התלמידים את ה'מבוא לתושבע"פ', והוא לקט כללים חשובים על צורת הש"ס, מוצאיו ומובאיו מתוך ספרי הכללים כמו יד מלאכי הליכות עולם ועוד, עד שבסיום השנה יוצאים מלאים וגדושים בעושר רב בכל הקשור לכללי הש"ס, וראשם פנוי להתחיל ללמוד גמרא בצורה טובה ובלי להתעכב על דברים שאינם לעיכובא.

מבצע "הדרן עלן"

לקראת חג מתן תורה התקיים הסיום הגדול של תלמידי כתיב ז' אשר זכו לסיים מסכת תענית בבקיאות. המבצע שהחל כבר בחג החנוכה והסתיים לקראת חג השבועות היה בעידודו של המחנך הרב **יהושע עידאן** שליט"א שהורה לתלמידים ליטול על עצמם לימוד מסכת בבקיאות מחוץ

אליעזר חלפון הי"ו – באר

חיים אקוקה - נתיבות

בן ציון קרוצ'י – באר שבע

יאיר משה חדאד הי"ו - אילת

דניאל בן עטר - אילת

בנימין מנוחין – בית שמש

יהודה בוכריץ – תל אביב

רויאל טיזאבי הי"ו – בני ברק

דוד חורי הי"ו - נתיבות

התלמידים המסיימים אומרים הדרן

אור חיים פריץ – מושב אחיזער

התלמידים המסיימים אומרים הדרן עלך

לשעות הלימוד.

הרב המחנך המליץ ללמוד את מסכת תענית שהיא אינה ארוכה וקשה, ומתאימה לתלמידים שמתחילים ללמוד לבדם.

התלמידים ישבו בזמן הפסקות הצהריים והערב ולמדו את המסכת שקיבלו על עצמם, וכשהתקשו נעזרו בתלמידי כיתה ח'. ב"ה התלמידים הפתיעו ועמדו בהתחייבותם, ובר"ח סיון זכו התלמידים המסיימים לחגוג סיום מסכת כיתתי בנוכחותם של המנהל **הרב יאיר טרבלסי שליט"א**, המחנך **הרב יהושע עידאן שליט"א** ובהשתתפות הורי התלמידים.

לאחר הסיום כובד המנהל הרב יאיר טרבלסי לשאת דברים, הרב דיבר בעניין ניצול הזמן, ומה גדול הרווח של אלו שמנצלים כל דקה ודקה, המצטברות לחשבון גדול של שעות רבות, בסיום דבריו ביקש מהתלמידים שיחזרו וישננו את המסכת הנלמדת שסיימו אותה על מנת שיקבע להם זמן למבחן בישיבה, במכון **"זכרו תורת משה עבדי"**. וסיפר על כך כי ב"ה השנה כמה וכמה תלמידים מכיתות ז' וח' נבחנו במכון, ועברו את המבחן בציונים גבוהים כראוי.

לראשונה בעמנואל:

הילולת משה רבנו במעמד ראש הישיבה שליט"א

זה שנים רבות שלא חוו תושבי עמנואל מעמד מרגש ומרשים שכזה, במעמד מרן עטרת ראשנו ותפארתנו ראש הישיבה שליט"א ובהשתתפות מאוחדת מיוחדת של כל רבני היישוב ספרדים ואשכנזים בגלריה אחת. היה זה כשבוע ימים לפני חג הפורים ביום שלישי אור לו' באדר בשנה זו, נערכה הילולת רבת משתתפים לכבוד משה רבינו (שיום הילולתו הוא בז' באדר), ומסיבת סיום מסכתות ברכות, תענית (פעמיים) ומגילה שסיימו ארבעה מבחורי הישיבה ונבחנו עליהם בעל פה.

הכנות רבות נעשו לאירוע זה אשר הושקעו בו דמים מרובים, הן בעריכת השלחנות כיד המלך עם כיבוד עשיר, והן במודעות פרסום שהופצו בכל היישוב ובאזורים הסמוכים, וכן בשלטים מפוארים אשר הוצבו בקדמת האולם ועוד ועוד.

מיד עם השמע הבשורה על הגעתו של מרן שליט"א ליישוב, שנאמרה לבחורי הישיבה כחודש וחצי קודם לכן, שמחה עצומה והתרגשות רבה אחזתם, ותיכף לברכה נטילה, נטלו זמן והוסיפו שעות נוספות ולמדו מסכתות נוספות מן הצד כדי לזכות לקבל תעודות מידי קדשו של מרן שליט"א אשר את תורתו והנהגותיו בקודש הם לומדים ועושים והוא עמוד הענן אשר הולך לפניהם. וכן נוסף חיזוק בהגעה בזמן לתפלות ובשאר עניינים.

לקיום האירוע נבחר אולם האירועים של המועצה אשר ניתן בנדבת לבו ואהבתו לתורה של ראש המועצה ידיד הישיבה היקר **רבי עזרא גרשי** הי"ו, אשר אף בימים שקודם לכן עקב באופן אישי וזירז את מלאכת סיום שיפוץ האולם, שהיה סגור במשך החודשים האחרונים עקב שיפוצים נרחבים מהמסד ועד הטיפחות, ואכן סוים עד הסוף בערב הילולתו על מנת לאפשר את קיום הילולתו בצורה היפה ביותר, כמו כן עד הערב העסיקו פועלים לריצוף הכניסה לאולם על מנת לאפשר לרכבו של מרן להגיע עד פתח האולם ממש.

לקראת השעה 7:00 בערב ביום המיוחל התחילו לנהור בזה אחר זה תושבי העיר אל האולם, וזאת על אף כי נדרשו דמי כניסה 40 ₪ (1-70 לזוג), ומתחילה רבים וטובים חששו שלא תהיה היענות, כי לא נעשה כן מעולם בעמנואל, ואולם זכות אבות לא תמה ובס"ד עד השעה 7:30 כבר נתמלא האולם על כל גדותיו מעל 200 איש, מעבר לכל התחזיות, ואחר כשעה נפתחו השערים לכל דיכפין, במקביל התחילו להגיע רבני היישוב הרבנים הגאונים **הרב יצחק מאיר בר לב** רב קהילת החסידים, **הרב יוסף אביכזר** ראש כולל בית יחיאל, **הרב אליהו ביטון** ראש כולל תורת עמנואל, **הרב יהודע גדסי** ראש כולל תנא דבי אליהו, **הרב קיז'נר** רב קהילת חב"ד ביישוב, **הרב יעקב יוסף לייפר** רב קהילת חוסט, וכן בהשתתפות ראש המועצה הנ"ל, סגניו, חברי המועצה, מנהלי הת"ת, ושאר ציבור יקר מכל גווני הקשת.

בערך בשעה 8:00 נכנס ראש הישיבה הרב **מרדכי מאזוז** שליט"א שהתקבל באהדה גדולה ע"י הציבור היקר אשר חשים כבוד והערכה למי שאחראי למהפך השקט הנעשה בקצה היישוב ושולח עקבות לכל פינה ביישוב, וקיבל את פניו המנחה ידידנו הנכבד הרב **אבישי נקש** שליט"א מבוגרי הישיבה ורב קהילה בצרפת (לשעבר) שהנחה את הכנס בכשרון רב.

מרן שליט"א במשא המרכזי על רקע שלחן הכבוד

לאחר דקות ממושכות של שירה וזמרה על ידי הזמר **אבי נקש** (שהופיע בהתנדבות מלאה, וישר כוחו!), ששר ושימח את הלבבות במשך הערב יחד עם הזמר **אלין דרעי** הי"ו בליווי נגנים ועוד, ואחר דברי פתיחה של המנחה, הוזמן לשאת דברים **הרה"ג מיכאל חזקיה** שליט"א (מח"ס קצות השבת ורפואת השבת) מנהל חינוכי בת"ת שם ומשגיח בישיבתנו. הרב פתח בדברי שבח לראש הישיבה שזכה להפריח את השמחה בשומרון כולה, כאשר רואים את ההשקעה הגדולה בתלמידים ואת הפירות המבורכים, והדגיש שמתוך היכרות אישית הוא מעיד על שינוי אמיתי בכל בחור ובחור בס"ד, וזו השמחה שלנו כעת בחודש אדר - בעצם קיומה של הישיבה בעיר.

מוה"ר הגאון הרא"ם בהילולא לצידו הגר"א ביטון

כאן נקראו אל הבמה "חתני הערב" הבחורים היקרים הי"ו: **נתנאל שפיר, יונתן גדסי, נהוראי כהן ואור חיים נחשון**, שלמדו מסכתות בזמני ההפסקות, בשבתות ובשאר זמנים "פנויים", וחזרו ונבחנו עליהם בע"פ. כל אחד בתורו קרא

הבחורים מסיימי המסכתות

את הקטע האחרון ואת ה'הדרן עלך', ולאחר מכן נאמר 'קדיש' של הסיום על ידי ראש הישיבה, ואז פצחו בשירה של תורה כל הציבור, תוך התרגשות לראות את פירות ההילולים של הישיבה החדשה.

לאחר מכן הוזמן **ראש המועצה** לשאת דברי ברכה, ובתוך דבריו אמר שבי"ה עמנואל פורחת בכל התחומים ובמוסדותיה, אך היה חסר ישיבה במקום. ובעבר נעשו כמה נסיונות שלא צלחו, וגם כאן, האמת שלא האמנתי בתחילה שזה יצלח, אך ברוך ה' שזכינו עכשיו לראות את הישיבה החדשה בשנה

בחורי הישיבה וציבור המשתתפים מאזינים בקשב רב למשא הקודש

השלישית, ובתלת הוי חזקה, ואנו משתדלים לעשות את כל המאמצים יחד עם **ראש הישיבה שממש עושה כאן מסירות נפש אדירה להחזיק את הישיבה!** עושה כאן מאמצים, ורואים את הזכויות שלו, רואים את המסירות נפש שלו. **"לראות את האולם הזה מלא התרגשתי!"** אנשים צריכים לשלם כאן כדי להכנס, איזה מסירות נפש זו, איזה סייעתא דשמיא יש כאן בהחזקת הישיבה הזו, רואים את זה על כל צעד ושעל, את המאמץ בהחזקה של הישיבה ובחינוך של הישיבה, לא מעניין

את ראש הישיבה כלום מה יגידו! הוא בשלו, הוא ממשיך, הוא מלמד! הוא מחזיק! ורואים את התוצאות, רואים את הפירות של העבודה שלו. וציין דבר פלא, שמאז שהוקמה הישיבה רואים פריחה וברכה מיוחדת בכל ענייני היישוב. ולכן צריך שכולנו נסייע בזה (למרות שכעת אין באפשרות המועצה כל כך לסייע). כל מי שיכול לתרום לישיבה לחזק אותה. תושבי עמנואל צריכים לחזק פה את הישיבה, לבנות את הישיבה - ישיבה סמוך לבית כמו שאמר הרב שך. **אנחנו זוכרים את המאמץ של ראש הישיבה ושל הרב גדסי בהקמת הישיבה, באיזה דמעות, ועכשיו לראות את המעמד הזה זה כל כך מרגש!** סיים בהתרגשות.

שעת השיא הגיעה, בכל פינה באולם רואים ציפייה דרוכה לבואו של מרן שליט"א, ובדקות שנתרו עד בואו, עמד ראש הישיבה **הרב מרדכי מאזוז** שליט"א ודיבר על גדולתו הענקית של מרן שליט"א שלכבודו הגיעו כל הציבור, גדולתו בתורה ובכל מכמניה, על הנהגתו ועל דאגתו לכלל ישראל בלבו הרחום והחנן. לבינתיים עברה הרינה כי רכבו של מרן כבר נכנס ליישוב וכי הוא קרוב ממש לפתח האולם, הציבור נעמד על רגליו ועקב בדריכות ובדממה דקה תוך שעניניהם מביטים לפתח הצדדי הקרוב לבמה לזכות לחזות בנועם הדרת פניו הקדושות, והנה אך נפתחה הדלת ונראה מרן שליט"א כשהוא מלווה באחיו מו"ר ועט"ר הגאון הרא"ם שליט"א אביו של ראש הישיבה הרב מרדכי מאזוז, ובנהגו המסור ר' עובדיה חדוק הי"ו, והקהל פצח בשירת "יחיד א-ל-דגול מרבבה יברך לגברא רבה..." עד שהתיישב מרן על כסאו, ועדיין הציבור ממאן להפסיק את שירתו במשך דקות ספורות. אז הזמן **הרה"ג יהודע גדסי** שליט"א רב הקהילה במקום, יוזם הישיבה, ובירך בנעימה קדושה ברכת "שחלק מחכמתו ליראיו" כשהוא מוציא את כל הציבור י"ח. לאחר מכן המשיך ראש הישיבה הרב מרדכי את דבריו והזכיר את הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו עם השתתפותו של מרן שליט"א ושהקהל צמא לשמוע את דברי קדשו, בדבריו ציין שאמנם יש קשיים עצומים בפיתוח והחזקת הישיבה, אבל המטרה שנגד עינינו להמשיך את המסורת בלימוד התורה כפי שקיבלנו ממרן שליט"א נותנת את הכח והחשק לזה, וכמו הסבא קדישא רבנו הגדול מרן מייסד הישיבה זצ"ל שטרם פתח את הישיבה בזמן שנתמעטו הלבבות על מנת להמשיך את המסורת הלאה ושלא תשתכח תורת ישראל חלילה. את סיום דבריו הקדיש לתלמידים היקרים באומרו: "שימו ליבכם שכל ציבור זה ובראשם מרן שליט"א ושאר הרבנים לא באו אלא לכבודכם! להביע הערכתם על

שקידתכם ולימודכם, לכן עשו חיל והמשיכו הלאה בעבודת הקודש". לאחר מכן הזמין המנחה את מרן שליט"א לישא דברי קדשו.

מרן שליט"א פתח דבריו במעלת האחדות, והנזק ח"ו בחסרונה, ורמז זאת בפסוק: "ואנכי הסתר אסתיר את פני" (שמזח דרשו אסתר מן התורה מנין). **"אסתיר", נוטריקון: אשכנזים ספרדים תימנים רבים...** שאם יש מריבות יש ח"ו הסתרת פנים, כשהם מתאחדים זה נפלא, ועורר את הציבור להתאחד. ומכאן עבר לעניינא דיומא, הילולא דמשה רעיא מהימנא, בכמה קושיות בגמרא מגילה בענין משה רבנו מת בז' באדר ונולד בז' באדר, ובענין הפור שהפיל המן, והפליג בשבחה של תורה וערך העוסקים בה בעוה"ז ובעוה"ב, ומכאן פנה בברכות השבח לבחורים היקרים עמלי התורה מסיימי המסכתות, והפתיע את הציבור שגם הם קשורים ממש לזמן הזה כי מנין דפי המסכתות שנלמדו ע"י הבחורים: ברכות (סד), תענית (לא) מגילה (לב) הוא 127 כמנין שבע ועשרים ומאה מדינה שמלכה עליהם אסתר, ולאחר מכן דיבר בשבחו של בן אחיו ראש הישיבה דעמנואל שעושה מאמצים עלאיים לקיום הישיבה הזו למרות שהיה יכול לשבת על התורה ועל העבודה בכלל ולכתוב תשובות ומאמרים חשובים כדרכו בקודש, אבל למען המשך וקיום שיטת הלימוד עושה מסירות נפש ולכן מצוה על כל הציבור לבוא ולתמוך בעין יפה. מרן שליט"א גם ציין שסיפרו לו שרוב תושבי עמנואל מצבם הכלכלי קשה ואולי בגלל זה חוששים לתרום, המשיך מרן ואמר כי אמנם זה נרמז בשם העיר **"עמנואל"** שתחילתה אותיות **"ע"מ"** וזה ר"ת **עניים מרודים**, אמנם הדבר תלוי בידכם - אמר מרן - כי אם תתמכו בישיבה בעין טובה וביד נדיבה אזי יתהפך

הר"ת **"ע"מ לעשירים מופלגים** (ושאר האותיות: נואל גימט' פז), ומי שיתמוך בישיבה יהיו כל חייו מתוקים כמו סוכר כי **סָכָר** ר"ת **סניף כסא רחמים**. ומנסיון ראינו שכל מי שתרם לישיבה בבני ברק קיבל לפחות פי 10 ממה שתרם, והוא הדין למי שיתרום לישיבה בעמנואל. בדבריו שיבח מרן את הגישה של הישיבה לחלק "תלושים" (בסך חמישה ש"ח) למקדימים בהפסקת צהריים חצי שעה, ולומדים אז מסכתות נוספות, מרן רמז זאת בפסוק: "שתולים" בבית ה', אל תקרי "שתולים" אלא "תלושים", ובזכות זה "בחצרות אלקינו יפריחו". בסיום דבריו אמר שברצונו לברך ברכה מיוחדת ויפה את ר' מרדכי **שנלחם בכל כוח לקיום הישיבה**, והיא: יברכה ה' **"וישמרך"**. עולה בדיוק כמנין **"כסא רחמים עמנואל!"** יברכה ה' בממון וישמרך מן המזיקין (מכל הסוגים והארץ בביאור). מרן שליט"א שזר עוד כמה פנינים, ציצים ופרחים לכל אורך הדרשה במשך כעשרים דקות, וסיים בברכה לכל הציבור.

ההמונים שהאזינו ברוב קשב ובדממה מוחלטת, ושתי בשקיקה את דברי קדשו כנתינתן מסיני,

מרן מעיין בעלון "כרם עמנואל", לצידו הגר"י גדסי

מרן שליט"א משוחח עם ראש המועצה והרב גדסי

מרן שליט"א עם הרה"ג רבי מרדכי מאזוז

הושפעו מיד מהדברים ומיד אח"כ נפתחו הלבבות והכיסים לתרום בהוראות קבע, כאן עמד המנחה וסיפר לקהל הרחב, כי מרן הביא איתו עשרה ספרים - "דרכי העיון", ספרו החדש שיצא לאור לפני מספר חדשים, ומי שיתרום סך 100 ₪ למשך 12 חדשים בלבד, יקבל ספר אחד עם הקדשה וברכה בכת"ק, מיותר לציין כי תוך דקות ספורות נחטפו ואזלו הספרים.

כמו כן לתרומות קטנות יותר בהו"ק חולקו בקבוקי "יין הישועות" - מיץ ענבים מבית "כסא רחמים" שנתברכו במיוחד על ידי מרן שליט"א לכל הישועות למי שיתרום לישיבת עמנואל, כאשר על גבי הבקבוק מתנוססת לתפארה תמונתו של מרן כשהוא מברך את היין.

לאחר דרשתו המאלפת, חילק מרן שליט"א תעודות "יקיר הישיבה" לארבעה ידידים יקרים שתומכים בישיבה לאורך כל הדרך, והם: כבוד **ראש המועצה**. כבוד הרה"ג רבי **יהודע גדסי**, מנהל מוסדות "תנא דבי אליהו" ר' **אופיר שלוש**, ור' **אברהם חדאד** סגן ראש המועצה, שסייע בפתיחת הישיבה בראשית דרכה.

ולאחר מכן, מרן קם ופנה לדרכו לקול שירת ההמונים שגדשו את האולם, לאחר יציאתו של צדיק כשהציבור לאחר ג' שעות של התפעלות והתרגשות, נמכרו תמונותיהם של הצדיקים: הרמב"ם, בבא סאלי, מרן רבנו הגדול מייסד הישיבה זיע"א ולהבה"ח תמונת מרן שליט"א.

בסוף הערב התקיימה הגרלה בין המשתתפים בכנס על חנוכיה מרהיבה מזכוכית קריסטל, ותמונה מיוחדת של מרן הראשון לציון הגר"ע יוסף שליט"א.

ראש הישיבה הודה לכל המארגנים והמסייעים לערב הזה כשבראשם ידידנו היקר רב פעלים לתורה ולתעודה ר' יואב בן אבו הי"ו, ואחיו (של רה"י) ר' אוריאל מאזוז הי"ו (אב הבית במתיבתא "עץ חיים" שע"י ישיבתנו הקדושה) שמתאמץ רבות למען שגשוגה של הישיבה.

יצוין עוד כי כבר יום למחרת ניכרה ההתרגשות הגדולה על פני התושבים כאשר הם באים ומבקשים "אנא תארגנו לנו עוד כנסים מחזקים מעין אלו לעתים קרובות יותר, דברים אשר לא ראינו עד הנה", ובפרט הביעו את שמחתם וזכותם לראות ולשמע את מרן שליט"א במחנה קדשנו, והיו זה לא אחד ולא שנים אלא רבים מהתושבים. יצוין כי בערב זה חולק בין הרבנים ולחלק מהיושבים גליון "כרם עמנואל" (כר"ם ר"ת כסא רחמים), המכיל בראשיתו מכתבו והמלצתו של מרן שליט"א על הישיבה ועל ראש הישיבה, ובשולי מכתבו הצטרף הגר"ש בעדני שליט"א חבר מועצת חכמי התורה, **ובסוף הגליון מכתבו של מרן לתמוך בישיבה שהיא "מעוז התורה ויראת שמים" ושכל העוזרים יזכו לשפע ברכה בכפלי**

כפליים! בגליון הובאו בעיקר מהנעשה בישיבתנו בשנה וחצי האחרונים כשרובם כבר ראו בגליונו "כתר מלוכה" 1-2-4 בתוספת נופך.

רה"י מציין בסיפוק את כל הארגון של הכנס אשר נעשה בזריזות רבה וגם בהצלחה רבה בס"ד ושדבר זה נתן הרבה חשק ואהבת תורה ושקידה לבחורי הישיבה בפרט ולבני היישוב בכלל.

עם כל זה אנחנו שומעים מפיו שעדיין המצב הכלכלי בישיבה מאד לא פשוט, ויש מלחמת השרדות יום יומית, והרי לפנינו קריאה נרגשת שהוא שולח אלינו מעמקי לבבו:

"לכל הרעים אהובים הידידים היקרים בוגרי הישיבה ומכריה!

כל מי שבדו לעזור, לתמוך ולסייע בכל תרומה קטנה או גדולה בפרט ע"י תרומת הוראת קבע, או תרומת ציוד (אפי' מינמלי), נא ונא יפנה אלינו בדחיפות, ובפרט בימים אלו כשהמצב הכספי קשה מנשוא בישיבה, ורוכץ על כתפי הישיבה חוב מעל מאה וחמשים אלף ₪ (150,000 ₪) מלבד התמודדות יום יומית.

אנא הושיטו יד להצלת המקום ולהרמת קרנה של תורה!

אחיכם אהבכם, הצב"י מרדכי מאזוז ס"ט"

ניתן לפנות לפלא': 050.4178176 או ל- 03-6761191 או ל- 050.4125900 או לאורי פלא' - 050-8743584

בשיתוף איגוד הבוגרים:

לראשונה הפעילות מתרחבת לכלל בוגרי הישיבה

עם בוא הקיץ, קיימה קופת האברכים שע"י הישיבה, מכירת בגדי קיץ בהיקף גדול מאוד עם מאות מוצרים, באיכות מעולה עם שימת דגש על מחירים מוזלים חסרי תקדים.

כמידי שנה היתה המכירה למשפחות האברכים, ונפתחה גם לציבור בני התורה ולנזקקים בעיר. אך אברכי הכולל של הישיבה נהנו מהטבה בלעדית של הנחה 10% על סך הקניה, זאת בנוסף על המחירים המוזלים בלאו הכי.

מלבד זה האברכים בעלי הוראת קבע לטובת קופת האברכים קיבלו מענק - שובר על סך 75 שקלים לרכישה במכירה. מעניין כי בעלי ההו"ק מציינים כי ההו"ק הזאת הינה רווחית בעקבות השוברים המתקבלים במהלך השנה, מלבד שכר המצוה הרב.

כעת לקראת שנת הלימודים החדשה, התקיימה מכירה של כל מכשירי כתיבה וכל הציוד הדרוש לת"ת ובתי הספר, במחיר זול במיוחד. במכירה נמכרו מאות מוצרים מאיכות טובה ומחברות מובילות, במחירים חסרי תקדים, "כך זכינו לחסוך מאות שקלים למשפחות האברכים והנזקקים" – אומרים בהנהלת הקופה. והחידוש של השנה, בשורה משמחת עבור בוגרי הישיבה בעיר נתיבות והסביבה, קופת האברכים בשיתוף איגוד הבוגרים "כתר מלוכה" תקיים מכירת מכשירי כתיבה כמתכונת המכירה בב"ב, בעיר נתיבות, לבוגרי הישיבה ולכלל הציבור. המכירה תתקיים אם ירצה ה' באולם בית הכנסת "בית בוכריס" ביום רביעי כ"ח תמוז בין השעות 15.00-20.00.

שימו לב! למרות ההוצאה הגדולה בפ"י, לאחר מאמצים והשתדלויות הוחלט להעניק לכלל הבוגרים בעיר, שובר הנחה של 10% על סך הקנייה. חשוב להדגיש כי את השוברים לא יהיה ניתן לקבל במקום בשום אופן, אלא רק בחלוקה מוקדמת בלבד אצל נציגי האיגוד בעיר! כמו כן ניתן יהיה לקבל אצל הנציגים רשימה מפורטת של רוב המוצרים ומחיריהם, כפי שימכרו ביום המכירה, לתכנון מועיל של הקניה. המעוניינים לשתף פעולה ולעזור לצוות המכירה, יצרו קשר עם הנציגים.

כאן המקום להודות לאחראים על הקופה הרב **יצחק בכר** שליט"א ועוזרו הרב **אברהם הלוי בורא** שליט"א על פעולם הרב למען הכלל, ימלא ה' כל משאלות לבם לטובה אכ"ר.

משובצים זהב

פניני דקדוק בלשון זהב

הרב אלעד עשור

הרבה מתקשים מה נקרא "קמץ חטוף" ומה נקרא "חטף קמץ" האם הם אכן שניים, או שמא הם שמות נרדפים, ומהו א"כ קמץ קטן!?

הבה נבוא לפרש ולבאר העניין:

חטף קמץ הוא הנראה ■ והוא אינו תנועה, כי אם שוא הנע קמעא, לצורך האותיות הגרוניות.

קמץ חטוף הוא קמץ רגיל, שנחטף בגלל שמגיע לפני שווא נח, למשל **חֶכְמָה** ההח' היא בקמץ חטוף. ונקוט האי סימנא בידך - חטף הוא כינוי לשווא, וא"כ מה ההבדל בין חטף קמץ לקמץ חטוף, שהראשון החטף - השוא קודם לקמץ (■) והשני הקמץ קודם לחטף (חֶכְ).
מכאן נעבור לקמץ הקטן, וזאת יש לדעת כי ישנו הפרש בין תקופת הראשונים לתקופת האחרונים, בתקופת הראשונים הקמץ הרחב היה נקרא 'קמץ גדול' והפתח היה נקרא 'פתח גדול' ולכל גדול יש קטן, והקמץ הקטן הוא כינוי ל'צירה' והפתח הקטן הוא כינוי ל'סגול' אך בשלב מאוחר יותר החלו לקרוא לקמץ הגדול 'קמץ רחב' והקמץ הקטן הפך לכינוי ל'קמץ החטוף שהוא כאמור קמץ הבא לפני שוא.

מעניין כי מאז יציאתו של הסידור (איש מצליח כמובן...) ישנם שטועים לקרא לקמץ הקטן 'קמץ גדול', אך שימו לב! הקמץ הקטן לא הוגדל אלא להבליטו ולעורר תשומת לב, ואינו אלא קמץ קטן.

בנתיב מצוותיך

ישנם רגעים מיוחדים, שאף אם יעבור עליהם גלגל השנה במרוצתו, לא יכהה ולו במעט את המתיקות וההתפעלות שאוצרים הם בתוכם. כזה הוא יום חג שבועות יום קבלת תורתנו הקדושה, בזמן קריאת האזהרות לר' יצחק בר ראובן ור' שלמה אבן גבירול. האוירה המיוחדת, המנגינה הנעימה והפסוקים המפתיעים החרוזים באומנות אל תוך מחרוזת המצוות, בקשר אמיץ ומפעים, יוצרים זמן מרתק ומרומם בפסיעה בנתיב תרי"ג המצוות, בחיפוש אחר עוד "עשה" ועוד "לאו" השזור, ופעמים אף מסתתר, תחת מעטה החרוז והמליצה. מאז יציאתו של "המחזור" – "מחזור איש מצליח", הוארו האזהרות באור יקרות בדמות הפירוש הקצר הנסמך לכל פסקא, בו נתבארו האזהרות ונישלו ממצולתם כל עשה ועשה וכל לאו ולא לפרטיהם.

כידוע ומפורסם המקור לפירוש זה מיוסד מתוך ספרו של מרן רבי שאול הכהן זצוק"ל "נתיב מצוותיך" בו השתטח רבנו וביאר בלשונו הצחה את שפת האזהרות ובירר כל מצוה ומצוה היכן נזכרה ונטמנה עד כי גילה שמצוות רבות הנמנות לכולי עלמא בתרי"ג המצוות... חסרות! כך לדוגמא מצוות הנחת תפלין לא נמנתה, ועוד מצוות נוספות. עמל רבי שאול וישר ההדורים נטל כלי מלאכתו עקר ליטש ושיבץ ביד אמן כל מצוה ומצוה החסרה במקום קיבועה הראוי לה, תוך כדי שמירה על יפי חריזת האזהרות, וכמובן את הכל הוא מוכיח ומייסד מפי ספרים וסופרים.

ובכן סמוך ונראה לחג מתן תורה, יצא לאור שוב הספר "נתיב מצוותיך" שמאז ההוצאה הראשונה בליוורנו, לא נדפס כי אם במהדורת צילום, והנה נכון להיום יצא לאור מחדש, כולל בהדרו באותיות מאירות עינים מסודר מתוקן ומוגה בתוספת מקורות וצייונים רבים. די אם נזכיר כי על מלאכת העורך הבחור היקר רבי חנוך הכהן הי"ו פיקח מרן ראש הישיבה שליט"א בעצמו (שהוא הממריץ להוציא מחדש ספר זה וכבר המון שנים עורר על זה), כשהוא מקבל פעם בשבוע צרור דפים מידי העורך, ומעטרן בהגותיו ופניניו היקרים והנחמדים. מלבד הביאור "נתיב מצוותיך", נקבעה אבן יקרה בדמות פירוש "יד נאמן" פירושים וביאורים, חידושים והגהות מקולמוסו של מרן ראש הישיבה שליט"א.

להשלמת הספר צורפו מגלת רות וספר משלי מוגהים ומדויקים, כשלמגלת רות מצורף ביאור נאה מרבי שאול, וכן הפתחה המפורסמת לרבי ישראל נג'ארה עם ביאורו של רבי שאול זצוק"ל. ניתן להשיג את הספר בחנות המכון

תורה גדולה על תינוק קטן

משעול החיים רצוף בשאלות וספקות הלכתיות שמתחדשות ובאות מעת לעת, פעם זה יהיה בגלל חוסר הבהירות בנושא, ופעם בעקבות מצבים חדשים שנקלעים אליהם בשביל החיים. לאחד זה יקרה רבות ולשני קצת פחות, אבל אצל כולם זה ישכון כבוד. כך למשל ישנו זמן שתופס את הכל לא מוכנים בעליל, ואין אדם לומד אלא מטעותו. תינוק ראשון נולד בשעה טובה מוצלחת, והספקות ההלכתיות שלחלקם אף לא מודעים אליהם, נופלות על הזוג הצעיר, משל היו הסוכריות שהתעופפו בבית הכנסת. השאלות שמתפרסות על הלכות ותחומים רבים מכניסים בספק כל צורב וכל ת"ח: איך מחממים מטרנה בשבת? מה המסקנא בפולמוס המגבונים? ואיפה בדיוק החומרא של 'הרב משה' במדבקת הטיטולים? ועוד ועוד.

ובכן הקונטרס החדש 'תורת הקטן' יפתור את כל הספקות, כש'הכל' כולל הכל. בפרי יצירתו של ידידנו בוגר הישיבה הרה"ג רבי אביה שמריה חדוק שליט"א שכבר נודע בספרו המיוחד "אשי ה" הלכות מעבר לפני המתפלל, מוגש לפני הקורא כמאה סעיפים הנסובים אך ורק סביב התינוק, ניכר כי המחבר שם דגש למצות את כל המקרים, האופנים והספקות העלולים להתעורר בימות השנה בשנותיו הראשונות של התינוק. כשאת הכל עורך המחבר בשפה נעימה וקולחת תוך כדי שקלא וטריא בספרי הפוסקים כדרכה של תורה, באופן שניתן לומר לא נראה כבושם הזה.

את הקונטרס ניתן להשיג בחנות המכון, ואצל המחבר בכתובת: רחוב המ"ג 15 ירושלים או בטל: 025022693.

תקופת השנה

דומה כי נושא "התקופה" מעולם לא קיבל עיון הלכתי מקיף כדוגמת הקונטרס החדש שראה אור לאחרונה "התקופה והלכותיה" מאת הרה"ג רבי שמואל וזאן שליט"א מח"ס מעדני מלך.

נושא עמום זה שנדחק משום מה מהתודעה היהודית, ולא רבים נזהרים בו, קיבל לפתע תדמית חדשה כאשר בקונטרס מדובר בהרחבה על חומרת המנהג, גדרי האיסור, ואופני ההיתר, והכל בשפתו הקולחת והבהירה הידועה של המחבר שליט"א.

בין עמודי הקונטרס המרתקים אנו מוצאים למשל תשובה לשאלה המטרידה רבים, על דבר בקבוקי המים הנמכרים בחנויות, ללא ברזל וללא תערובת. ועוד ועוד שאלות מעניינות ואקטואליות בענין.

הקונטרס נמכר במחיר מוזל לזיכוי הרבים 10 ש"ח בלבד. לפרטים והזמנות אצל המחבר או בחנות המכון.

אם ידעת בשורה טובה לחבירך מה'ר ימה'רנה לו את בש'ר במדב'ר וחיתה נפשו בגללך כי המבשר טוב משיב הרוח.
(מון החיד"א, צפורן שמי ס"י י"א אות קע"א)

השמה במעוננו

קרית גת
ר' אוריאל מאזוז שליט"א
אב הבית במתיבתא
בני ברק

לבר המצוה

ר' דוד חדאד הי"ו
מלמד בת"ת "אור המאיר"
אלעד

לנישואין

ר' נסים כהלון הי"ו
בני ברק
ר' מאיר כהן הי"ו
נתיבות
ר' שושן עשוש הי"ו
בני ברק
ר' מנחם מימון הי"ו
חולון
ר' חנוך הכהן הי"ו
בני ברק
ר' אלחנן עזרי הי"ו
אשדוד
ר' מרדכי ארביב הי"ו
מושב בן זכאי
ר' תשבי אהרוני הי"ו
אשדוד
ר' דוד טוטאשולי הי"ו
מעלות
ר' דוד לבהר הי"ו
נתניה

לנישואין הבן

ר' אבי כהן שליט"א
בני ברק

להלאת הנכד

ר' בנימין זהבי שליט"א בן לבנו
בני ברק

להלאת הבן

ר' שניר חדאד שליט"א
בני ברק
ר' אברהם ישעיהו עמרם שליט"א
בני ברק
ר' אברהם לוי בורא שליט"א
בני ברק
ר' אוריאל דניאל שליט"א
בני ברק
ר' ששון טרבלסי שליט"א
רב בית כנסת בכפר סבא
בני ברק
ר' דוד בוארון שליט"א
משגיח בישיבת "קדושת משה"
ירושלים
ר' אליהו קריספין שליט"א
אשדוד
ר' אלחנן דיעי שליט"א
נתיבות

להלאת הבת

ר' לירן ישי שליט"א
בוהן במכון "זכרו"
בני ברק
ר' אריה מאזוז שליט"א
ר"מ בישיבת כסא רחמים-עמנואל
בני ברק
ר' אפרים טרבלסי שליט"א
בני ברק
ר' חיים מאזוז שליט"א
בני ברק
ר' אביה שמריה חדוק שליט"א
ירושלים
ר' יהודה נעמן שליט"א
בני ברק
ר' אמיר כהן שליט"א
פתח תקוה
ר' נתנאל ענקרי שליט"א
בני ברק
ר' עמיח כהן שליט"א

לכו והתפרנסו זה מזה

הכח לשנות

לגלות את הכח לשנות

חן כהן מדריכת כלות ומנחת נשואין ומשפחה

פלאפון-050-4196963 טלפקס-077-2007169

רשימת נציגים

אלעד

ר' אמנון לוי הי"ו -

0524224532

באר שבע

ר' יוסף מאיר הי"ו -

0527110435

בני ברק

ר' יהונתן ש. מאזוז

הי"ו -

0548487652

גבעתיים

ר' יעקב חלקון הי"ו

-

0504136627

ירושלים

ר' אביחי ועקנין

הי"ו -

0524209643

ר' מאיר גבאי הי"ו -

0543015397

נתיבות

ר' אלעד עשוש הי"ו

-

0504177753

0548461919

צפת

ר' טל זגדון הי"ו -

0504146742

גם מחייבים למחירים! הכי זולים! וגם

קייז קר החשמל והמיזוג

יוסף שלום - 0548486090

חגיגת מזגנים בהנחות ענק!

מזגן 3 כ"ס 4.290 ₪ 119x36 ₪

מזגן לסלון 2.890 ₪ 80x36 ₪

מזגן לחדר שינה 1.690 ₪ 47x36 ₪

מקרר 2.890 ₪ 80x36 ₪

מוצרי איכות במחירים ללא תחרות!

מקרר 1.790 ₪ 50x36 ₪

מבחר מכונות כביסה בוש במחירים הזולים ביותר בארץ!

מקפיא 1,090 ₪

תנור קינג במחיר מיוחד כולל מתנה מפתיעה!

הרכיבו כל חבילה שתמצאו וקבלו את המחיר הזול ביותר!

מקרר אמקור 8.990 ₪

מקרר שארף 6.390 ₪

249x36 ₪ 177x36 ₪

נדפס בסיוע

האחים המבורכים: **שימו, צבי, יגון וכמוס עמאר**
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולרפואת אמם מרת **כנפיטה** עמאר מב"ת.
וכן האחים המבורכים: **מכלוף, יום טוב, אשר וזאן**
ומשפחותיהם הי"ו. להצלחתם ובריאותם.
ולרפואת הבן היקר **משה בן סרח** הי"ו.
ולחיי אמם מרת **מזיאנה** מב"ת.

הגליון מוקדש

לעילוי נשמת המנוח הנכבד והיקר
אוהב תורה ולומדיה, אהב את הבריות, איש אמת,
בעל צדקות אשר זכה להיות מבוני הארץ ומיישביה
שואל בר דוד ושושנה לבית עשוש ז"ל תנצב"ה
הוקדש ע"י אשתו בניו ובנותיו

יה"ר שיתמלאו כל משאלות לבם לטובה, ובכל אשר יפנו ישכילו, וכל
אשר יעשו יצליחו, ויזכו לעושר ואושר וכבוד, בריאות איתנה ונהורא
מעליא, אורך ימים ושנות חיים. אמן